

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA w LUBLINIE

Nr ewid. 152/2006/P/06/137/LLU

**Informacja
o wynikach kontroli
ochrony wód zlewni rzeki Bug
w latach 2003-2006 (I kw.)**

Lublin, grudzień 2006 r.

Misja *Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej*

Wizja *Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa*

Dyrektor Delegatury

Marian Cichosz

Zatwierdzam:

Jacek Jezierski

Wiceprezes

Najwyższej Izby Kontroli

dnia: 19 grudnia 2006 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
00-950 Warszawa
tel./fax: 0-xxxx-22-825 44 81
www.nik.gov.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie	5
2. Podsumowanie wyników kontroli	6
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności.....	6
2.2. Synteza wyników kontroli	6
2.3. Uwagi końcowe i wnioski	9
3. Ważniejsze wyniki kontroli	10
3.1. Charakterystyka stanu prawnego	10
3.1.1. Prawo wspólnotowe.....	10
3.1.2. Polskie przepisy prawne.....	11
3.1.3. Konwencje i umowy międzynarodowe.....	13
3.1.4. Charakterystyka uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych.....	14
3.2. Istotne ustalenia kontroli	15
3.2.1. Przebieg i stan współpracy międzynarodowej w zlewni rzeki Bug	15
3.2.2. Współpraca z Republiką Białoruś	15
3.2.3. Współpraca z Ukrainą.....	17
3.2.4. Współpraca na szczeblu regionalnym.....	18
3.3. Przygotowania do realizacja międzynarodowego monitoringu rzeki Bug.....	19
3.3.2. Przebieg i stan wdrażania wyników i rekomendacji Projektu pilotowego monitoringu i oceny jakości wód w zlewni rzeki Bug	21
3.4. Działania inwestycyjne w zlewni rzeki Bug.....	24
3.5. Jakość wód powierzchniowych w zlewni rzeki Bug	31
4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli	40
4.1. Przygotowanie kontroli	40
4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli	43
5. Załączniki.....	47
5.1. Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole.	47
5.1.1. Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność.....	48
5.2. Główne zadania organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami.	49
5.2.1 Aspekt instytucjonalny współpracy na wodach granicznych pomiędzy RP, Ukrainą (UA) i Republiką Białoruś (BY)	50

5.3. Przebieg realizacji Projektu pilotowego monitoringu i oceny jakości wód w zlewni rzeki Bug	51
5.3.1. Główne ustalenia Projektu pilotowego oraz rekomendacje odnośnie harmonizacji monitoringu wód w zlewni rzeki Bug i sposobu wdrażania wyników tego Projektu.	52
5.3.2. Dane o środkach finansowych wydatkowanych na realizację Projektu pilotowego monitoringu i oceny jakości wód w zlewni rzeki Bug	53
5.4. Realizacja zadań inwestycyjnych w zlewni rzeki Bug, ujętych w KPOŚK w latach 2003-2005.....	54
5.4.1. Źródła finansowania zadań inwestycyjnych realizowanych w zlewni rzeki Bug i ujętych w KPOŚK.....	55
5.5. Wydatki na realizację monitoringu wód powierzchniowych w zlewni rzeki Bug ..	55
5.5.1. Fotografie z poboru próbek wody w ramach monitoringu na odcinku granicznym rzeki Bug oraz laboratorium w WIOŚ w Lublinie	56
5.6. Charakterystyka gospodarki wodno-ściekowej w zlewni rzeki Bug na odcinku granicznym z Ukrainą i Republiką Białoruś w latach 2003-2005 .	57
5.6.1. Porównanie wielkości stężeń wskaźników w pierwszym punkcie badawczym na terenie Polski (Kryłów – granica z Ukrainą) i ostatnim na odcinku granicznym z Republiką Białoruś w miejscowości Krzyczew.	58
5.7. Ocena jakości wód w zlewni rzeki Bug, na odcinku granicznym z Ukrainą i Białorusią, w latach 2003-2005.	59
5.7.1. Wykaz wskaźników, decydujących o klasie wód w zlewni rzeki Bug na odcinku granicznym z Ukrainą i Republiką Białoruś w 2005 r.	61
5.8. Wykaz 11 podmiotów najbardziej uciążliwych dla ochrony zlewni rzeki Bug na odcinku granicznym z Ukrainą i Republiką Białoruś	63
5.9. Realizacja i wyniki zadań kontrolnych Inspekcji Ochrony Środowiska w latach 2003-2005.....	65
A. Wykaz organów, którym zostanie przekazana informacja o wynikach kontroli.....	66
B. Wykaz aktów prawnych dotyczących tematyki kontroli.	66

1. Wprowadzenie

Temat i numer kontroli oraz uzasadnienie jej podjęcia

Kontrola pn. *Ochrona wód zlewni rzeki Bug w latach 2003-2006 (I kw.)* została przeprowadzona z inicjatywy Najwyższej Izby Kontroli, w okresie od 15 kwietnia do 15 lipca 2006 r. Kontrola została ujęta w planie pracy NIK w 2006 r. pod nr P/06/137 i dotyczyła priorytetowych kierunków w zakresie stosowania prawa i standardów Unii Europejskiej.

Mając na względzie realizację wytycznych INTOSAI oraz EUROSAI, dotyczących inicjowania międzynarodowych kontroli środowiskowych, kontrola została przeprowadzona równolegle¹, z udziałem Najwyższych Organów Kontroli (NOK) Ukrainy i Republiki Białorusi, na podstawie podpisanego w lutym 2006 r. w Warszawie pomiędzy NIK, a NOK wymienionych państw - dokumentu pn. *Wspólne stanowisko o współpracy w zakresie przeprowadzenia kontroli równoległej ochrony wód zlewni rzeki Bug przed zanieczyszczeniami*.

Cel kontroli

Głównym celem kontroli było dokonanie oceny działań właściwych organów i jednostek organizacyjnych w zakresie współpracy międzynarodowej, dotyczącej realizacji umów i porozumień międzynarodowych, mającej na celu ochronę wód zlewni rzeki Bug przed zanieczyszczeniami, w tym: wdrożenia wyników międzynarodowego *Projektu pilotowego monitoringu i oceny jakości wód w zlewni rzeki Bug*; działań inwestycyjnych mających na celu poprawę stanu czystości wód oraz wykorzystania środków publicznych na realizację tych zadań.

Główne zagadnienia objęte badaniami

Kontrolą objęto m.in. zakres i stan współpracy międzynarodowej na transgranicznej rzece Bug, dotyczący ochrony jej przed zanieczyszczeniami oraz działania zmierzające do poprawy stanu czystości tej rzeki.

NIK wytypowała do kontroli Ministerstwo Środowiska, odpowiedzialne za stan współpracy międzynarodowej na wodach granicznych oraz właściwe organy administracji publicznej i podporządkowane im jednostki organizacyjne, odpowiedzialne m.in. za ochronę wód powierzchniowych w zlewni rzeki Bug oraz jej monitoring², tj. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie, Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie, 3 urzędy wojewódzkie (mazowiecki, lubelski i podlaski), 3 wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska w Warszawie, Lublinie i Białymstoku. Przeprowadzono również kontrole w 6 gminach realizujących w zlewni rzeki Bug *Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych*, w których gospodarka wodno-ściekowa znacząco wpływa na stan czystości zlewni rzeki Bug. Ponadto, na podstawie art. 12 pkt 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³ (ustawa o NIK) wojewódzkie inspektoraty ochrony

¹ Kontrola równoległa oznacza, że uczestniczące organy kontroli, kontrolują te same cele we własnych krajach i wspólnie określają istotne kryteria i metody kontroli. Poszczególnym NOK pozostawia się jednak podjęcie decyzji, jak przeprowadzić kontrolę i które kryteria i metody kontroli wykorzystać w toku kontroli.

² Wykaz skontrolowanych jednostek oraz nazwiska ich kierowników przedstawiono w załącznikach nr 5.1 i 5.1.1. do niniejszej informacji

³ T.j. Dz. U. z 2001 r., Nr 85, poz. 937 ze zm.

środowiska przeprowadziły kontrole w 6 zakładach przemysłowych i komunalnych zrzucających ścieki do zlewni rzeki Bug.

2. Podsumowanie wyników kontroli

2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia⁴ działania Ministra Środowiska dotyczące współpracy międzynarodowej w zakresie ochrony wód zlewni rzeki Bug przed zanieczyszczeniami, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości - polegających w szczególności na:

- nie w pełni efektywnej, w odniesieniu do wymagań unijnych i zobowiązań międzynarodowych współpracy z Republiką Białoruś i Ukrainą na wodach granicznych rzeki Bug, w zakresie działań zmierzających do poprawy stanu jej czystości w całej międzynarodowej zlewni, a w szczególności po stronie ukraińskiej, której zanieczyszczone wody wpływające na terytorium Polski rzutowały na niezadowalającą jakość na całym odcinku granicznym tej rzeki,
- niewdrożeniu najważniejszych wniosków i ustaleń międzynarodowego „*Projektu pilotowego monitoringu i oceny jakości wód w zlewni rzeki Bug*”, którego głównym celem było stworzenie podstaw do budowy polsko-białorusko-ukraińskiej polityki wodnej w zlewni rzeki Bug dotyczącej m.in. zsynchronizowania działań w zakresie międzynarodowej jej ochrony przed zanieczyszczeniami i osiągnięciu do 2015 roku, zgodnie z wymogami unijnymi, „*dobrego stanu ekologicznego*” tej zlewni.

NIK pozytywnie ocenia działania Ministra Środowiska dotyczące przygotowania i przedłożenia stronie białoruskiej w 2000 roku projektu umowy, pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białoruś, o współpracy w dziedzinie ochrony i użytkowania wód granicznych – z propozycją jego negocjacji.

W ocenie NIK, działania Wojewody Lubelskiego dotyczące współpracy międzynarodowej w zakresie ochrony wód zlewni rzeki Bug przed zanieczyszczeniami były niewystarczające i nie przyniosły spodziewanych rezultatów.

2.2. Synteza wyników kontroli

2.2.1. Dotychczasowa współpraca Ministra Środowiska z odpowiednimi organami Republiki Białoruś i Ukrainy, nie przyniosła wymiernych efektów, w zakresie poprawy stanu czystości wód, w zlewni transgranicznej rzeki Bug.

Od wielu lat, wody rzeki Bug na całej swej długości, ze względu na skalę zanieczyszczeń, zaliczane są do **niezadowalającej klasy jakości** – tak jak i od wielu lat, **niezadowalająca jakość wód tej transgranicznej rzeki** - ukształtowana jest już w pierwszym po stronie polskiej punkcie badawczym, tj. w miejscu, w którym rzeka Bug zaczyna stanowić naturalną polsko-ukraińską granicę państwową. **Wpływ na taką**

⁴ Przy ocenie kontrolowanych organów, NIK posługuje się czterostopniową skalą ocen, tj. pozytywną, pozytywną z uchybieniami, pozytywną z nieprawidłowościami i negatywną.

jakość rzeki Bug płynącej przez terytorium RP, miały przede wszystkim zrzuty nieoczyszczonych ścieków w części ukraińskiej zlewni rzeki Bug (str. 36-37).

Współpraca międzynarodowa, w zakresie ochrony zlewni rzeki Bug przed zanieczyszczeniami, sprowadzała się w rezultacie do rutynowej wymiany informacji dotyczących m.in. planów monitoringowych oraz wyników analiz wybranych prób pomiarowych czystości rzeki Bug i ograniczała się do bezpośredniej incydentalnej współpracy pomiędzy zainteresowanymi instytucjami każdego z krajów.

System monitoringu w Polsce, na Ukrainie i w Republice Białoruś, ze względu na różny stan prawny, jest jednak zróżnicowany - pod względem rozmieszczenia miejsc poboru prób, listy badanych parametrów, stosowanych sposobów oceny i standardów jakości wód. Nie dawało to podstaw do stworzenia trwałego i rzetelnego źródła informacji o stanie wód w całej zlewni rzeki Bug, niezbędnego do wspólnego i efektywnego zarządzania tymi wodami.

Współpraca z Republiką Białoruś w zakresie ochrony zlewni rzeki Bug odbywała się w ramach działającej od 2001 r. **Polsko-Białoruskiej Międzyrządowej Komisji Koordynacyjnej ds. Współpracy Transgranicznej** i ze względu na brak bilateralnej umowy dotyczącej współpracy na wodach granicznych, miała charakter lokalny i nie przynosiła spodziewanych rezultatów (str.15 -16).

Współpraca z Ukrainą odbywała się na podstawie umowy międzyrządowej z 1996 r. o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych, w ramach działającej od 2000 r. **Polsko-Ukraińskiej Komisji do Spraw Wód Granicznych**. W ocenie NIK, posiedzenia grupy roboczej zajmującej się ochroną wód, dotyczyły w szerszym zakresie problematyki wód granicznych województwa podkarpackiego z Ukrainą, niż międzynarodowej ochrony zlewni rzeki Bug przed zanieczyszczeniami (str. 17 -18).

W ocenie NIK, współpraca międzynarodowa Wojewody Lubelskiego, w zakresie ochrony zlewni rzeki Bug przed zanieczyszczeniami polegała głównie na udziale przedstawicieli służb Wojewody, jedynie jako członków stałych w pracach Polsko-Białoruskiej Międzyrządowej Komisji Koordynacyjnej ds. Współpracy Transgranicznej, czy w Polsko-Ukraińskiej Komisji ds. Wód Granicznych i nie przyniosła wymiernych rezultatów dla poprawy stanu czystości tej rzeki (str.15 i 18).Wojewoda Lubelski, nie podejmował działań dotyczących zawarcia porozumień o współpracy międzynarodowej w zakresie ochrony wód w zlewni rzeki Bug z odpowiednimi lokalnymi organami administracji Ukrainy i Republiki Białoruś⁵. Zdaniem NIK, celowość podjęcia takich działań wynika choćby z faktu, iż przez terytorium woj. lubelskiego, graniczącego z Ukrainą i Republiką Białoruś, przepływa rzeka Bug o długości 374 km, co stanowi 63,7 % całej jej długości na terenie Polski, z czego 363 km (97%) stanowi naturalną granicę pomiędzy trzema państwami (str. 14).

⁵ Np. takie „porozumienie”, na bazie umowy międzyrządowej z dnia 10 października 1996 r. o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych, zawarł w 2000 r., z Lwowską Obwodową Administracją Państwową - Wojewoda Podkarpacki. Współpraca ta dotyczy m.in. międzynarodowej zlewni rzeki San.

2.2.2. NIK krytycznie ocenia, pod względem rzetelności, iż Minister Środowiska nie zapewnił wdrożenia głównych wniosków i ustaleń opracowanego w latach 1998-2003 - Projektu Pilotowego monitoringu i oceny jakości wód w zlewni rzeki Bug. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie Inspektorat w Lublinie, który podjął się przygotowania 2 najważniejszych zadań, dotyczących wdrożenia rekomendacji wymienionego Projektu Pilotowego – był jednak jednostką do tego nieprzygotowaną pod względem organizacyjnym i finansowym. W rezultacie, nie były wdrażane generalne wymogi unijne i zobowiązania międzynarodowe, w zakresie współpracy na wodach granicznych, mające na celu m.in. **budowę polsko-białorusko-ukraińskiej polityki w zlewni rzeki Bug i wspólnego międzynarodowego systemu monitoringu oraz oceny wód powierzchniowych – głównych rekomendacji tego Projektu.** (str. 21-23).

2.2.3. NIK krytycznie ocenia, pod względem rzetelności, iż z powodu przedłużających się uzgodnień wewnętrznych i międzyresortowych, Minister Środowiska nie wydał 4 istotnych rozporządzeń dotyczących m.in. określania w oparciu o wymogi unijne - klasyfikacji i oceny wód powierzchniowych oraz sposobu prowadzenia ich monitoringu. Skutkowało to niewdrożeniem w pełni dyrektyw unijnych w tym zakresie. Za przygotowanie tych rozporządzeń odpowiedzialny był Główny Inspektor Ochrony Środowiska (str.31-32).

2.2.4. W ocenie NIK Minister Środowiska nie zapewnił rzetelnego przygotowania na lata 2003-2015 i sprawnego wdrożenia Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK), który został opracowany w pierwotnej wersji bez pełnego rozpoznania gospodarki ściekowej w gminach - w części dotyczącej realizacji zadań w zlewni rzeki Bug, w celu poprawy stanu jej czystości. Skutkowało to nieujęciem wielu zadań inwestycyjnych, a prace nad jego aktualizacją trwały - aż ponad 1 rok. W rezultacie aktualizacji tego Programu – liczba aglomeracji gminnych w zlewni rzeki Bug, uczestniczących w jego realizacji wzrosła z 18 do 42, tj. o 24 (133 %) (str. 24-25).

NIK krytycznie także ocenia, pod względem rzetelności, przebieg sprawozdawczości z realizacji wymienionego Programu. Ministerstwo Środowiska corocznie zmieniał zakres informacji zawartych we wzorach sprawozdań, które były przekazywane wojewodom w terminie uniemożliwiającym rzetelne sporządzenie tych dokumentów. Przekazywane przez wojewodów do Ministerstwa Środowiska zbiorcze sprawozdania z realizacji przez gminy zadań inwestycyjnych - były niespójne, zawierały wiele błędów formalnych i merytorycznych. Służby wojewodów tłumaczyły to brakiem opracowania przez Ministerstwo Środowiska wytycznych dotyczących zakresu i sposobu sporządzania sprawozdań z postępu realizacji zadań inwestycyjnych(str.25 - 26).

2.2.5. NIK pozytywnie ocenia, podjęcie przez samorządy gminne realizacji zadań inwestycyjnych w zlewni rzeki Bug, mające na celu wyposażenie, zgodnie z wymogami unijnymi do 2015 roku, aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej, które obejmowałyby co najmniej 75 – 85 % mieszkańców. Natomiast, na koniec grudnia 2005 r. wskaźnik ten wynosił w 3 skontrolowanych województwach, w obszarze zlewni rzeki Bug, od 41 % w woj. mazowieckim do 57 % w woj. lubelskim. Już w pierwszych latach (2003-2005) realizacji uzyskano efekty inwestycyjne, tj. wybudowano 308,2 km sieci kanalizacyjnej o wartości 81.264 tys. zł, co stanowiło 41,2 % planowanej długości do realizacji (746,6 km) , wybudowano i zmodernizowano ogółem 10 oczyszczalni ścieków o wartości 61.514 tys. zł (47,5% potrzeb) - (26-28).

NIK pozytywnie oceniła, w skontrolowanych sześciu gminach⁶ przebieg realizacji zadań inwestycyjnych ujętych w KPOŚK. Na realizację zadań, w zakresie rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków oraz budowy sieci kanalizacyjnych, skontrolowane gminy wydatkowały w latach 2003 – 2006 (I kw.), ogółem 43.038 tys. zł. Zadania były realizowane prawidłowo z uwzględnieniem m.in. przepisów o zamówieniach publicznych⁷, a środki wydatkowano i rozliczano zgodnie z przeznaczeniem. W niektórych jednostkach, stwierdzono jedynie formalne uchybienia bądź nieznaczne nieprawidłowości, nie mające wpływu na kontrolowaną działalność (29-31).

2.2.6. NIK ocenia, iż w świetle badań monitoringowych inspekcji ochrony środowiska, brak jest zauważalnej, w latach 2003-2005, poprawy jakości wód w zlewni rzeki Bug. NIK podziela stanowisko Inspekcji Ochrony Środowiska, iż działania inwestycyjne nie przynoszą efektów natychmiastowych w zakresie poprawy czystości wód, widocznych w ciągu krótkiego okresu czasu, gdyż proces samooczyszczania rzek, obciążonych ściekami, może trwać wiele lat. (str. 32-36).

2.2.7. W latach 2003-2005 na realizację zadań związanych z ochroną zlewni rzeki Bug przed zanieczyszczeniami, wydatkowano środki publiczne na kwotę ogółem 149.302,1 tys. zł z tego m.in. na: realizację zadań inwestycyjnych w ramach KPOŚK -142.778 tys. zł (95,6 %), badania monitoringowe - 6.291,7 tys. zł (4,2 %), zakończenie opracowania ostatniego etapu *Projektu Pilotowego monitoringu i oceny jakości wód w zlewni rzeki Bug* – 100 tys. zł, tj. 0,1% (str. 24, 26-32).

Skontrolowano prawidłowość wydatkowania środków na realizację zadań związanych z ochroną wód zlewni rzeki Bug przed zanieczyszczeniami na kwotę 43.320 tys. zł (29,0%), które w ocenie NIK - były wykorzystane legalnie, zgodnie z przeznaczeniem i gospodarnie. Uzyskiwano zakładane efekty rzeczowe, a środki publiczne rozliczano rzetelnie (str. 24, 28-31).

2.2.8. Rezultaty finansowe kontroli wyniosły 30 tys. zł - z tytułu wydatkowania środków finansowych z naruszeniem prawa (str. 18).

2.3. Uwagi końcowe i wnioski

Zapobieganie i zmniejszanie zanieczyszczenia wód transgranicznych, zapewnienie utrzymania pożądanych stosunków wodnych na terenach transgranicznych zlewni wód powierzchniowych, a także planowanie kierunków rozwoju tych terenów, możliwe jest przez wspólne działania sąsiadujących państw, oparte na ścisłej współpracy. Rozprzestrzenianie się transgranicznych zanieczyszczeń wodnych jest istotnym problemem państw korzystających ze wspólnych zlewni rzek. Racjonalne korzystanie

⁶ kontrole przeprowadzono na terenie trzech województw, tj. w: **lubelskim** (Urząd Miasta Tomaszów, Lubelski, Urząd Miasta Włodawy); **podlaskim** (Urząd Miasta Brańsk, Urząd Miasta Siemiatycze); **mazowieckim** (Urząd Miasta i Gminy Łosice, Urząd Miasta Wyszkowa).

⁷ Chodzi o ustawę z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych (T.j. Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 664), która obowiązywała do dnia 1 marca 2004 r. oraz ustawę z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. Nr 19, poz. 177 ze zm.), która obowiązuje od 2 marca 2004 r.

z zasobów wodnych i eliminacja, bądź ograniczenie ich zanieczyszczenia stanowią o celowości podejmowania w tym względzie współpracy bilateralnej i wielostronnej przez wypracowanie porozumień pomiędzy państwami graniczącymi.

Ustalenia kontroli wskazują na konieczność zintensyfikowania działań przez organy i instytucje odpowiedzialne za współpracę na wodach granicznych w zlewni rzeki Bug, w zakresie wzmocnienia narodowych i międzynarodowych przedsięwzięć, zmierzających do zmniejszenia zrzutów zanieczyszczeń do środowiska wodnego w celu osiągnięcia dobrego stanu ekologicznego wód powierzchniowych.

W ocenie NIK, uwzględniając wnioski skierowane w wystąpieniach pokontrolnych oraz sposób ich realizacji, konieczne podjęcie jest działań przez:

1. Ministra Środowiska zmierzających do:

- wydania zaległych rozporządzeń, dotyczących wdrażania wymogów unijnych w zakresie klasyfikacji i oceny wód powierzchniowych oraz sposobu prowadzenia ich monitoringu,
- wdrożenia głównych ustaleń i rekomendacji *Projektu Pilotowego monitoringu i oceny jakości wód w zlewni rzeki Bug*, w celu budowy, stosownie do międzynarodowych zobowiązań, polsko-białorusko-ukraińskiej polityki wodnej w zlewni rzeki Bug,
- doprowadzenia do podpisania z rządem Republiki Białoruś umowy o współpracy na wodach granicznych oraz zapewniania efektywnej jej realizacji.

2. Wojewodów: Lubelskiego i Mazowieckiego zmierzających do

- rzetelnej weryfikacji składanych przez gminy informacji z realizacji zadań inwestycyjnych w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

3. Wojewody Lubelskiego zmierzających do:

- zapewnienia skutecznej koordynacji podejmowanych przedsięwzięć krajowych i międzynarodowych na rzecz ochrony wód w zlewni rzeki Bug, graniczącej na terenie województwa lubelskiego z Ukrainą i Republiką Białoruś.

3. Ważniejsze wyniki kontroli

3.1. Charakterystyka stanu prawnego

3.1.1. Prawo wspólnotowe

Ochrona jakości wód należy do najbardziej rozwiniętego elementu polityki ekologicznej Unii Europejskiej. Polityka wodna UE wynika z programów ochrony środowiska i wskazuje kierunki działań, które powinny znaleźć odzwierciedlenie w prawie UE i państw członkowskich.

W katalogu aktów prawnych Unii Europejskiej znaczącą pozycję zajmują dyrektywy, które wprowadzane są do systemu prawa wewnętrznego poprzez ustawy lub inne akty normatywne państw członkowskich. Naczelne miejsce ze względu na kompleksowy

charakter i podejście w zakresie gospodarki wodnej zajmuje *dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnego działania w dziedzinie polityki wodnej*⁸, zwana dalej jako **Ramowa Dyrektywa Wodna (RDW)**. Zasadniczym celem **RDW** jest doprowadzenie do osiągnięcia „dobrego stanu ekologicznego” przez wody powierzchniowe i podziemne. Dla realizacji tego celu, *dyrektywa* wprowadza zasadę gospodarowania w dorzeczach i zlewniach, monitorowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, zdefiniowania celów jakościowych oraz opracowania programów dla osiągnięcia określonego celu, jakim jest osiągnięcie dobrego stanu dla wszystkich części wód do 2015 roku. Do końca grudnia 2006 r. powinien być opracowany *Program monitoringu jakościowego i ilościowego wód*, mający na celu stworzenie spójnego i kompleksowego przeglądu stanu wód w obrębie każdego dorzecza. Do dnia 31 grudnia 2009 r. należy opracować i opublikować *Plan Gospodarowania Wodami Dorzecza* oraz programy działań wynikających z **RDW**.

3.1.2. Polskie przepisy prawne

Polska, jako państwo, które od 1 maja 2004 r. jest członkiem Unii Europejskiej, automatycznie ma obowiązek transponować treści **RDW** oraz dyrektyw szczegółowych do swojego prawodawstwa.

Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne⁹ jest podstawowym aktem prawnym dotyczącym wszystkich aspektów gospodarki wodnej, z uwzględnieniem dyrektyw unijnych. **Prawo wodne** wraz z przepisami wykonawczymi stanowią podstawę praktycznej implementacji **RDW**. Ustawa **Prawo wodne** wprowadziła wiele istotnych zmian w zasadach i warunkach gospodarowania wodami w zakresie praw i obowiązków podmiotów korzystających z wód oraz funkcjonowania systemu prawno-administracyjnego zarządzania zasobami wodnymi¹⁰.

Organami właściwymi w sprawach gospodarki wodnej są: **Minister Środowiska; Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej**¹¹, jako centralny organ administracji rządowej nadzorowany przez Ministra Środowiska, **dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej**, jako organ administracji rządowej niezespólonej, podlegający Prezesowi Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej; **wojewoda; organy jednostek samorządu terytorialnego**¹²

Przepisy służące ochronie wód przed zanieczyszczeniem zamieszczone w **Prawie Wodnym** i aktach wykonawczych można podzielić na dwie grupy: Do pierwszej należą przepisy określające wymagania jakościowe stawiane wodom¹³, do drugiej przepisy formułujące zasady wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi. Wprowadzający ścieki przemysłowe i komunalne do wód lub do ziemi są obowiązani zapewnić ochronę wód przed zanieczyszczeniem, w szczególności przez budowę i eksploatację urządzeń

⁸ Dz. Urz. WE L. 327 z 22.12.2000 r.

⁹ T.j. Dz. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 ze zm.

¹⁰ Poprzednio obowiązywała ustawa z dnia 24 października 1974 r. – Prawo wodne, Dz. U. Nr 38, poz. 230 ze zm.

¹¹ Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie rozpoczął działalność z dniem 1 lipca 2006 r.

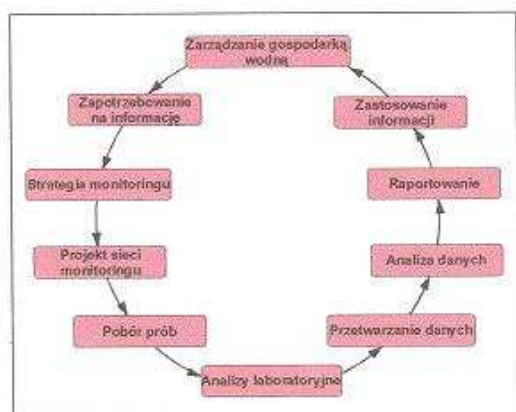
¹² W zestawieniu nr 5.2 do niniejszej informacji przedstawiono główne zadania wymienionych organów.

¹³ Chodzi m.in. o: Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 19 listopada 2002 r. w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 203, poz. 1718); Rozporządzenie Ministra Środowiska z 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz. U. Nr 204, poz. 1728) – uchylone z dniem 18 sierpnia 2006 r.

służących tej ochronie. Odnośnie **ścieków przemysłowych**, Minister Środowiska, rozporządzeniem z dnia 8 lipca 2004 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego¹⁴ określił takie substancje i zawarł je w wykazach (załączniki do rozporządzenia).

Ustawa **Prawo wodne** zawiera specjalne przepisy dotyczące **ścieków komunalnych**. Uzupełnienie tych przepisów stanowi odrębna ustawa z 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków¹⁵. Ustawa **Prawo wodne** zobowiązuje aglomeracje¹⁶ o równoważnej liczbie mieszkańców¹⁷ (RLM) powyżej 2000 do wyposażenia ich w sieci kanalizacyjne zakończone oczyszczalniami ścieków komunalnych zgodnie z **Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK)**.

KPOŚK opracowany przez Ministra Środowiska, zatwierdzony został przez Radę Ministrów 16 grudnia 2003 r. Program ten podlega weryfikacji nie rzadziej niż co dwa lata. Zgodnie z wymogami ustawy **Prawo wodne**, **KPOŚK** określa przedsięwzięcia w zakresie budowy, rozbudowy i/lub modernizacji zbiorczych sieci kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków komunalnych w dorzeczu **Odry i Wisły** (w tym, w **zlewni rzeki Bug** będącej częścią dorzecza Wisły), a także terminy ich wykonania niezbędne do realizacji zapisów **Traktatu Akcesyjnego**. Przewiduje się następujące terminy realizacji zadań: **do dnia 31 grudnia 2010 roku w przypadku aglomeracji powyżej 15 000 RLM; do dnia 31 grudnia 2015 roku w przypadku aglomeracji od 2 000 do 15 000 RLM.**

Cykl monitoringu

Pozyskanie informacji o stanie wód powierzchniowych i podziemnych dla potrzeb planowania w gospodarowaniu wodami oraz oceny osiągnięcia celów środowiskowych dokonuje się w ramach **państwowego monitoringu środowiska**. Zasady funkcjonowania tego monitoringu oraz wykonywane w tym zakresie przez organy zadania, określają przepisy ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska¹⁸.

Zadania te wykonują: **Główny Inspektor Ochrony Środowiska i wojewoda** przy pomocy **wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska**, jako kierownika wojewódzkiej inspekcji ochrony środowiska, wchodzącej w skład zespolonej administracji wojewódzkiej.

¹⁴ Dz. U. Nr 168, poz. 1763 ze zm.

¹⁵ Dz. U. Nr 72, poz. 747 ze zm.

¹⁶ Aglomeracja oznacza teren na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków komunalnych. Aglomeracje wyznacza, po zasięgnięciu opinii zainteresowanych gmin – wojewoda w drodze aktu prawa miejscowego.

¹⁷ Według ustawy **Prawo wodne** (art. 43 ust. 2) - przez 1 równoważnego mieszkańca rozumie się ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych wyrażony jako wskaźnik pięciodobowego biochemicznego zapotrzebowania na tlen w ilości 60 g tlenu na dobę.

¹⁸ T.j. z 2002 r. Nr 112, poz. 982 ze zm.

Do końca 2003 r. ocenę stanu wód powierzchniowych dokonywano na podstawie rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 5 listopada 1991 r. w sprawie klasyfikacji wód oraz warunków, jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzane do wód lub do ziemi¹⁹. Natomiast w 2004 r. ocena taka była dokonywana na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód²⁰. Cytowane rozporządzenie wprowadziło nowy zakres prowadzenia monitoringu: diagnostycznego, operacyjnego, badawczego, a do prezentacji stanu wprowadzono, zgodnie z wymogami unijnymi, pięć klas jakości wód (poprzednio obowiązywały trzy klasy jakości), tj. **klasa I - wody o bardzo dobrej jakości, klasa II – wody dobrej jakości, klasa III – wody zadowalającej jakości, klasa IV – wody niezadowalającej jakości, Klasa V – wody złej jakości.**

3.1.3. Konwencje i umowy międzynarodowe

Uregulowanie w stosunkach międzynarodowych spraw dotyczących utrzymania i wykorzystania wód granicznych, możliwe jest w oparciu o wielostronne i dwustronne umowy. Polska jest stroną wielu konwencji i umów międzynarodowych w zakresie gospodarowania wodami i ochrony wód.

W dniu 17 marca 1992 r. w Helsinkach została sporządzona wielostronna umowa międzynarodowa - **Konwencja o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych (Konwencja wodna z 1992 r.)** - mająca na celu określenie ram dwustronnych i wielostronnych umów o współpracy na wodach granicznych w zakresie ochrony środowiska, zapobiegania zanieczyszczeniu tych wód oraz zapewnienia ich racjonalnego wykorzystania.

Konwencja wodna została ratyfikowana przez 35 państw, w tym: Ukrainę – 8 października 1999 r., Polskę – 17 lutego 2000 r.²¹, Białoruś – w dniu 29 maja 2003 r. Strony wymienionej konwencji uznały, że ochrona i użytkowanie cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych stanowią ważne i pilne zadania, których efektywne wykonanie może być zapewnione jedynie przez ścisłą współpracę, podkreślając potrzebę wzmocnienia narodowych i międzynarodowych przedsięwzięć zmierzających do zapobiegania i zmniejszania zrzutów niebezpiecznych substancji do środowiska wodnego. Podkreślono, że współpraca między państwami członkowskimi w dziedzinie ochrony i wykorzystania wód transgranicznych powinna być przede wszystkim realizowana przez wypracowanie porozumień między państwami nadbrzeżnymi, graniczącymi z tymi samymi wodami, zwłaszcza w tych przypadkach, w których porozumienia takie nie zostały jeszcze zawarte.

Ochrona i racjonalne korzystanie z zasobów rzeki Bug jest celem i przedmiotem dwustronnej współpracy pomiędzy Białorusią a Polską oraz Ukrainą a Polską.

Podstawę formalną dla współpracy pomiędzy Białorusią i Polską stanowi Porozumienie między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o gospodarce wodnej na wodach granicznych, podpisane

¹⁹ Dz. U. Nr 116, poz. 503 ze zm. – rozporządzenie utraciło moc z dniem 2 stycznia 2003 r.

²⁰ Dz. U. Nr 32, poz. 284. Omawiane rozporządzenie obowiązywało do końca 2004 r., a nowy w tym zakresie przepis wykonawczy nie został do tego czasu (październik 2006 r.) wydany. Rozporządzenie obowiązywało tylko rok, ponieważ w ocenie Komitetu Integracji Europejskiej nie dokonywało pełnej implementacji RDW.

²¹ Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz. 702

w Warszawie w dniu 17 lipca 1964 r.²² Porozumienie to, na zasadzie sukcesji, obowiązuje Republikę Białoruś i Rzeczpospolitą Polską. W celu zacieśnienia współpracy i poprawy jej efektywności, w marcu 2000 r. Polska przedstawiła Stronie Białoruskiej projekt umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białoruś o współpracy w dziedzinie ochrony i użytkowania wód transgranicznych, z propozycją jego negocjacji. Pierwsza runda negocjacji odbyła się w marcu 2004 r., druga – w marcu 2005 r., a trzecia planowana na II połowę 2005 r. nie odbyła się. **Od tego czasu negocjacje w tym zakresie zostały zawieszone**²³.

Podstawę polsko-ukraińskiej współpracy na wodach granicznych stanowi **umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych**, podpisana w Kijowie w dniu 10 października 1996 r.²⁴, która weszła w życie z dniem 5 stycznia 1999 r. Na mocy tej umowy, każda ze stron powołała Pełnomocnika Rządu do Spraw Współpracy na Wodach Granicznych. Realizację tej umowy powierzono **Polsko-Ukraińskiej Komisji do spraw Wód Granicznych** poprzez bezpośrednią współpracę właściwych organów i instytucji.

3.1.4. Charakterystyka uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych

Rzeka Bug, lewobrzeżny dopływ Narwi, bierze swój początek w Gołogórach na Ukrainie. Rzeka płynie między Wyżyną Lubelską a Wyżyną Wołyńską, następnie przez Polesie Zachodnie. Pod Terespołem skręca na północny - zachód i przepływa przez Nizinę Podlaską, a następnie przez Nizinę Mazowiecką. Uchodzi do Narwi w obrębie Zalewu Zegrzyńskiego. Jej całkowita długość wynosi 772 km. Przez terytorium Polski płynie na długości około 587 km, w tym na odcinku o długości 363 km, rzeka Bug stanowi naturalną granicę państwową pomiędzy Polską a Ukrainą (185 km) i Republiką Białoruś (178 km).

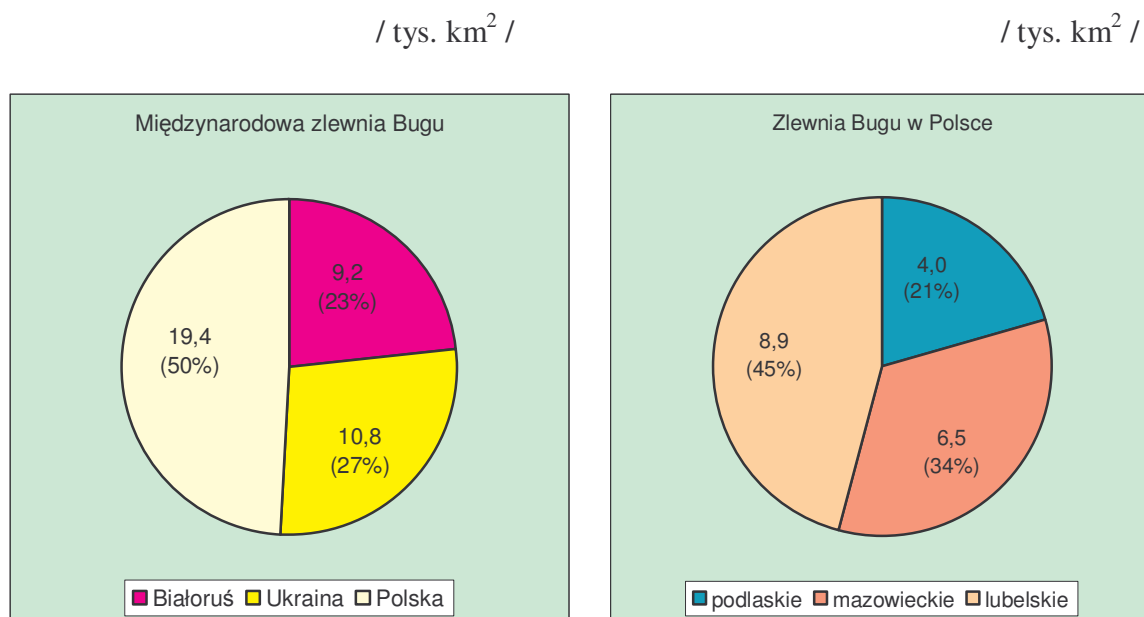
Rzeka Bug przepływa samodzielnie przez terytorium Polski na odcinku o długości 224 km (29 %). Całkowita powierzchnia dorzecza rzeki Bug wynosi 39,4 tys. km², z czego na obszarze Ukrainy znajduje się 10,8 tys. km² (27,4 %), na obszarze Republiki Białoruś 9,2 tys. km² (23,3 %) i na obszarze Polski 19,4 tys. km² (49,2 %). W obszarze województwa lubelskiego znajduje się blisko 23 % (ok. 9 tys. km²) całkowitej powierzchni zlewni Bugu oraz 45 % polskiej części zlewni tej rzeki²⁵.

²² Dz. U. Nr 12, poz. 78 ze zm.

²³ Przyczyny takiego stanu przedstawiono w pkt. 3.2.2. niniejszej Informacji

²⁴ Dz. U. z 1999 r. Nr 30, poz. 282

²⁵ Źródło informacji: *Charakterystyka wód granicznego odcinka rzeki Bug*, wydawnictwo Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Chełm 1997 r. str. 7-9.; Program Gospodarki Wodnej Województwa Lubelskiego, Lublin 2003 – 2005, str. 18-19

Szczególnego znaczenia nabiera fakt, iż od wielu już lat, niezadowalająca jakość wód transgranicznej rzeki Bug ukształtowana jest w pierwszym punkcie badawczym, tj. w miejscu, gdzie rzeka zaczyna stanowić naturalną polsko-ukraińską granicę państwową. Wpływ aglomeracji miejskich i przemysłu ukraińskiej części Bugu uzewnętrznia się nie tylko pod postacią najsilniejszego na całym odcinku transgranicznym zanieczyszczenia wód, lecz ciąży również na jakości wód dolnego biegu rzeki.

Z postanowień RDW wynika dla Polski, jako członka Unii Europejskiej, obowiązek zapewnienia właściwej koordynacji działań na rzecz ochrony wód w obszarach dorzeczy leżących poza jej granicami, tj. w państwach niebędących członkami UE.

3.2. Istotne ustalenia kontroli

3.2.1. Przebieg i stan współpracy międzynarodowej w zlewni rzeki Bug

NIK ocenia, iż dotychczasowa współpraca międzynarodowa z Republiką Białoruś i Ukrainą nie doprowadziła jednak do ustalenia wspólnych metodyk badawczych, ocen i klasyfikacji określających jakość wód oraz warunków dotyczących stopnia oczyszczania ścieków wprowadzanych do rzeki Bug, a także jednolitego powiadamiania odpowiednich służb na wypadek wystąpienia poważnych awarii zagrażających jej czystości. Przyczynami tego jest m.in. różny, w trzech krajach, stan prawny dotyczący ochrony wód powierzchniowych w tym zakresie.

3.2.2. Współpraca z Republiką Białoruś

W ocenie NIK, efektywność współpracy krajowych organów i instytucji odpowiedzialnych za ochronę wód w zlewni rzeki Bug z odpowiednimi strukturami organizacyjnymi w Republice Białoruś była ograniczona, głównie ze względu na brak dwustronnej umowy, na podstawie której powinny być realizowane w praktyce postanowienia zawarte w Konwencji o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych. W marcu 2000 r., Polska

przedstawiła stronie białoruskiej projekt międzyrządowej umowy o współpracy w dziedzinie ochrony i użytkowania wód granicznych, z propozycją jego negocjacji. Planowana w II połowie 2005 roku III runda negocjacyjna dotycząca uzgodnień projektu umowy pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białoruś o *współpracy na wodach granicznych* – nie odbyła się i dalsze prace w tym zakresie nie są prowadzone²⁶.

3.2.2.1. Dotychczasowa współpraca międzynarodowa w zakresie ochrony zlewni rzeki Bug prowadzona jest w oparciu o powołaną w marcu 2001 roku Podkomisję ds. Współpracy Transgranicznej w ramach działającej **Polsko-Białoruskiej Międzyrządowej Komisji Koordynacyjnej ds. Współpracy Transgranicznej**. Celem działalności Podkomisji jest szeroko rozumiana współpraca w zakresie zapobiegania i likwidacji katastrof, klęsk żywiołowych i innych nadzwyczajnych sytuacji w przygranicznych rejonach Polski i Republiki Białoruś. Przewodniczącym Podkomisji jest Wojewoda Podlaski²⁷. Dopiero od listopada 2004 r., w skład stałych jej członków, weszli m.in. **Wojewoda Lubelski oraz Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Lublinie**. W Latach 2003 – 2006 (I półrocze) Podkomisja odbyła 4 posiedzenia. Realizując rekomendacje zawarte w protokołach z tych posiedzeń, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie uczestniczył w bezpośrednich spotkaniach roboczych z Brzeskim Obwodowym Komitetem ds. Zasobów Naturalnych i Ochrony Środowiska w Brześciu, w wyniku czego, dokonywano w ciągu roku dwóch wspólnych poborów prób wód rzeki Bug oraz wymieniano je w celu porównań międzylaboratoryjnych. Przekazywano ponadto wzajemnie wykazy norm i metod badań laboratoryjnych oraz informacje o planach monitoringowych i źródłach zanieczyszczeń wód. Rezultatem tych działań było opracowanie w 2004 r., przez zespoły specjalistów służb ochrony środowiska Polski i Republiki Białoruś, publikacji pn. *Potencjalne zagrożenia środowiska w obszarze przygranicznym Polski i Białorusi*²⁸.

Najważniejszym problemem, oddziaływującym na jakość rzeki Bugu w rejonie Terespoła, są zrzuty nieczystości z przestarzałej technologicznie oczyszczalni ścieków w Brześciu, a także potrzeba rekultywacji skażonych terenów po składowaniu rud uranu w pasie przygranicznych po stronie białoruskiej²⁹.

Strona białoruska nie zgłaszała uwag, odnośnie jakości wód odcinka granicznego Bugu, na stan którego negatywnie mogłyby oddziaływać zrzuty nieczystości w zlewni tej rzeki po stronie polskiej.

²⁶ Według wyjaśnień Ministra Środowiska, w związku z obecnymi stosunkami politycznymi pomiędzy Polską i Białorusią prace nad projektem Umowy zostały wstrzymane. Wszelkie kroki w kontaktach dwustronnych na szczeblu przekraczającym poziom roboczy konsultowane są z Ministerstwem Spraw Zagranicznych.

²⁷ Rzeka Bug płynąca w granicach woj. Podlaskiego, w żadnym z jej odcinków nie jest rzeczą graniczną i nie jest objęta postanowieniami umów i porozumień międzynarodowych dotyczących jej ochrony. Zgodnie z regulaminem omawianej podkomisji, służby Wojewody Podlaskiego prowadzą współpracę z Republiką Białoruś na rzece granicznej Leśna Prawa, a służby Wojewody Lubelskiego na rzece granicznej Bug.

²⁸ Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa 2004. Ze strony polskiej w opracowaniu uczestniczyli: Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska w Białymstoku i Lublinie oraz ze strony białoruskiej – Obwodowe Komitety Zasobów Naturalnych i Ochrony Środowiska w Grodnie i Brześciu.

²⁹ Według protokołów z posiedzeń Podkomisji ds. Współpracy Transgranicznej w ramach działającej Polsko-Białoruskiej Międzyrządowej Komisji Koordynacyjnej ds. Współpracy Transgranicznej.

3.2.3. Współpraca z Ukrainą

3.2.3.1. W 1999 r., po wejściu w życie umowy między Rządem Rzeczypospolitej a Rządem Ukrainy o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych, w ramach utworzonej **Polsko-Ukraińskiej Komisji do Spraw Wód Granicznych**, powołano 5 międzynarodowych grup roboczych, w tym 2 zajmujące się m.in. problematyką dotyczącą ochrony zlewni rzeki Bug przed zanieczyszczeniami, tj. **Grupę Roboczą ds. Planowania Wód Granicznych (Grupa PL)**, której kierownikiem polskiej części został przedstawiciel RZGW w Warszawie Inspektorat w Lublinie i **Grupę Roboczą do Spraw Wód Granicznych (Grupa OW)**, na czele której stanął przedstawiciel Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie. Grupy Robocze, po uzgodnieniu i zatwierdzeniu regulaminów pracy, rozpoczęły swoją działalność od 2000 r., poprzez spotkania odbywające się na przemian, na terytorium każdego z państw.

W badanym okresie (2003 – 2006 I półrocze) **Grupa PL**, w ramach pracy **Polsko-Ukraińskiej Komisji ds. Wód Granicznych**, odbyła 4 posiedzenia. Na spotkaniach, Grupa PL zajmowała się m.in. przygotowywaniem propozycji nowych projektów do realizacji w ramach Programu Sąsiedztwa Polska-Białoruś-Ukraina INTERREG IIIA/TACIS CBS, w tym przygotowania 2 projektów dotyczących *Budowy polsko-białorusko-ukraińskiej polityki wodnej w zlewni Bugu* oraz *Wdrożenia Projektu pilotowego EKG/ONZ monitoringu i oceny jakości wód w zlewni rzeki Bug*. Poza tym: rozpoczęto prace nad utworzeniem polsko-ukraińskiej bazy danych użytkowania wód granicznych, powiązanej z mapą komputerową; wykonano inwentaryzację poborów wody (sieci wodociągowych) i zrzutów ścieków w polsko-ukraińskiej części zlewni rzeki Bug, Sanu i Dniestru oraz opracowano syntetyczne informacje o użytkowaniu wód w tych zlewniach.

Grupa OW odbyła w kontrolowanym okresie 4 posiedzenia. Na roboczych spotkaniach zajmowano się m.in. ustalaniem zasad wspólnego pobierania próbek na wodach granicznych w wybranych punktach kontrolno-pomiarowych, wymianą informacji o stanie czystości wód granicznych na podstawie wyników badań uzyskanych przez obydwie strony, w wytypowanych przekrojach kontrolno-pomiarowych. **W ocenie NIK, posiedzenia robocze tej Grupy, w większym zakresie, dotyczyły problematyki wód granicznych województwa podkarpackiego z Ukrainą, niż międzynarodowej zlewni rzeki Bug. Sprzyjał temu fakt, iż od początku powołania Grupy OW, jej pracami kierował Podkarpacki Inspektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie, a zlewnia rzeki Bug nie znajduje się na obszarze działalności Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie. Na posiedzeniach Grupy zajmowano się przede wszystkim międzynarodowymi zlewniami - rzek Sanu i Dniestru, tj. objętych działaniem WIOŚ w Rzeszowie. Szczególnym zainteresowaniem objęto, płynącą przez terytorium Ukrainy i Polski, rzekę Szкло, dla której dużym zagrożeniem są pozostałości po eksploatacji złóż siarki w miejscowości Jaworów na Ukrainie.**

Stan i zakres współpracy z Ukrainą, dotyczący zlewni rzeki Bug, uwarunkowany był m.in. udziałem w pracach **Grupy OW** - przedstawiciela **WIOŚ w Lublinie**, jako członka stałego tej grupy. **WIOŚ w Lublinie** corocznie, raz w kwartale, przysyłał do Państwowego Urzędu Ekologii i Zasobów Naturalnych w Łucku i we Lwowie informacje o wynikach badań rzeki Bug. W latach 2003-2006 (I półrocze) takie informacje przekazano 14 razy, a od strony ukraińskiej otrzymano w tym zakresie tylko 2 informacje o wynikach badań w zlewni rzeki Bug, za 2003 r. i 3 kw. 2004 r. Brak danych o stosowanych normach i metodykach badań uniemożliwił jednak

przeprowadzenie porównań ocen stanu i jakości tej rzeki. Szereg przekazywanych przez **WIOŚ w Lublinie** pism z prośbą o przesłanie wyników badań, przeprowadzanych przez stronę ukraińską, pozostawało bez odpowiedzi, podobnie jak i prośba o przesłanie wykazu źródeł emisji zanieczyszczeń do wód występujących na terenie Obwodu Wołyńskiego, w celu wykorzystania do opracowań o źródłach zanieczyszczeń rzeki Bug.

3.2.4. Współpraca na szczeblu regionalnym

3.2.4.1. Wymaga zwrócenia uwagi na fakt, iż w granicach województwa lubelskiego długość rzeki Bug wynosi blisko 374 km, tj. 65,5 %, z czego 363 km ((97 %) stanowi naturalną granicę pomiędzy Polską, a Republiką Białoruś i Ukrainą. Na obszarze tego województwa znajduje się 45 % polskiej zlewni rzeki Bug. Wojewoda Lubelski nie ustalił jednak z odpowiednim lokalnymi organami administracji Ukrainy i Republiki Białoruś porozumień o współpracy międzynarodowej w zakresie ochrony wód w zlewni rzeki Bug. Zdaniem NIK, rutynowy udział przedstawicieli służb Wojewody jedynie, jako członków stałych w pracach w Podkomisji ds. Współpracy Transgranicznej, w ramach działającej Polsko-Białoruskiej Międzyrządowej Komisji Koordynacyjnej ds. Współpracy Transgranicznej, czy w Polsko-Ukraińskiej Komisji ds. Wód Granicznych, nie przyniósł wymiernych rezultatów.

3.2.4.2. Pozytywnie należy ocenić udział, w latach 2002 -2004, Samorządu Województwa Lubelskiego - obok Obwodu Wołyńskiego z Ukrainy - w realizacji projektu TACIS CBC ENACT *Promocja zrównoważonego rozwoju w kontekście współpracy transgranicznej pomiędzy Polską, a Ukrainą*³⁰ – którego wiodącym partnerem finansowym był Region Lotaryngii z Francji. W końcowych wnioskach dotyczących problematyki wód granicznych uznano za najpilniejsze: rozszerzenie współpracy o udział Republiki Białoruś, opracowanie międzynarodowego planu gospodarowania wodami na rzece Bug, prowadzenie wspólnego monitoringu, stworzenie systemu wymiany informacji i wczesnego ostrzegania o zagrożeniach środowiska wodnego, realizację inwestycji służących ochronie wód.

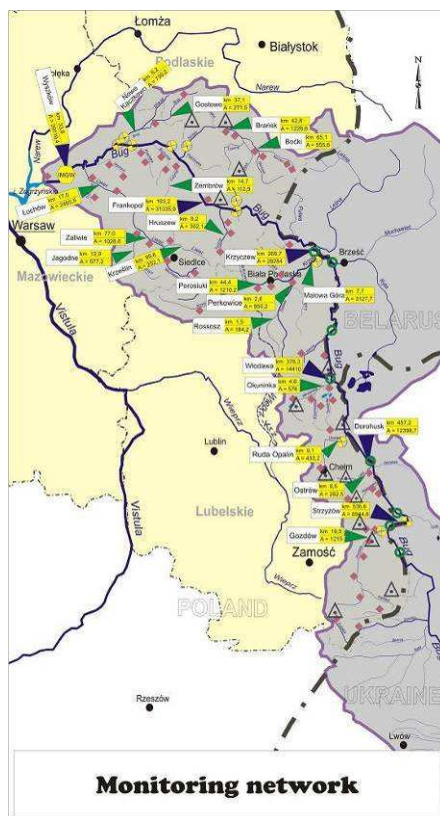
3.2.4.3. Uwagi NIK dotyczyły nierzetelnego zlecenia w kwietniu 2004 r. przez Marszałka Województwa Lubelskiego opracowania *Programu ochrony środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2004-2006* - wykonawcy, który został wybrany z pominięciem ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień Publicznych³¹. Spowodowane to było błędnym zastosowaniem art. 4 pkt 8 cytowanej ustawy, według którego postanowień ustawy nie stosuje się do zamówień, których wartość nie przekracza wyrażonej w złotych równoważności kwoty 6.000 euro. Faktycznie wartość zamówienia w kwocie 30.000 zł brutto - przeliczona zgodnie z obowiązującym wówczas rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 marca 2004 r. w sprawie średniego kursu złotego w stosunku do euro stanowiącego podstawę przeliczenia wartości zamówienia publicznego³² - przekroczyła równoważność tej kwoty i wyniosła 6.076 Euro.

³⁰ Projekt został sfinansowany głównie z Funduszu TACIS (70 %) i ze strony francuskiej (25,3 %).

³¹ Dz. U. Nr 19, poz. 177 ze zm.)

³² Dz. U. Nr 40, poz. 356)

3.3. Przygotowania do realizacja międzynarodowego monitoringu rzeki Bug

3.3.1. W 1996 roku w Europie rozpoczęto realizację serii projektów pilotowych dotyczących opracowania programów monitoringu dla rzek transgranicznych. W tym celu Europejska Komisja Gospodarcza ONZ wytypowała 8 rzek, a jedną z nich była rzeka Bug³³.

W roku 1998 podpisane zostało *Memorandum Understanding* pomiędzy ówczesnym Ministerstwem Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa RP i odpowiednimi ministerstwami Ukrainy i Białorusi, potwierdzające przystąpienie do harmonizacji monitoringu i oceny jakości wód zlewni rzeki Bug poprzez realizację projektu pilotowego wdrażania Wytycznych EKG/ONZ Monitoringu i Oceny Jakości Rzek Transgranicznych. Ukraina ukończyła Projekt w roku 2000, a Polska i Białoruś zakończyły prace w 2003 r. Projekt był finansowany z funduszy Unii Europejskiej TACIS dla Ukrainy i Białorusi³⁴ oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Polsce - 910 tys. zł³⁵.

Polska część projektu, którego pełna nazwa brzmi: **Projekt pilotowy monitoringu i oceny jakości wód w zlewni rzeki Bug (Projekt Pilotowy)**, – realizowana była, na zlecenie ówczesnego Ministerstwa Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, przez Instytut Ochrony Środowiska, a koordynowana przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie. Rezultaty całego Projektu Pilotowego przedstawione zostały w 3 raportach obejmujących całą zlewnię Bugu³⁶. **Raport nr 1 – Wstępny (1998 r.), Raport nr 2 – Bug, identyfikacja i przegląd zagadnień gospodarki wodnej (2002 r.). Raport nr 3 – Bug, rekomendacje zmian w systemie monitoringu (2003 r.)**, został opracowany w oparciu o cząstkowe raporty dla polskiej, ukraińskiej i białoruskiej części zlewni Bugu i jest ostatecznym wynikiem tego Projektu.

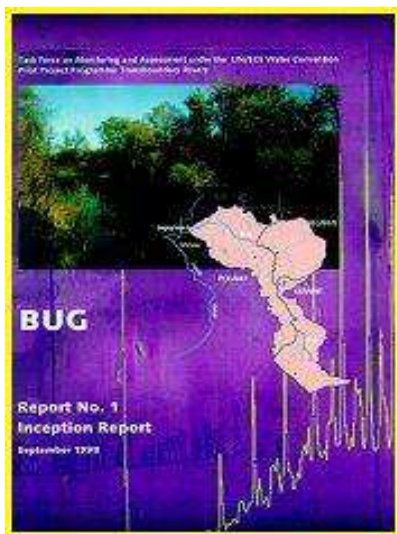
³³ Źródło informacji: *Raport Nr 3 – Rekomendacje zmiany systemu monitoringu i oceny jakości wód w zlewni Bugu* zamieszczony na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska www.mos.gov.pl/wody_graniczne/projekt_pilotowy.

³⁴ Według informacji uzyskanych z Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie, wydatki strony ukraińskiej na opracowanie swojej części Projektu Pilotowego wyniosły 1,5 mln EURO, a strony białoruskiej 2 mln EURO.

³⁵ Z kwoty tej, w latach 1999 – 2002, wydatkowano środki w wysokości 810 tys. zł i 100 tys. zł w badanym okresie, tj. w 2003 r. Przebieg etapów realizacji Projektu pilotowego przedstawiono w załączniku 5.3.

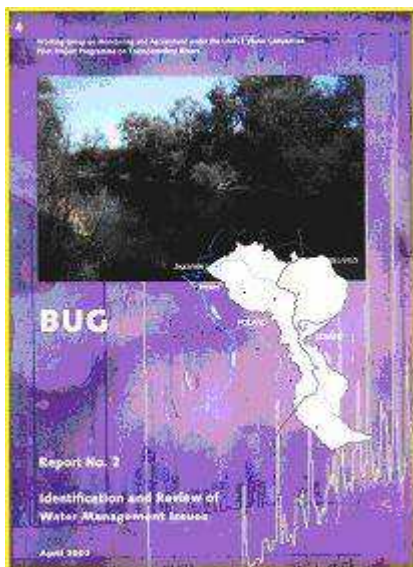
³⁶ Nad przygotowaniem raportów pracowały zespoły z trzech krajów leżących w zlewni rzeki Bug. Wykorzystano wnioski wypracowane podczas warsztatów Grupy ds. Projektów Pilotowych Rzek Transgranicznych oraz sugestie i propozycje członków Grupy Roboczej Monitoringu i Oceny pracującej w ramach Konwencji Wodnej Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ

3.3.1.1. W Projekcie Pilotowym uznano za szczególnie ważne m.in. następujące problemy występujące w zlewni rzeki Bug - rzutujące na złą jakość jej wód³⁷:

- zły stan techniczny oczyszczalni ścieków,
- brak systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków na obszarach wiejskich,
- niewłaściwe systemy zbierania i oczyszczania ścieków w miastach i osiedlach miejskich,
- awaryjne zrzuty ścieków komunalnych i wycieki ropy.
- zanieczyszczenia obszarowe spowodowane stosowaniem nawozów w rolnictwie,

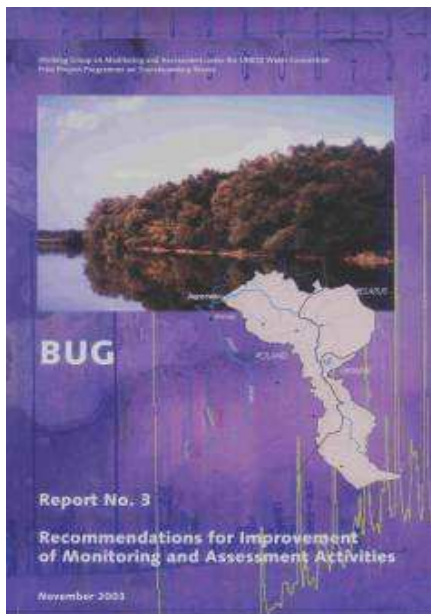
3.3.1.2 Ocena systemu monitoringu według Projektu Pilotowego przedstawiała się następująco:

- system monitoringu wód w Polsce, na Ukrainie i Białorusi jest zróżnicowany pod względem strategii rozmieszczenia miejsc poboru prób, częstotliwości ich poboru, listy badanych parametrów, stosowanych sposobów oceny i standardów jakości wód, metod analitycznych – co prowadzi do różnej interpretacji jakości wód,
- monitoring graniczny wód, jak i wymiana informacji ma charakter bardzo ograniczony i zamyka się w ramach bezpośredniej współpracy pomiędzy jednostkami administracyjnymi każdego z krajów,

³⁷ Główne ustalenia Projektu pilotowego oraz rekomendacje odnośnie harmonizacji monitoringu wód w zlewni rzeki Bug i sposobu wdrażania wyników tego Projektu zawarte są w załączniku 5.3.1

3.3.1.3 Sformułowano następujące rekomendacje dotyczące sposobu wdrażania wyników Projektu i kierunków dalszych prac oraz działań, tj. m.in.:

- dla celów prawidłowego zarządzania gospodarką wodną w zlewni Bugu należy zbudować i realizować wspólny system monitoringu i oceny zasobów wód podziemnych i powierzchniowych, dla Ukrainy, Białorusi i Polski,
- końcową rekomendacją Projektu Pilotowego jest utworzenie trójstronnej ukraińsko-białorusko-polskiej Komisji Użytkowania i Ochrony Zasobów Wodnych zlewni Bugu oraz utworzenie ukraińsko-białorusko-polskiej Grupy Roboczej ds. Wdrożenia Projektu Pilotowego.

3.3.2. Przebieg i stan wdrażania wyników i rekomendacji Projektu pilotowego monitoringu i oceny jakości wód w zlewni rzeki Bug

3.3.2.1. Najwyższa Izba Kontroli krytycznie ocenia, pod względem rzetelności, przebieg wdrażania opracowanego w latach 1998-2003 na zlecenie ówczesnego Ministerstwa Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa *Projektu Pilotowego* o wartości 910 tys. zł.

Pomimo upływu 3-ch lat, od opracowania tego dokumentu, Ministerstwo Środowiska nie spowodowało wdrożenia podstawowych jego rekomendacji, zapewniających prawidłowe zarządzanie gospodarką wodną w zlewni rzeki Bug, poprzez realizację wspólnego systemu monitoringu i oceny zasobów wód powierzchniowych dla Ukrainy, Republiki Białoruś i Polski. Nie doprowadzono, przede wszystkim, do utworzenia polsko-ukraińsko-białoruskiej Grupy Roboczej ds. Wdrożenia Projektu Pilotowego oraz polsko-ukraińsko-białoruskiej Komisji Użytkowania i Ochrony Zasobów Wodnych zlewni Bugu.

3.3.2.2. NIK stwierdziła brak w Ministerstwie Środowiska stosownych dokumentów świadczących o podjęciu przez kierownictwo tego resortu decyzji o trybie i sposobie wdrażania generalnych rekomendacji Projektu Pilotowego. Realizacji w tym zakresie zadań podjął się podległy Ministrowi Środowiska – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie Inspektorat w Lublinie, który w II połowie 2004 r. przygotował, z własnej inicjatywy, propozycję realizacji 2 projektów dotyczących.: *Budowy polsko-białorusko-ukraińskiej polityki wodnej w zlewni Bugu* - w celu utworzenia trójstronnej międzynarodowej Komisji zarządzania zlewnią Bugu; *Wdrożenia Projektu pilotowego EKG/ONZ monitoringu i oceny jakości wód w zlewni rzeki Bug* - w celu praktycznej realizacji monitoringu w tej zlewni. Propozycje te zostały zaakceptowane we wrześniu 2004 r., w Kazimierzu Dolnym, na V posiedzeniu Polsko-Ukraińskiej Komisji ds. Wód Granicznych, a **protokół z tego posiedzenia zatwierdził Minister Środowiska**. Realizacja projektów miała być dofinansowana ze

środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i funduszu projektu INTERREG III/ TACIS CBC. Strona białoruska i ukraińska zgłosiła odpowiednie instytucje – partnerów do współpracy w realizacji wspólnych projektów dotyczących monitorowania i zarządzania zlewnią rzeki Bug. „Partnerem Wiodącym” i Głównym Partnerem Finansowym” - w tym zakresie został RZGW w Warszawie.

W trakcie dalszych przygotowań do realizacji projektu *Budowy polsko-białorusko-ukraińskiej polityki wodnej w zlewni Bugu*, RZGW napotkał na istotne przeszkody, które spowodowały, że wniosek o współfinansowanie tego projektu z wymienionych wyżej funduszy w wyznaczonym terminie – do 31 sierpnia 2005 r.- nie został złożony.

Wymowne były w tym względzie, złożone w trakcie kontroli NIK, wyjaśnienia Zastępcy Dyrektora Departamentu Gospodarki Wodnej w Ministerstwie Środowiska Bernadetty Czerskiej, według której: *„regionalne zarządy gospodarki wodnej, jako jednostki sektora finansów publicznych mają ograniczone możliwości udziału w projektach finansowanych ze środków unijnych na takich zasadach, na jakich przyznawane jest dofinansowanie w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG. W ramach tego programu dofinansowanie może wynosić do 75 % wartości tego projektu i przyznawane jest na zasadzie refundacji poniesionych kosztów. Główne przeszkody, które wystąpiły w trakcie przygotowania realizacji projektu - to przede wszystkim - brak osobowości prawnej RZGW, a przez to brak możliwości zaciągania pożyczek na bieżące finansowanie projektu (do momentu uzyskania refundacji z EFRR). Istotną przeszkodą jest również brak doświadczeń przy przygotowaniu takich projektów, ich realizacji i rozliczaniu”*.

W świetle powyższych wyjaśnień, wymienione okoliczności i przeszkody, w momencie ustalenia RZGW Partnerem Wiodącym w realizacji projektu – były, w ocenie NIK, możliwe do przewidzenia przez Ministerstwo Środowiska, a działania tego Ministerstwa, w zakresie zapewniania wdrażania wyników Projektu Pilotowego - NIK ocenia jako nierzetelne.

W obliczu trudności formalno-prawnych, RZGW w Warszawie wycofał się z wiodącej roli w realizacji projektu *Budowy polsko-białorusko-ukraińskiej polityki wodnej w zlewni Bugu*. Dopiero w kwietniu 2006 r. uzgodniono, że Fundacja „Centrum Ekspertyz Wodnych” w Lublinie podejmie się wiodącej roli w tym zakresie, jednak we wrześniu tego roku, Fundacja ta wycofała się z realizacji tego projektu z „powodu braku własnych środków finansowych”.³⁸

Przygotowywane równolegle działania zmierzające do realizacji przez RZGW drugiego projektu pn. *Wdrożenie Projektu pilotowego EKG/ONZ monitoringu i oceny jakości wód w zlewni rzeki Bug*, z powodu „trudności z wyłonieniem Partnera Wiodącego ” zostały przerwane. Takie ustalenia zapadły w maju 2006 r. na posiedzeniu VII Polsko-Ukraińskiej Komisji do spraw Wód Granicznych, a protokół z tego spotkania zatwierdził Minister Środowiska.

W ocenie NIK, odstąpienie od realizacji omawianego projektu, skutkuje brakiem wdrażania głównych postanowień określonych w Konwencji Wodnej, w zakresie wymogu budowy wspólnego międzynarodowego monitoringu i oceny zasobów wód powierzchniowych w zlewni rzeki Bug, mających na celu w szczególności:

³⁸ Według informacji uzyskanej w dniu 11 października 2006 r. z Inspektoratu RZGW w Lublinie.

- zastosowanie jednej metody oceny ryzyka i oceny wielkości zanieczyszczeń dla całej zlewni Bugu,
- unifikację systemu oceny wód i metod analitycznych, poprawiających porównywalność danych oraz opracowanie wspólnego programu monitoringu i identyfikację warunków referencyjnych dla bardzo dobrego stanu ekologicznego w zlewni Bugu,
- wypracowanie wspólnych standardów dla metali ciężkich i dalszych badań ich zawartości w wodzie i osadach,
- wdrożenie monitoringu badawczego w celu rozeznania zagrożenia środowiska wodnego przez mikrozanieczyszczenia oraz opracowanie w tym zakresie zunifikowanych standardów,
- opracowanie docelowej wspólnej bazy danych do ich wymiany i archiwizacji.

W ocenie NIK, brak zharmonizowanej na poziomie międzynarodowym, realizacji wymienionych zadań, pozbawia w konsekwencji możliwość stworzenia podstaw trwałego i rzetelnego źródła informacji o stanie wód w całej zlewni rzeki Bug, niezbędnego dla jej efektywnego zarządzania.

3.3.3.3. W IV kw. 2003 r. Ministerstwo Środowiska przyjęło opracowany Projekt Pilotowy, podając do publicznej wiadomości, poprzez umieszczenie go na oficjalnej stronie internetowej Departamentu Zasobów Wodnych tego Ministerstwa.

W ocenie NIK, taka forma rozpowszechnienia tego dokumentu może być w praktyce ograniczona, gdyż 2 pierwsze jego części, tj. Raport nr 1 – zawierający sposób użytkowania wód i zagrożenia dla ich jakości, stan monitoringu i oceny jakości wód oraz opis systemów zarządzania gospodarką wodną w Polsce, na Białorusi i Ukrainie oraz Raport nr 2 – zawierający przegląd zagadnień gospodarki wodnej i szczegółowy opis zlewni rzeki Bug - zostały przedstawione tylko w wersji angielskojęzycznej. NIK ocenia, iż stanowi to naruszenie postanowień art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 7 października 1999 r.³⁹ o języku polskim, według których – język polski jest językiem urzędowym konstytucyjnych organów państwa.

Biorąc pod uwagę wysokość poniesionych w latach 1999 - 2003 wydatków (910 tys. zł)⁴⁰ na opracowanie Projektu Pilotowego – stopień wykorzystania jego wyników był w praktyce, w ocenie NIK, ograniczony do niektórych jednostek organizacyjnych.

Głównie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie, będący koordynatorem realizacji części polskiej tego Projektu, wykorzystywał jego wyniki w bieżącej pracy statutowej, w zakresie m.in.: opracowań stanu i problemów gospodarki wodnej w zlewni rzeki Bug oraz warunków korzystania z tych wód; opiniowania różnych opracowań dotyczących wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej; współpracy międzyinstytucjonalnej z organami administracji, w województwach graniczących z Ukrainą i Republiką Białoruś, dotyczących planowania i programowania zadań związanych z gospodarką wodną.

³⁹ Dz. U. Nr 90, poz. 999 ze zm.

⁴⁰ Szczegółowe dane w zakresie wydatków na realizację Projektu Pilotowego przedstawiono w załączniku nr 5.3.2.

W zakresie monitoringu wód zlewni rzeki Bug, wprowadzono formalnie 5 nowych punktów pomiarowych, tj. 3 na obszarze działania Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Lublinie i 2 na obszarze Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Białymstoku.

Niektóre ustalenia, Projektu Pilotowego, jak np. rekomendacje zmian w systemie monitoringu i oceny wód zlewni rzeki Bug, czy wyniki inwentaryzacji gospodarki wodno-ściekowej, wykorzystywane były również w pracach Polsko-Ukraińskiej Komisji do spraw Wód Granicznych.

3.3.3.4. NIK pozytywnie ocenia wydatkowane przez Ministerstwo Środowiska w latach 2003 – 2006 (I kw.) środki w wysokości 232,4 tys. zł - na realizację zadań związanych z ochroną zlewni rzeki Bug, z tego 160 tys. zł w 2003 r. i 72,4 tys. zł w 2005 r. Środki wydatkowano celowo i rzetelnie. Poniesione w 2003 r. wydatki dotyczyły zakończenia ostatniego etapu realizacji Projektu Pilotowego⁴¹ (100 tys. zł, w tym wynagrodzenia z pochodnymi dla wykonawców wynosiły 80,1 tys. zł, tj. 80,1 %) oraz opracowania komputerowej mapy zlewni wód granicznych z Ukrainą wraz z bazą danych dotyczących użytkowania tych wód (60 tys. zł). Zadania zlecono do realizacji w 2002 r. z zastosowaniem przepisów ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych⁴² i zostały sfinansowane ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie. Zadania rozliczono i zapłacono na podstawie sporządzonych protokołów zdawczo-odbiorczych, kosztorysów powykonawczych oraz zestawieniem kopii faktur wystawionych za wykonane zadania. W 2005 r. wydatkowano środki budżetowe w wysokości 72,4 tys. zł na zorganizowanie Międzynarodowych Warsztatów pn. „*Gospodarka wodna w kontekście transgranicznym na północno-wschodnim pograniczu Unii Europejskiej – rola Ramowej Dyrektywy Wodnej oraz Konwencji Wodnej EKG/ONZ*”, jako I etap warsztatów określonych w planie pracy do wymienionej Konwencji Wodnej na lata 2003 – 2006.

W badanym okresie, Ministerstwo Środowiska nie dysponowało środkami unijnymi na realizację zadań związanych z ochroną zlewni rzeki Bug przed zanieczyszczeniami.

3.4. Działania inwestycyjne w zlewni rzeki Bug

3.4.1. NIK krytycznie ocenia, iż Minister Środowiska nie zapewnił rzetelnego przygotowania i sprawnego wdrożenia Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, w części dotyczącej zlewni rzeki Bug⁴³. Opracowanie w 2003 r. pierwotnej wersji KPOŚK, nie było poprzedzone wystarczającym rozpoznaniem problemów gospodarki ściekowej w gminach, w zlewni rzeki Bug oraz sposobów ich rozwiązywania zgodnie z wymogami art. 43 i 208 ustawy Prawo wodne, w zakresie obowiązku wyposażania aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej, zakończone oczyszczalniami ścieków.

Wymownym jest fakt, iż 2 miesiące po zatwierdzeniu przez Radę Ministrów (16 grudnia 2003 r.) KPOŚK, ówczesny Wojewoda Podkarpacki i jednocześnie Przewodniczący Konwentu Wojewodów – w skierowanym do Ministra Środowiska piśmie z dnia 16 lutego 2004 r.- krytycznie odniósł się do tego Programu. Zasadnicze zastrzeżenia dotyczyły nieujęcia w KPOŚK, wielu zgłoszonych przez gminy zadań inwestycyjnych planowanych do realizacji w aglomeracjach liczących powyżej 2000 RLM.

⁴¹ Szczegóły w załączniku nr 5.3.2.

⁴² T.j. Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 664 ze zm. (ustawa obowiązywała do dnia 1 marca 2004 r.)

⁴³ Zadania inwestycyjne w zlewni rzeki Bug nie są organizacyjnie wyodrębnione w KPOŚK, który jest podzielony na dwa dorzecza – Odry i Wisły.

Podjęte, w I półroczu 2004 r., w Ministerstwie Środowiska prace nad korektą KPOŚK, trwały do czerwca 2005 r. Wymaga zwrócenia uwagi, iż dopiero **z dniem 1 maja 2004 r.**, zmiana ustawy Prawo wodne⁴⁴ - w art. 43 ust. 4b, nałożyła na Ministra Środowiska obowiązek określenia w drodze rozporządzenia sposobu wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji. Przedmiotowy akt wykonawczy Minister wydał dopiero 22 grudnia 2004 r.⁴⁵ – z mocą obowiązywania – od 1 stycznia 2005 r., a art. 208 ust.3 ustawy Prawo wodne obligował wojewodów do pierwszego wyznaczenia aglomeracji (powyżej 2.000 RLM), o którym mowa w art. 43 ust. 2a, **w terminie do 31 marca 2005 r.** Z uwagi na zakres realizowanych zadań i złożony proces opiniowania⁴⁶, niektórzy wojewodowie nie byli w stanie dotrzymać wyznaczonego w tym zakresie terminu. Np:

- **Wojewoda Mazowiecki, dopiero w październiku 2005 r., w drodze aktu miejscowego, wyznaczył wszystkie 10 aglomeracji z obszaru zlewni rzeki Bug, które zostały ujęte w zaktualizowanej i zatwierdzonej w czerwcu 2005r. - drugiej wersji KPOŚK,**⁴⁷
- **spośród 21 aglomeracji województwa lubelskiego, ujętych w KPOŚK i położonych w zlewni rzeki Bug, w odniesieniu do 18 - Wojewoda Lubelski wyznaczył je, w drodze wydanych zarządzeń, z tego 13 – w okresie od lipca do września 2004 r. i 5 - w okresie styczeń-marzec 2006 r. Do czasu zakończenia kontroli NIK (9 czerwca 2006 r.), Wojewoda nie wyznaczył, ujętych w KPOŚK, 3 pozostałych aglomeracji (Dorohusk, Horodło i Zembry) - z powodu nieprzedłożenia przez organy samorządowe wymaganych planów aglomeracji.**

NIK krytycznie ocenia, pod względem rzetelności, iż pomimo obowiązku wynikającego z art. 43 ust. 4d⁴⁸ Prawa wodnego, Minister Środowiska nie ogłosił KPOŚK w Dzienniku Urzędowym RP „Monitor Polski”, ani jego zaktualizowanej i zatwierdzonej - w czerwcu 2005 r. wersji.

Nie określono również w Ministerstwie Środowiska, wymaganego w KPOŚK – *„Zakresu kontroli i wytycznych umożliwiających przeprowadzenie w I połowie 2004 r. kontroli przez wydziały ochrony środowiska urzędów wojewódzkich i starostwa powiatowe, w zakresie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych i modernizacyjnych oczyszczalni ścieków w miastach ≥ 10.000 mieszkańców (o RLM wynoszącej ca 15.000)”*- co skutkowało, nieprzeprowadzeniem przez te służby kontroli w tym zakresie.

3.4.2. NIK krytycznie ocenia, pod względem rzetelności, przebieg sprawozdawczości z realizacji KPOŚK.

Znowelizowany art. 43 ust. 3b ustawy Prawo wodne zobowiązał wojewodów, dopiero w 2005 r., do przedkładania Ministrowi Środowiska, nie później niż do dnia 31 marca

⁴⁴ Dz. U. z 2004 r. Nr 96, poz.. 959

⁴⁵ Dz. U., Nr 283, poz. 2841

⁴⁶ Wojewoda przystępując do wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji położonej w gminie lub na obszarze gmin, występuje z wnioskiem do zainteresowanych gmin o przedstawienie w wyznaczonym terminie propozycji planu aglomeracji z wykorzystaniem studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zweryfikowana przez wojewodę propozycja planu aglomeracji przedkładana jest właściwej miejscowo radzie gminy i zarządowi województwa do zaopiniowania jako projekt aglomeracji.

⁴⁷ Rada Ministrów zatwierdziła aktualizację tego dokumentu w dniu 6 czerwca 2005 r.

⁴⁸ Przepis ten obowiązuje od 30 lipca 2005 r. na podstawie ustawy z dnia 3 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy – Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2005 r. Nr 130, poz. 1087).

każdego roku, sprawozdania z realizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych⁴⁹.

Służby Departamentu Gospodarki Wodnej Ministerstwa Środowiska nie opracowały wytycznych (zasad) dotyczących zakresu i sposobu sporządzania sprawozdań z postępu realizacji przedsięwzięć zawartych w KPOŚK, co powodowało, iż przekazywane w tym zakresie sprawozdania oparte na uzyskanych poprzez wojewodów od gmin informacji - nie były spójne, a odpowiedzialne służby tego Departamentu - żądały od wojewodów kolejnych „uzupełnień” i weryfikacji sprawozdań. Np:

- **Wojewoda Lubelski, dwukrotnie, tj. w maju i czerwcu 2005 r. uzupełniał przekazane, w dniu 6 kwietnia tego roku przedmiotowe sprawozdanie,**
- **Wojewoda Mazowiecki dotrzymał ustawowego terminu przekazania sprawozdania za 2004 r., ale czterokrotnie, w okresie czerwiec-wrzesień tego roku, przekazywał uzupełniające dane.**

Ministerstwo stopniowo rozszerzało zakres informacji zawarty we wzorach sprawozdań, tj. od 21 elementów w 2005 r. do 63 w 2006 r. we wzorze tabeli, który został przekazany wojewodom dopiero w ostatnim dniu stycznia tego roku. Ze względu na krótki okres oraz brak stosownych wytycznych, gminy miały znaczne problemy z dotrzymaniem ustawowego terminu (28 luty - art. 43 ust. 3 c ustawy Prawo wodne) przekazania wojewodzie wymaganych w tym zakresie informacji sprawozdawczych, jak również z rzetelnym wypełnianiem wzoru sprawozdania. Np:

- **w Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim, ok. 90 % przekazanych przez gminy sprawozdań – wymagało telefonicznej weryfikacji, ze względu na błędny sposób wypełnienia wzoru tabeli, a ostateczną wersję zbiorczego sprawozdania Wojewoda Mazowiecki przekazał do Ministerstwa Środowiska, dopiero 19 kwietnia 2006 r.,**
- **Wojewoda Lubelski przekazał w 2006 r. terminowo pierwotne sprawozdanie z realizacji KPOŚ, ale zostało ono sporządzone nierzetelnie, a szereg uzupełniających informacji od gmin, uzyskiwano telefonicznie. Kontrola NIK wykazała rozbieżności danych pomiędzy zbiorczym sprawozdaniem przekazanym do Ministerstwa, a 17 (81 %) jednostkowymi sprawozdaniami gmin. Dopiero w trakcie kontroli NIK dokonano w Urzędzie Wojewódzkim stosowanych poprawek, przekazując do Ministerstwa Środowiska skorygowane sprawozdanie.**

3.4.3. NIK pozytywnie ocenia podjęte przez samorządy gminne zadania inwestycyjne w zlewni rzeki Bug ujęte w KPOŚK. W zaktualizowanej w czerwcu 2005 r. wersji KPOŚK, liczba ujętych aglomeracji, z województw: lubelskiego, podlaskiego i mazowieckiego – wzrosła z 18 do 42.⁵⁰ Umożliwiło to gminom większy dostęp do środków publicznych na realizację kontynuowanych lub rozpoczętych w tym zakresie zadań ustawowych, mających na celu wyposażenie, zgodnie z wymogami unijnymi do 2015 r. - aglomeracji, w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków.

⁴⁹ Przepis ten został dodany przez art. 60 pkt 3 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie i uchyleniu niektórych ustaw w związku z uzyskaniem przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej z dniem 1 maja 2004 r. – Dz. U. z 2004 r. Nr 96, poz. 959.

⁵⁰ Na terenie tych trzech województwach realizowano, w ramach KPOŚK, również zadania inwestycyjne w innych zlewniach rzek – będących częścią dorzecza Wisły.

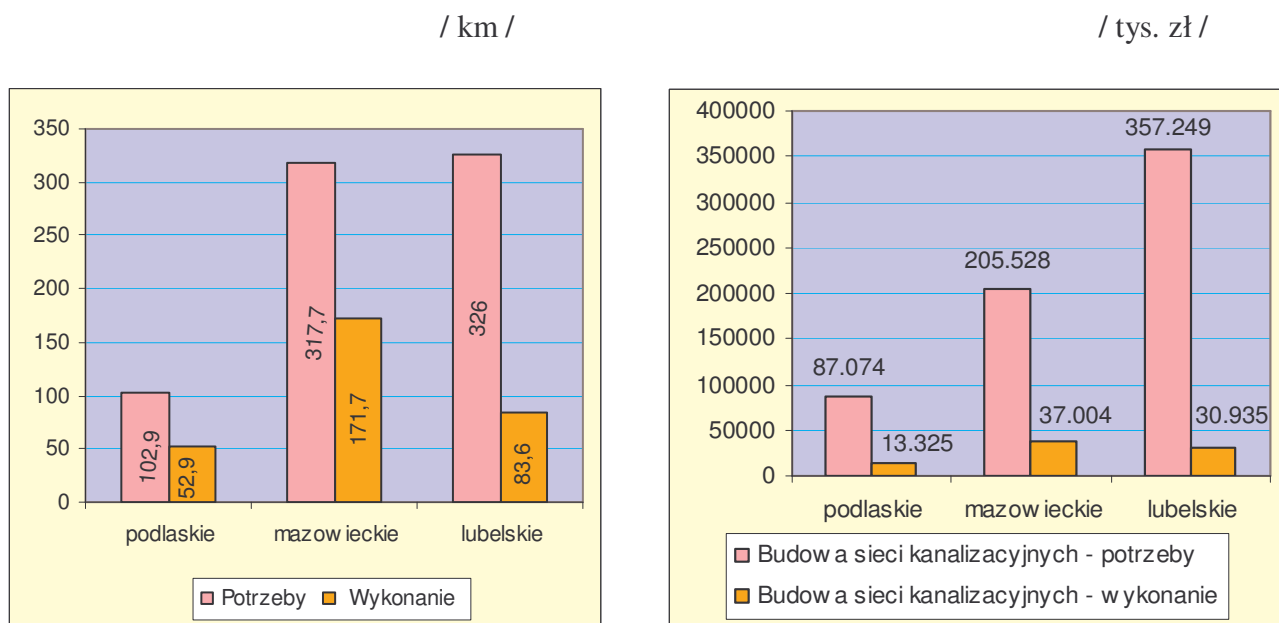
Równoważna liczba mieszkańców aglomeracji znajdujących się w zlewni rzeki Bug, które zostały ujęte w KPOŚK wyniosła ogółem **890.647**, z tego w województwach: lubelskim (21 aglomeracji – 50 %) – **271.125** (30,5%); podlaskim (11 aglomeracji – 26,1 %) – **207.547** (23,3 %); mazowieckim - **411.975** (46,2%).

3.4.3.1. Już w pierwszych latach realizacji KPOŚK, uzyskano efekty inwestycyjne. Według przekazanych w marcu 2006 r. przez Wojewodów: **Lubelskiego, Podlaskiego i Mazowieckiego** do Ministerstwa Środowiska zbiorczych sprawozdań z postępu realizacji zadań ujętych w KPOŚK za lata 2003 – 2005, na realizację zadań inwestycyjnych w zlewni rzeki Bug, gminy wydatkowały w tym okresie ogółem **142.778 tys. zł**, co stanowiło 18,4 % zgłoszonych w KPOŚK w tym zakresie potrzeb finansowych (776.346 tys. zł)⁵¹.

Na budowę sieci kanalizacyjnych wydatkowano łącznie **81.264 tys. zł** (12,6 % potrzeb). W analizowanym okresie wybudowano ogółem **308,2 km** sieci kanalizacyjnej, co stanowiło 41,2 % planowanej długości do realizacji (746,6 km) w KPOŚK. Zadania te realizowano w **37 aglomeracjach (88,1 %)** o RLM wynoszącej ogółem **879.455 (98,7 %)**, z tego najwięcej wybudowano w aglomeracjach w woj. mazowieckim – **171,7 km (55,6 %)**, w tym w gminie Siedlce – 54,4 km (RLM -175.000) i w woj. lubelskim – **83,6 km (27,1 %)**, tj. od 0,4 km w Gminie Lubycza Królewska (RLM – 3.060) do 14,2 km w Gminie Biała Podlaska (RLM – 56.700).

W woj. podlaskim wybudowano ogółem **51,3 km (17,3%)** sieci kanalizacyjnej, od 0,4 km w gminie Siemiatycze (RLM - 60.000) do 29,3 km w gminie Hajnówka (RLM – 40.000).

Budowa sieci kanalizacyjnych w zlewni rzeki Bug w latach 2003 – 2005 – wykonanie w poszczególnych województwach, na tle potrzeb ujętych w KPOŚK: rzeczowe (wykres lewy) i finansowe (wykres prawy).

⁵¹ Szczegóły w załącznikach nr 5.4 a i b. Należy mieć na uwadze iż podana wielkość zgłoszonych przez gminy, do zaktualizowanego KPOŚK, potrzeb finansowych odnosi się do stanu na dzień 30 czerwca 2004 r. Według ustaleń kontroli NIK, Ministerstwo Środowiska – zamierza przeprowadzić kolejną aktualizację tego Programu w I półroczu 2007 r. Wówczas gminy, będą mogły zgłaszać nowe potrzeby w zakresie realizacji zadań dotyczących rozbudowy systemów kanalizacji zbiorczych, w szczególności przy możliwości dostępu w latach 2007 – 2013 do funduszy strukturalnych.

3.4.3.2. Na budowę, rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków wydatkowano w latach 2003 – 2005 ogółem **61.514 tys. zł** (47,5 % potrzeb). Realizację zadań w tym zakresie rozpoczęto w **28 aglomeracjach (66,6%)** o łącznej RLM - **751.274 (84,3 %)** i ogólnej przepustowości oczyszczalni ścieków – 92.963 m³/d, co stanowiło 83,5 % łącznej przepustowości (111.381 m³/d) wszystkich oczyszczalni ścieków ujętych w KPOŚK. W badanym okresie zakończono realizację zadań w **10 aglomeracjach o łącznej RLM wynoszącej 269.272 (30,6 %) i ogólnej przepustowości oczyszczalni ścieków wynoszącej 35.571 m³/d (38,2%)** - w tym dotyczącą budowy 2 oczyszczalni ścieków oraz rozbudowy lub modernizacji 8 oczyszczalni.

Zakończono budowę oczyszczalni ścieków w gminie **Drohiczyn** (RLM -3.000, wydatkowano 1.490 tys. zł) – woj. **podlaskie** oraz w gminie **Sokołów Podlaski** (RLM – 83.000, wydatkowano 5.199 tys. zł) – woj. **mazowieckie**.

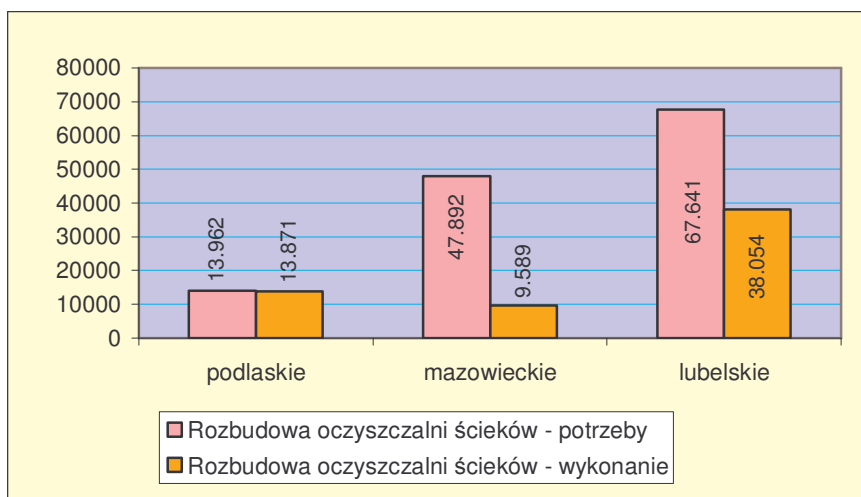
Rozbudowę lub modernizację oczyszczalni ścieków zakończono w województwach:

- **podlaskim** - w gminie **Siemiatycze** (RLM – 60.000, wydatkowano 9.864 tys.zł) i w gminie **Hajnówka** (RLM – 40.000, wydatkowano 124 tys. zł);
- **mazowieckim** – w gminie **Kotuń** (RLM 2222, wydatkowano 1.265 tys. zł);
- **lubelskim** – w gminie **Włodawa** (RLM 17.800, wydatkowano 8.600 tys. zł), w gminie **Kamień** (RLM 2.750, wydatkowano 1.228 tys. zł), w gminie **Biała Podlaska** (RLM 56.700, wydatkowano 351 tys. zł), w gminie **Bełżec** (RLM 3.400, wydatkowano 1.032 tys. zł), w gminie **Janów Podlaski** (RLM 400, wydatkowano 2.416 tys. zł).

Rozbudowa lub modernizacja pozostałych oczyszczalni ścieków przewidziana jest w latach 2006 -2010.

Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w latach 2003-2005

w tys. zł

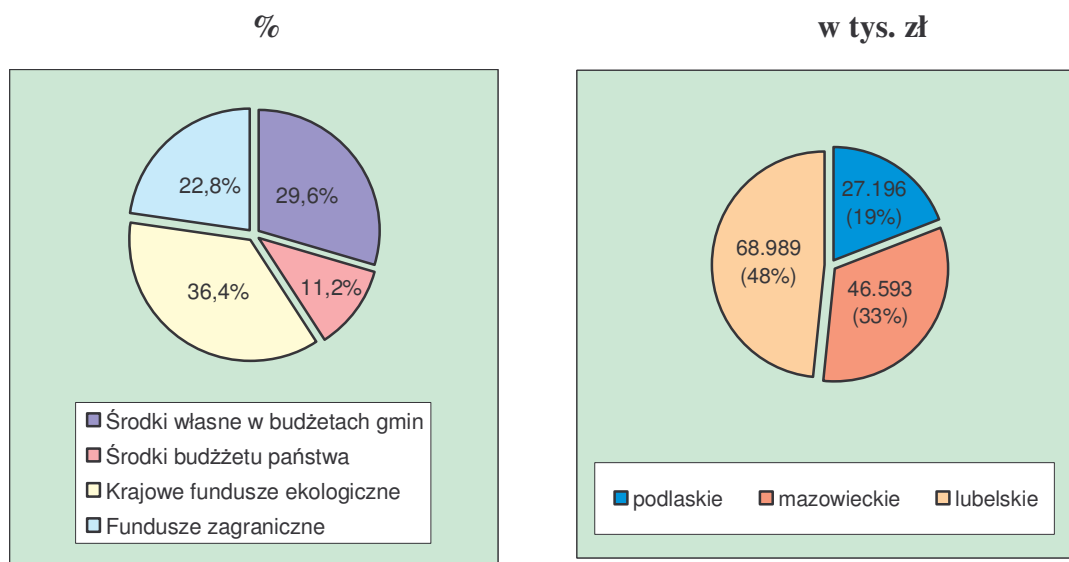

W KPOŚK określono m.in., iż zgodnie ze standardami unijnymi, systemami kanalizacji zbiorczej w wyznaczonych aglomeracjach, do roku 2015, powinno być objętych co najmniej **75 – 85 % mieszkańców**. Na koniec grudnia 2005 r. ogólny wskaźnik

w trzech kontrolowanych województwach przedstawiał się następująco: **lubelskie – 57 %, podlaskie – 44 %, mazowieckie – 41 %**.

3.4.3.3. W wydatkach ogółem (**142.778 tys. zł**) poniesionych na realizację zadań w zlewni rzeki Bug – środki własne w budżetach gmin wynosiły **52.129 tys. zł**, środki z budżetu wojewodów **6.159 tys. zł**, fundusze krajowe **51.945 tys. zł**, fundusze zagraniczne **32.545 tys. zł**.⁵²

Realizacja zadań inwestycyjnych w zlewni rzeki Bug, ujętych w KPOŚK w latach 2003 – 2005 wg źródeł finansowania (wykres lewy) i wydatków poniesionych przez poszczególne województwa (wykres prawy).

3.4.3.1. NIK oceniła, że Wojewoda Lubelski i Podlaski prawidłowo udzielali i rozliczali dotacje (ogółem 6.159 tys. zł) przekazane gminom na realizację zadań ujętych w KPOŚK, a środki budżetowe zostały wykorzystane rzetelnie i gospodarnie. Np: Wojewoda Podlaski udzielił łącznie dla trzech gmin dotacje budżetowe w kwocie 4.659 tys. zł na podstawie harmonogramów finansowo-rzeczowych oraz pisemnych wniosków o wypłacenie dotacji, a także kopii rachunków i faktur VAT. Urząd Miejski we Włodawie przekazał Wojewodzie Lubelskiego szczegółowe rozliczenie z wykorzystania dotacji w kwocie 1.500 tys. zł na rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków Włodawie, która została wykorzystana w pełnej wysokości i zgodnie z celem.

Z budżetu Wojewody Mazowieckiego nie były udzielane dotacje na realizację zadań ujętych w KPOŚK.

3.4.4. NIK pozytywnie oceniła, w skontrolowanych sześciu gminach przebieg realizacji zadań inwestycyjnych ujętych w KPOŚK, w których gospodarka wodno-ściekowa znacząco wpływa na stan czystości wód w zlewni rzeki Bug. Na realizację zadań, w zakresie rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków oraz budowy sieci kanalizacyjnych, skontrolowane gminy wydatkowały w latach 2003 - 2006 (I kw.), ogółem 43.038 tys. zł. Zadania były realizowane prawidłowo z uwzględnieniem m.in. przepisów o zamówieniach publicznych, a środki wydatkowano gospodarnie - zgodnie z przeznaczeniem. Środki rozliczano rzetelnie

⁵² Szczegóły w załączniku nr 5.4.1.

sporządzając stosowne protokoły odbioru i zestawienia poniesionych kosztów mających pokrycie w wystawionych fakturach za wykonane roboty. W 4 skontrolowanych jednostkach stwierdzono jedynie formalne uchybienia bądź nieznaczące nieprawidłowości, nie mające wpływu na kontrolowaną działalność. I tak np:

- w badanym okresie, Urząd Miasta Siemiatycze (woj. podlaskie), wydatkował zgodnie z przeznaczeniem na modernizację miejskiej oczyszczalni ścieków ogółem 9.870 tys. zł⁵³. W każdym przypadku, Urząd wywiązał się z warunków określonych w umowach o udzielenie dotacji, bądź pożyczki, tj. przekazano końcowy protokół odbioru robót (31 lipca 2004 r.), pisemne sprawozdanie i rozliczenie z otrzymanych środków finansowych wraz z kopiami faktur za opłacone roboty i dostawę urządzeń i materiałów związanych z modernizacją oczyszczalni ścieków oraz pozytywną opinię Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska odnośnie uzyskanego efektu ekologicznego. W wyniku modernizacji oczyszczalni – nastąpiło zmniejszenie ilości ładunków zanieczyszczeń w ściekach odprowadzanych do rzeki Kamianki – dopływu rzeki Bug. Prawidłowe funkcjonowanie tej oczyszczalni potwierdziły kontrole WIOŚ w Białymstoku, które wykazały, że odprowadzane ścieki spełniają wymagane normy. W latach 2003-2005 na terenie gminy, z powodu braku środków finansowych, wybudowano jedynie 0,4 km kanalizacji sanitarnej, a potrzeby wynosiły 27 km. Problem dotyczył skanalizowania gospodarstw zlokalizowanych w budowie rozproszonej. W rezultacie ścieki z tych gospodarstw były gromadzone w przydomowych szambach, które według oceny Przedsiębiorstwa Komunalnego w Siemiatyczach - w większości były nieszczelne, co znacznie wpływało na pogorszenie czystości wód Kamianki. Urząd dotychczas nie przeprowadził kontroli szczelności tych szamb. Nie posiadano także rozeznania o wielkości stosowanych przez 853 rolników z terenu miasta, nawozów sztucznych i tym samym nie podejmowano działań w celu ograniczenia obszarowych spływów zanieczyszczeń pochodzących z rolnictwa. W 2004 roku jakość wód rzeki Kamianka była sklasyfikowana w V – złej klasie jakości, w 2005 r. jakość tych wód nieznacznie się poprawiła i została zaliczona do wyższej - IV klasy jakości;
- w Urzędzie Miasta Brańsk, na realizację zadań związanych z ochroną wód zlewni rzeki Bug wydatkowano ogółem 1.413 tys. zł, z tego 1.377 tys. zł na budowę kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz 36 tys. zł na modernizację miejskiej oczyszczalni ścieków. Wybudowano, zgodnie z planem łącznie 3,1 km kanalizacji sanitarnej wraz z 88 przyłączami oraz 966 m kanalizacji deszczowej. Realizację zadań inwestycyjnych poprzedzano wykonaniem kompletnej i aktualnej dokumentacji technicznej oraz wymaganych pozwoleń budowlanych. Przed upływem obowiązujących terminów, przekazywano końcowy protokół odbioru robót, pisemne sprawozdanie i rozliczenie z otrzymanych środków finansowych wraz z kopiami faktur za opłacone roboty i dostawę urządzeń i materiałów. Urząd wywiązał się z warunków określonych w umowach o udzielenie dotacji, bądź pożyczki. Nie zapewniono jednak wymaganej czystości ścieków odprowadzanych z miejskiej oczyszczalni ścieków do rzeki Nurzec – dopływu rzeki Bug. Na 5 przeprowadzonych w latach 2003 – 2006 (I półrocze) przez WIOŚ w Białymstoku kontroli, w 3 przypadkach odprowadzane ścieki nie spełniały normy zawartości poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń, a nałożone i wpłacone kary wyniosły ogółem 30.207 zł. Okresowe odprowadzanie do rzeki Nurzec niedostatecznie oczyszczonych ścieków miało bezpośredni wpływ na czystość jej wód, które zaliczane są niezadowolającej IV klasy jakości;

⁵³ Z tego m.in.: środki własne stanowiły kwotę 1.203 tys. zł, pożyczka z NFOŚiGW – 3.664 tys. zł, dotacja z EkoFunduszu – 3.955 tys. zł, dotacja z budżetu państwa – 218 tys. zł.

W dwóch skontrolowanych jednostkach, zadania inwestycyjne zrealizowano bez uwag, tj:

- w latach 2003-2004, Urząd Miejski we Włodawie (woj. lubelskie), w ramach kontraktu zawartego według procedur określonych przez Komisję Europejską wydatkował na modernizację oczyszczalni ścieków we Włodawie 8.600 tys. zł oraz budowę systemu kanalizacji i wodociągów łącznie 4.589,3 tys. zł (ogółem 13.189,3 tys. zł). Zadania sfinansowano ze środków Phare 2000 w kwocie 10.067 tys. zł, środków samorządowych - 1.622 tys. zł i budżetu Wojewody Lubelskiego w kwocie 1.500 tys. zł. Przed przystąpieniem do realizacji zadań inwestycyjnych – Urząd jako inwestor posiadał komplet wymaganych dokumentów budowlanych. Środki wydatkowano i rozliczono zgodnie z warunkami Kontraktu. Odbioru końcowego przebudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków dokonano w planowanym terminie (30.06.2004 r.). Zakładany efekt ekologiczny został osiągnięty – oczyszczalnia uzyskała postulowaną redukcję zanieczyszczeń i była dużo wyższa od minimalnej określonej w pozwoleniu wodnoprawnym. Wody rzeki Włodawki –dopływu rzeki Bug - do której odprowadzane były ścieki z omawianej oczyszczalni, sklasyfikowane były w latach 2003-2005 – jako niezadowalającej jakości (IV klasa);
- na rozbudowę i modernizację miejskiej oczyszczalni ścieków, Urząd Miasta Tomaszów Lubelski, jako inwestor wydatkował w latach 2003-2006 (I kw.), zgodnie z przeznaczeniem, 14.673 tys. zł, z tego z dotacji EkoFunduszu – 7.188 tys. zł, pożyczek Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – 5.005 tys. zł oraz budżetu gminy – 2.480 tys. zł. Przed przystąpieniem do wykonania zadania, inwestor posiadał kompletną i aktualną dokumentację budowlaną na podstawie której otrzymał pozwolenie budowlane i wodnoprawne na rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków. Środki wydatkowano i rozliczono zgodnie z celami i warunkami określonymi w umowach o dotację i pożyczki. Odbioru końcowego zadania dokonano w planowanym terminie, tj. 30 czerwca 2006 r. Uzyskano zakładany efekt ekologiczny, a efektywność oczyszczania ścieków była dużo wyższa od określonych w pozwoleniu wodnoprawnym. Wody rzeki Sołokiji – dopływu rzeki Bug (na terenie Ukrainy) - do której odprowadzane były ścieki z omawianej oczyszczalni, sklasyfikowane były w latach 2003-2005 – jako złej jakości (V klasa).

3.5. Jakość wód powierzchniowych w zlewni rzeki Bug

3.5.1. NIK krytycznie ocenia, pod względem rzetelności, iż pomimo upływu roku od nowelizacji ustawy Prawo wodne (art. 38a i art. 155 b)⁵⁴, Minister Środowiska nie wydał wymaganych 4 rozporządzeń, w zakresie wód powierzchniowych i określających: *Kryteria i sposób oceny stanu wód powierzchniowych; elementy jakości dla klasyfikacji wód powierzchniowych; ogólną klasyfikację i ocenę wód powierzchniowych; formy i sposób prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych oraz podziemnych*. Spowodowane to było przedłużającymi się pracami nad opracowaniem projektów tych aktów wykonawczych oraz ich długotrwałymi uzgodnieniami - wewnętrznymi i międzyresortowymi. Skutkowało to niewdrożeniem w pełni dyrektyw unijnych w tym zakresie.

⁵⁴ Art. art. 38a i 155b – obowiązują od 30 lipca 2005 r. - zostały dodane przez art. 1 ustawy z dnia 3 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy – Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2005 r. Nr 130, poz. 1087). Według art. 22 cyt. ustawy dotychczasowe przepisy wykonawcze zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych m.in. na podstawie art. 38a i art. 155b, jednak nie dłużej niż przez okres 12 miesięcy od dnia wejścia w życie tejże ustawy, tj. do dnia 30 lipca 2006 r.

Za przygotowanie projektów tych rozporządzeń odpowiedzialny był Główny Inspektor Ochrony Środowiska, a złożone przez niego w trakcie kontroli NIK wyjaśnienia dotyczące przyczyn i okoliczności w tym zakresie opóźnień, nie zmieniają faktu, iż zgodnie § 13 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”⁵⁵ – jednocześnie z projektem ustawy powinny być przygotowane projekty rozporządzeń o znaczeniu podstawowym dla jej funkcjonowania.

3.5.2. NIK pozytywnie ocenia działalność inspekcji ochrony środowiska w zakresie monitorowania stanu jakości wód w zlewni rzeki Bug. Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska w Lublinie, Białymstoku i Warszawie prawidłowo wykonywały ustawowe w tym względzie zadania. Zakres i częstotliwość badań monitoringowych wód powierzchniowych, w tym wód zlewni rzeki Bug, określały opracowane i zatwierdzone przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, stosownie do wymogów art. 23 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska⁵⁶.

W latach 2003 – 2005 inspekcja ochrony środowiska prowadziła badania monitoringowe wód powierzchniowych, średnio w **102 punktach pomiarowo-kontrolnych (ppk)**, zlokalizowanych w zlewni rzeki Bug, z tego na terenie działania WIOŚ w: **Lublinie – w 70 ppk (68,6 %), Białymstoku – w 13 ppk (12,4 %), Warszawie – w 19 ppk (18,6 %)**. W latach 2004 - 2005 r. badania monitoringowe i ocenę jakości wód dokonywano na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji tych wód, pomimo iż obowiązywało ono tylko do końca 2004 r. Podstawą realizacji omawianych zadań w 2005 r. w oparciu o ww. rozporządzenie, były wskazówki Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, który wyraził zgodę na dokonywanie oceny stanu wód – do czasu wydania w tym zakresie nowego aktu wykonawczego.

Działalność badawcza i pomiarowa oparta była na nowocześnie wyposażonych i zorganizowanych 10 funkcjonujących laboratoriach⁵⁷. Wszystkie laboratoria posiadały aktualne certyfikaty akredytacji wydane przez krajową jednostkę akredytującą – Polskie Centrum Akredytacji w Warszawie. Systemy jakości tych laboratoriów funkcjonowały w oparciu o normę PN EN ISO/IEC 17025:2001 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorujących”. Wydatki na realizację monitoringu wód powierzchniowych w zlewni rzeki Bug wzrosły z 1.674,9 tys. zł w 2003 r. do 2.341,9 tys. zł (o 39,8 %) w 2005 r. W latach 2003 – 2005 na realizację w tym zakresie zadań wydankowano ogółem 6.291,7 tys. zł, z tego w województwie lubelskim 3.958,3 tys. zł (62,9 %).⁵⁸ Koszty badań monitoringowych kalkulowano w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 7 listopada 2000 r. w sprawie warunków i sposobu ustalania kosztów ponoszonych w związku z prowadzeniem kontroli przestrzegania wymagań ochrony środowiska⁵⁹.

3.5.3. NIK ocenia, iż w świetle badań monitoringowych inspekcji ochrony środowiska, brak jest zauważalnej, w latach 2003-2005, poprawy jakości wód w zlewni rzeki Bug. Badania monitoringowe, uwzględniające wskaźniki fizyczne,

⁵⁵ Dz. U. Nr 100 poz. 908

⁵⁶ Dz. U. Nr 77, poz. 335 ze zm.

⁵⁷ W województwie: lubelskim – 4 laboratoria, podlaskim – 2, mazowieckim - 4

⁵⁸ Szczegóły w załączniku nr 5.5.

⁵⁹ Dz. U. Nr 107, poz. 1144.

tlenowe, biogenne, biologiczne i mikrobiologiczne⁶⁰, wykazały w 5-cio stopniowej skali - brak wód bardzo dobrej (I klasa) i dobrej jakości (II klasa). Wody zadowalającej jakości (III klasa) wystąpiły jedynie w nielicznych punktach. Przeważały zdecydowanie, wody niezadowalającej jakości (IV klasa), a w wielu punktach zlokalizowanych w dopływach do rzeki Bug stwierdzono wody złej jakości (V klasa).

Według Inspekcji Ochrony Środowiska, na ocenę jakości tych wód miały wpływ stężenia wskaźników tlenowych, biogennych, biologicznych i bakteriologicznych. We wszystkich badanych punktach zaobserwowano znaczną koncentrację chlorofilu „a”, świadczącą o wysokiej produkcji pierwotnej. Nie bez znaczenia na występowanie wysokich stężeń związków biogennych oraz zawiesiny ogólnej, miał wpływ gospodarstw nie podłączonych do kanalizacji, stanowiących specyficzne, składające się z wielu punktowych szamb i wylewisk, źródło zanieczyszczeń o charakterze obszarowym. Dołączając do tego zrzuty z oczyszczalni ścieków, stan sanitarny wód zlewni rzeki Bug kształtował się, w przeważającej mierze, na poziomie IV-niezadowalającej jakości.

W poszczególnych latach, w niektórych ppk, występowały pomiędzy klasami III – V zmiany jakości wody naprzemian, tj. z klasy wyższej do niższej i odwrotnie. Nie miało to jednak trwałych tendencji w odniesieniu do poprawy stanu czystości wód w zlewni rzeki Bug. I tak:

- **w woj. mazowieckim**, w latach 2003-2005, w najważniejszych dopływach do rzeki Bug nie odnotowano poprawy jakości, a w wielu ppk jakość tych wód była gorsza, niż w samej rzece Bug. Rzeką **Toczna** była badana w 3 ppk, z tego 2 punktach stwierdzono wody niezadowalającej jakości (IV klasa), a w **1 punkcie (miejscowość Artych) - złej jakości (V klasa)**. W całym badanym okresie. Rzeką **Liwiec** była badana w 6 ppk, z tego w 5 punktach stwierdzono wody niezadowalającej jakości, a w **1 punkcie (m. Chodów)** jakość wód obniżyła się z niezadowalającej w 2003 r. do **złej jakości w latach 2004-2005**.

W latach 2003-2005: liczba podmiotów odprowadzających ścieki wzrosła z 33 do 38 (o 15,1%), liczba oczyszczalni ścieków zwiększyła się z 35 do 40 (o 14,2%), długość sieci kanalizacyjnych wzrosła z 269 km do 324 km (o 20,4%), ilość ścieków odprowadzanych zmniejszyła się ogółem z 4.563.433 m³/rok do 4.540.035 m³/rok (o 0,6 %), ilość ładunków zanieczyszczeń (według BZT₅, CHZT, zawiesiny ogólnej, azotu ogólnego i fosforu ogólnego) zmniejszyła się z 587.631 kg/rok do 339.910 kg/rok (o 42,2%);

- **w woj. podlaskim**, w najważniejszych dopływach do rzeki Bug nie stwierdzono poprawy jakości ich wód (**Nurzec, Kamianka, Brok**) – **Spośród przeprowadzonych, średnio w 8 ppk, badań monitoringowych w latach 2003-2005 --wody zadowalającej jakości (III klasa) stwierdzono tylko w 1 ppk (m. Boćki) na rzece Nurzec**. Wody niezadowalającej jakości odnotowano w 3 punktach, a **złej jakości w 3 ppk** (2 ppk na rzece Brok i 1 punkt na rzec Leśna Prawa).

⁶⁰ Wskaźniki te obejmują: **fizyczne** (temperatura wody, zapach, barwa, zawiesiny ogólne, odczyn), **tlenowe** (tlen rozpuszczony, BZT₅ – pięciodobowe biologiczne zapotrzebowanie na tle, CHZT – Chemiczne zapotrzebowanie na tlen, ogólny węgiel organiczny), **biogenne** (amoniak, azot Kjeldahla, azotany, azot ogólny, fosforany, fosfor ogólny), **biologiczne** (saprowość fitoplanktonu, makrobezkręgowce bentosowe, chlorofil „a”), **mikrobiologiczne** (liczba bakterii grupy coli typu kałowego, liczba bakterii grupy coli).

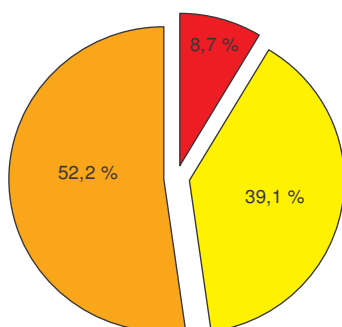
W latach 2003-2005: liczba podmiotów odprowadzających ścieki wzrosła z 70 do 71 (o 1,4%), liczba oczyszczalni ścieków zwiększyła się z 70 do 71 (o 1,4%), długość sieci kanalizacyjnych wzrosła z 554 km do 726 km (o 31,0%), ilość ścieków odprowadzanych zwiększyła się ogółem z 15.768.777 m³/rok do 15.843.939 m³/rok (o 0,4 %), ilość ładunków zanieczyszczeń (według BZT₅, CHZT, zawiesiny ogólnej, azotu ogólnego i fosforu ogólnego) zwiększyła się z 1.510.103 kg/rok do 1.672.640 kg/rok (o 10,7%);

- **w woj. lubelskim, w świetle przeprowadzonych przez WIOŚ wyników badań, nastąpiło ogólne pogorszenie jakości wód w zlewni rzeki Bug.** Liczba ppk, w których stwierdzono wody zadowalającej jakości zmalała w 2005 r. w porównaniu do 2003 r. z 18 (40 % ogółu badanych punktów) do 5 punktów (9,8 % ogółu badanych punktów). Zwiększyła się przy tym liczba punktów, w których odnotowano wody niezadowalającej jakości z 24 do 48 ppk i złej jakości z 5 do 11 punktów. Najważniejsze rzeki w tej części zlewni rzeki Bug to: **Sołokija, Huczwa, Krzna, Uherka. Włodawka** ⁶¹.

W latach 2003-2005: liczba podmiotów odprowadzających ścieki wzrosła z 87 do 90 (o 3,4%), liczba oczyszczalni ścieków zwiększyła się z 112 do 121 (o 8,0%), długość sieci kanalizacyjnych wzrosła z 870 km do 1.016 km (o 16,7%), ilość ścieków odprowadzanych zwiększyła się ogółem z 13.450.134 m³/rok do 15.461.633 m³/rok (o 14,9 %), ilość ładunków zanieczyszczeń (według BZT₅ , CHZT, zawiesiny ogólnej, azotu ogólnego i fosforu ogólnego) zmniejszyła się z 2.011.684 kg/rok do 1.696.425 kg/rok (o 15,7%)⁶².

Stan czystości rzek w zlewni rzeki Bug - w 2003 r. i 2005 r. - na odcinku granicznym z Ukrainą i Republiką Białoruś

w 2003 r.

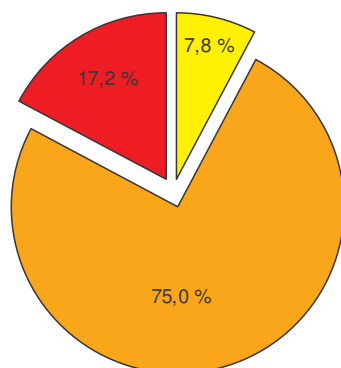
Wyniki klasyfikacji:

I klasa	- brak p.p-k
II klasa	- brak p.p-k
III klasa	- 18 p.p-k
IV klasa	- 24 p.p-k
V klasa	- 4 p.p-k

⁶¹ Szczegóły w załączniku nr 5.7

⁶² Szczegóły w załączniku nr 5.6

w 2005 r.

Wyniki klasyfikacji:

I klasa	- brak p.p-k
II klasa	- brak p.p-k
III klasa	- 5 p.p-k
IV klasa	- 48 p.p-k
V klasa	- 11 p.p-k

3.5.4. NIK podziela w zasadzie wyjaśnienia udzielone przez Lubelskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, według którego porównanie klasyfikacji wód z zlewni rzeki Bugu w latach 2004-2005, w stosunku do roku 2003 w ujęciu procentowym może stwarzać wrażenie, że ich jakość się pogorszyła. Do roku 2003 obowiązywała inna, 3-stopniowa klasyfikacja wód. W 2004 r., WIOŚ w Lublinie wykonał na własne potrzeby, przeliczenia wyników badań wykonanych w 2003 r., na skalę 5-stopniową. Przeliczenie jest jednak obarczone błędem i może mieć tylko charakter poglądowy z uwagi na różniący się zestaw wskaźników, który wzięto pod uwagę przy ocenie. Jednocześnie zmianie uległa w latach 2003-2005 ilość i lokalizacja punktów pomiarowych, zarówno na rzece Bug, jak i w jej zlewni. W związku z powyższym określenie procentowego udziału punktów monitoringowych w poszczególnych klasach czystości, w tak krótkim przedziale czasowym, nie odzwierciedla tendencji odnośnie jakości wód.

NIK podziela opinię Inspekcji Ochrony Środowiska, iż duże nakłady ponoszone szczególnie w ostatnich latach na modernizację i rozbudowę gospodarki wodno-ściekowej w zlewni rzeki Bug wpłynęły niewątpliwie na lepszą pracę oczyszczalni i zmniejszenie ilości ładunków zanieczyszczeń kierowanych do wód powierzchniowych płynących. Działania takie nie przynoszą efektów natychmiastowych, widocznych w ciągu krótkiego okresu czasu, proces samooczyszczania rzek obciążonych ściekami trwa wiele lat. Przykładem jest rzeka Uherka odbierająca duże ładunki zanieczyszczeń (ponad 9 tys. m³ /dobę), z chełmskiej oczyszczalni ścieków (modernizacja zakończona w 1997 r.)- do 2001 roku prowadziła wody pozaklasowe, a od roku 2002 nastąpiła stopniowa poprawa jakości wody do III klasy, a po zmianie rozporządzenia dot. klasyfikacji wód – do IV klasy czystości.

Według WIOŚ w Lublinie w najbliższych latach powinna nastąpić sukcesywna poprawa jakości wód zlewni rzeki Bug, głównie poprzez zmniejszenie zrzuconego ładunku zanieczyszczeń zawartego w ściekach w związku z przekazaniem do użytkowania wybudowanych lub zmodernizowanych oczyszczalni ścieków. W 2005 r., w zlewni rzeki Bug oddano do eksploatacji oczyszczalnię ścieków realizowane poza KPOŚK w miejscowościach (poniżej 2000 RLM): Zalesie,

Kolonia Horbów, Tarnawatka, Dziekanów, Dyniska Nowe, Nowosiółki Kardynalskie, Nacholce, Ratyczów, Plebanka, Holeszów, Kaplonosy i Sobibór⁶³.

Główne (punktowe) źródła zanieczyszczeń wód zlewni odcinka granicznego rzeki Bug pochodziły z przedsiębiorstw gospodarki komunalnej i niektórych zakładów przetwórstwa spożywczego. Spośród, średnio 89 podmiotów odprowadzających w latach 2003 -2005 ścieki do zlewni rzeki Bug, 11 (12,3 %) z nich były najbardziej „uciążliwych” dla ochrony wód⁶⁴. Łącznie, podmioty te odprowadziły w tym okresie ok. 63 % ogólnej ilości ścieków, w tym od 70% do 95 % ogólnej ilości zanieczyszczeń – mierzonych wskaźnikiem BZT₅, zawiesiny ogólnej, azotu ogólnego, fosforu ogólnego.

3.5.5. Analiza skuteczności pracy (wg stanu na koniec 2005 r.) 94 oczyszczalni komunalnych (89,5% ogółu w zlewni Bugu granicznego) o łącznej przepustowości 82.605 m³/d (99,8%) wykazała, że w świetle wyników analiz prób ścieków pobieranych przez WIOŚ Lublin, 25 oczyszczalni⁶⁵ (27,7%) o przepustowości 17.800 m³/d (21,5%) nie spełniało wymagań rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 lipca 2004 r. w prawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego⁶⁶. Szczegóły w tym zakresie obrazuje poniższe zestawienie

Wyszczególnienie	LRM	Stan oczyszczalni			
		ogółem		w tym niespełniające wymagań	
		ilość	Q [m ³ /d]	ilość	Q [m ³ /d]
Oczyszczalnie w aglomeracjach	15.000-99.999	6	68.360	2	14.000
	2.000-9.999	11	6.643	3	2.080
	< 2.000	4	405	1	200
Oczyszczalnie w obszarach niebędących aglomeracjami	2.000-9.999	4	860	1	60
	< 2.000	69	6.337	19	1.460
RAZEM		94	82.605	26	17.800

Nieosiąganie przez te oczyszczalnie wymogów dot. stopnia redukcji zanieczyszczeń mierzonych takimi wskaźnikami jak: BZT₅, ChZT-Cr i zawiesina ogólna, a w odniesieniu do większych oczyszczalni również azot ogólny lub fosfor ogólny, spowodowane było: w 12 przypadkach (46,2%) - niewystarczającym wyposażeniem oczyszczalni w urządzenia ochrony środowiska (przestarzałe technologie) lub ich wyeksploatowaniem i przeciążeniem, w 7 (30,8%) - przyczynami losowymi,

⁶³ Szczegóły w załącznikach nr 5.7 i 5.7.1

⁶⁴ Szczegóły w załączniku nr 5.8

⁶⁵ Dom Pomocy w Różance, Gmina Wiryki, Sanatorium w Adam polu, Gmina Hanna, Gmina Białopole, Spółdzielnia Mieszkaniowa w Dołhobyczowie, Gminny Zakład Usług Komunalnych w Dołhobyczowie, Wólka Poturzyńska, Przewodów, Zakład Komunalny w Mirczu, Wiszniów, Zakład Usług Komunalnych w Olhówku, Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Tyszowcach, Dziekanów, Gmina Jarczów, Zespół Szkół w Turkowicach, Gmina Bełżec, Komunalny Zakład w Werbkowicach, Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Hrubieszowie, Gmina Podedwórze, Spółdzielnia Mieszkaniowa w Kijowcu, PKP S.A. w Małaszewiczach, Gmina Kodeń, Spółdzielnia Mieszkaniowa w Kostomłotach, Gminny Zakład Komunalny w Jabłoni, Zakład Usług Komunalnych w Tomaszowie Lubelskim.

⁶⁶ (Dz. U. Nr 168, poz. 1763) – przepis utracił moc z dniem 31 lipca 2006 r.

tj. awariami, niskimi temperaturami w czasie kontroli, dużymi opadami lub rozruchem oczyszczalni, w 3 (11,5%) - dużymi wahaniami w stężeniach zanieczyszczeń w ściekach surowych w związku z ich dowożeniem (z dołów bezodpływowych), a w 3 przypadkach (11,5%) - nieprawidłową eksploatacją oczyszczalni.

3.5.6. Rzeka Bug – jako wiodąca w zlewni, badana była - w latach 2003-2005 - w 18 ppk⁶⁷, z tego w 13 (72,2 %) na terenie działania WIOŚ w Lublinie i w 5 punktach (27,8%) przez służby WIOŚ w Warszawie.

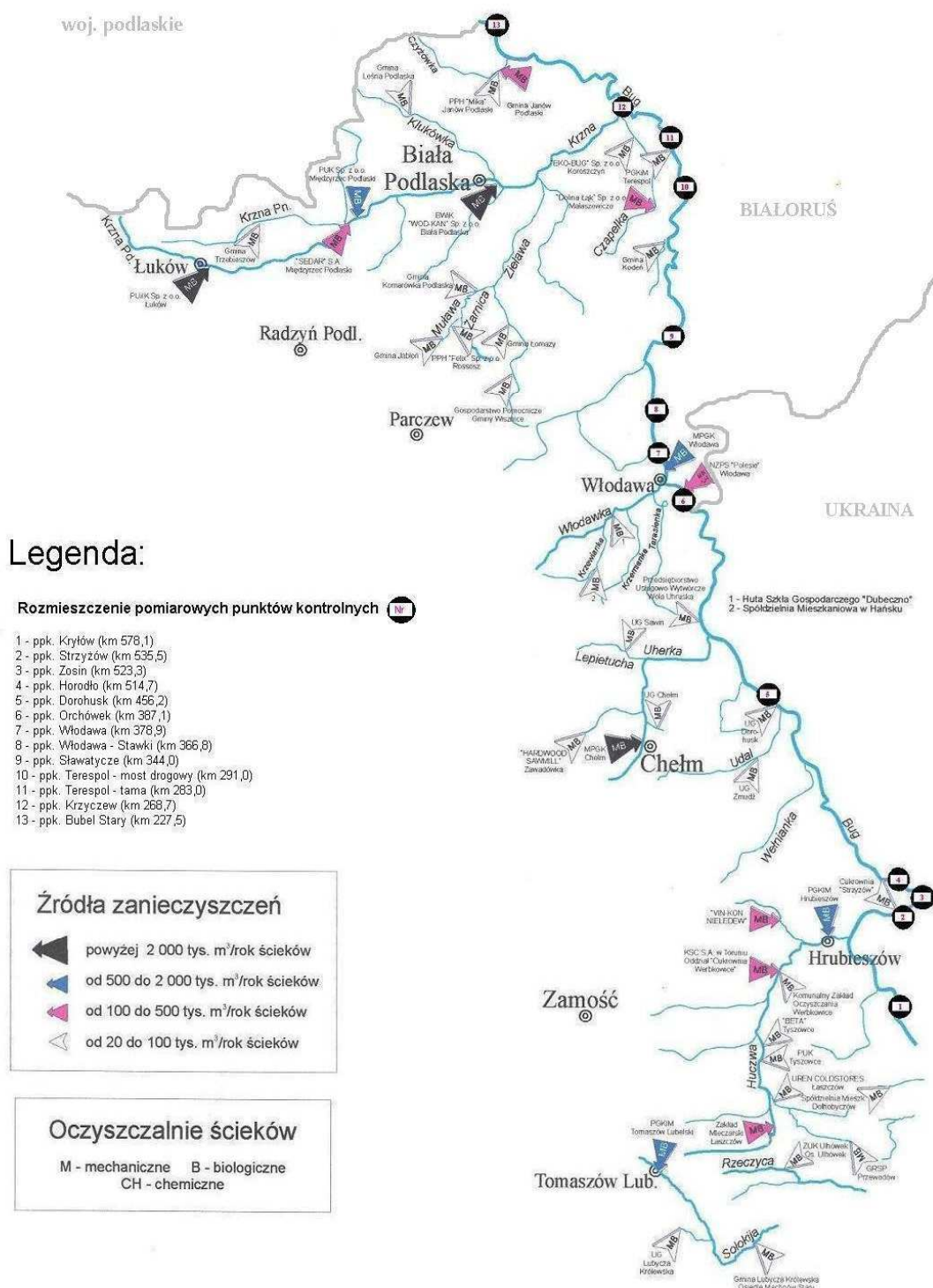
W świetle przeprowadzonych przez WIOŚ badań, jakość wód rzeki Bug nie poprawiła się. Od pierwszego punktu zlokalizowanego na polskiej stronie w miejscowości Kryłów (578,1 km) do ostatniego w miejscowości Popowo (11,7 km powyżej ujścia do Zalewu Zegrzyńskiego) – w latach 2003-2005, wody zaliczono do IV – niezadowolającej klasy jakości, przy czym w 2005 r. – w miejscowości Bubel Stary (227, 5 km) – ostatnim punkcie badawczym WIOŚ w Lublinie, wody zostały zaliczone do V – złej klasy jakości z powodu głównie barwy, zwiększonych stężeń liczby bakterii typu coli, znacznej koncentracji chlorofilu „a”.

Na ocenę jakości tych wód miały wpływ stężenia wskaźników tlenowych, biogennych, biologicznych i bakteriologicznych. We wszystkich badanych punktach zaobserwowano znaczną koncentrację chlorofilu „a”, świadczącą o wysokiej produkcji pierwotnej tej rzeki. Nie bez znaczenia na występowanie wysokich stężeń związków biogennych oraz zawiesiny ogólnej, miał wpływ gospodarstw nie podłączonych do kanalizacji, stanowiących specyficzne, składające się z wielu punktowych szamb i wylewisk, źródło zanieczyszczeń o charakterze obszarowym.

3.5.6.1. Od wielu już lat, niezadowolająca jakość wody transgranicznej rzeki Bug ukształtowana jest w pierwszym punkcie badawczym, tj. w miejscu, gdzie rzeka ta zaczyna stanowić polsko-ukraińską granicę i stan ten wpływa na jej jakość, na całym odcinku granicznym. Badania w ppk w Kryłowie (578,1 km, granica z Ukrainą) wykazały, że o niezadowolającej jakości wód decydowały przede wszystkim zanieczyszczenia mierzone takimi wskaźnikami jak: barwa (kl. IV), zawiesina ogólna (kl. IV), BZT₅ (kl. IV), ChZT (kl. IV), ogólny węgiel organiczny (kl. IV w 2004 r. i III w 2005 r.), fosforany (kl. V), chlorofil „a” (kl. V w 2004 r. i IV w 2005 r.), ogólna liczba bakterii grupy coli (kl. IV), w tym typu kałowego (kl. IV). Podobne wyniki uzyskano za 2003 r. Zanieczyszczenia niesione z ukraińskiej części Bugu rzutowały na jakość wód dolnego granicznego odcinka rzeki. O niezadowolającej jakości wód w ppk w Krzyczewie (268,7 km) decydowały takie wskaźniki jak: barwa (kl. IV za l. 2003-2004 i V za 2005 r.), zawiesina ogólna (kl. IV za 2005 r.), BZT₅ (kl. IV za 2004 r.), ChZT (kl. IV), amoniak (kl. IV w 2003 r.), azot Kjeldahla (kl. IV), fosforany (kl. IV), chlorofil „a” (kl. V), ogólna liczba bakterii grupy coli (kl. IV), w tym typu kałowego (kl. IV w 2004 r. i V w 2005 r.). Stężenia podstawowych wskaźników w tym punkcie, były jednak znacznie niższe niż w ppk w Kryłowie, co obrazują wykresy przedstawione w załączniku nr 5.6.1. do niniejszej informacji.

⁶⁷ W związku z tym, że rzeka Bug przepływa w województwie podlaskim na granicy administracyjnej z województwami lubelskim i mazowieckim, WIOŚ w Białymstoku nie wykonuje badań na tej rzece. Na odcinku tej rzeki, monitoring prowadzony jest przez służby WIOŚ w Lublinie i w Warszawie.

Lokalizacja punktowych źródeł zanieczyszczeń i punktów pomiarowo-kontrolnych w zlewni rzeki Bug na odcinku granicznym z Ukrainą i Republiką Białoruś

3.5.7. W ocenie NIK działalność kontrolna Inspekcji Ochrony Środowiska, zmierzała do „dyscyplinowania” podmiotów gospodarczych i jednostek samorządowych w kierunku poprawy gospodarki wodno - ściekowej w zlewni rzeki Bug.

W latach 2003 -2005 na terenie całej zlewni rzeki Bug – Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska - przeprowadziły ogółem **541 kontroli**, w tym **WIOŚ w Lublinie – 299 (55,2 %)**⁶⁸. Liczba ukaranych podmiotów wyniosła ogółem **143**, a nałożone kary finansowe w wyniku przekraczania wymogów określonych w pozwoleniach wodnoprawnych przy odprowadzaniu ścieków stanowiły kwotę **9.905 tys. zł**, (z tego przez WIOŚ w Lublinie 6.347 tys. zł, tj. 64,1 %).

3.5.7.1. Wpłacono kary w wysokości 530,7 tys. zł , odroczone płatności tych kar na kwotę 8.804,5 tys. zł (w tym w WIOŚ w Lublinie – 6.229,9 tys. zł, tj. 70,7%), a kary należne a nie wpłacone wyniosły 623,9 tys. zł, z tego w rejonie działania WIOŚ w Warszawie – 615,1 tys. zł (98,7%) – kwota ta dotyczyła nałożonej kary na Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Wyszkanie, które odwołało się od decyzji WIOŚ do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego (sprawa w toku postępowania).

NIK pozytywnie ocenia odraczanie nałożonych przez Inspekcję Ochrony Środowiska kar za nieprzestrzeganie wymogów ochrony środowiska w zakresie gospodarki wodno-ściekowej w zlewni rzeki Bug, których powodem była podjęta realizacja przez ukarane podmioty, przedsięwzięć polegających na budowie, rozbudowie lub modernizacji istniejących oczyszczalni ścieków oraz rozbudowie sieci kanalizacji sanitarnej w celu wyeliminowania przyczyn wymierzania kar. Podstawę prawną odroczeń terminów płatności kar stanowiły przepisy ar. 316-318 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska⁶⁹. Decyzje o odroczeniu płatności kar były wydawane na wnioski zainteresowanych, złożone przed upływem terminu ich płatności wraz harmonogramami realizacji przedsięwzięć. Po terminowym zakończeniu realizacji tych przedsięwzięć i stwierdzeniu usunięcia przyczyn wymierzenia kar, na wniosek ukaranych podmiotów, uprzednio wymierzone kary o odroczone kary były zmniejszane o sumę środków własnych wydatkowanych na realizację danego przedsięwzięcia. Np. w WIOŚ w Lublinie z kwoty 6.299,9 tys. odroczone w latach 2003-2005 kar, w wyniku realizacji przedsięwzięć powodujących usunięcie przyczyn ich wymierzenia zmniejszono je o sumę 3.607, 7 tys. zł, tj. o 57.9%. Terminy odroczenia pozostałej kwoty tych kar przypadały na lata 2006-2008.

Według Inspekcji Ochrony Środowiska, w wyniku realizacji zaleceń, następuje stopniowa poprawa stanu techniczno-eksploatacyjnego urządzeń oczyszczania ścieków, w następstwie ich remontów i modernizacji oraz dostosowywania się kontrolowanych podmiotów do wymogów prawa.

3.6. Na podstawie art.12 ustawy o NIK Inspekcja Ochrony Środowiska przeprowadziła, równolegle z trwającą kontrolą NIK, w 6 wytypowanych podmiotach odprowadzających

⁶⁸ Szczegóły w załączniku nr 5.9

⁶⁹ Dz. U. Nr 63, poz. 627 ze zm.

ścieki do zlewni rzeki Bug kontrolę przestrzegania w tym zakresie wymogów formalno-prawnych⁷⁰. W czterech jednostkach stwierdzono różny stopień nieprawidłowości w ich gospodarce ściekowej.

Do skontrolowanych jednostek Inspekcja skierowała odpowiednie zarządzenia pokontrolne wskazujące na stwierdzone nieprawidłowości, wynikające z nieprzestrzegania warunków określonych w pozwoleniach wodno-prawnych i nakazujące podjęcie działań w celu poprawy pracy oczyszczalni ścieków. I tak np. w:

- w urzędzie Miasta Brańsk, za wprowadzanie ścieków do wód z naruszeniem warunków w pozwoleniu wodnoprawnym nałożona i uiszczona kara finansowa wyniosła 3.734 zł,
- Spółdzielni Mleczarskiej „MLEKOVITA” w Wysokiem Mazowieckim, w wyniku odprowadzania wód chłodniczych i opadowych bez wymaganego pozwolenia naliczona i uiszczona opłata wyniosła 18 tys. zł,
- Zakładzie Mleczarskim w Sp. z o.o. w Łaszcзовie wykonane analizy wykazały przekroczenia warunków pozwolenia wodnoprawnego w zakresie stężeń azotu amonowego oraz fosforu ogólnego. Poza tym, Zakład nie wykonywał wymaganych pomiarów jakości wód poniżej zrzutu ścieków,
- Zakładach Mleczarskich „LAKTOPOL-A” Sp. z o.o. w Łosicach nie były prowadzone comiesięczne badania jakości ścieków odprowadzanych do rzeki Toczna, co było niezgodne z postanowieniami pozwolenia wodnoprawnego.

4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli

4.1. Przygotowanie kontroli

4.1.1. NIK podjęła inicjatywę przeprowadzenia równoległej kontroli ochrony granicznej rzeki Bug, w zakresie wypełniania przez Polskę wymogów i efektywności realizacji zobowiązań wynikających z międzynarodowych traktatów dotyczących środowiska. Rezultatem rozmów przeprowadzonych w 2003 i 2004 r. na spotkaniach przedstawicieli najwyższych organów kontroli w ramach współpracy bilateralnej, NIK uzyskała aprobatę najwyższych organów kontroli Białorusi i Ukrainy - wspólnego przeprowadzenia przedmiotowej kontroli.

⁷⁰ Kontrole przeprowadzono w 2 jednostkach na terenie każdego z trzech województw, tj. przez: WIOŚ Lublin w „SEDAR” S.A. w Międzyrzecu Podlaskim i Zakładzie Mleczarskim Sp. z o.o. w Łaszcзовie; WIOŚ Białystok w Urzędzie Miasta Brańsk i Spółdzielni Mleczarskiej „MLEKOVITA” w Wysokiem Mazowieckim; WIOŚ Warszawa w Zakładzie Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o.o. z Ostrowi Mazowieckiej i Zakładach Mleczarskich „LAKTOPOL – A” Sp. z o.o. w Łosicach.

Przed rozpoczęciem kontroli, został opracowany i uzgodniony dokumentu pn. *Wspólne stanowisko o współpracy w zakresie przeprowadzenia kontroli równoległej ochrony wód rzeki Bug* oraz *Założenia programu kontroli Ochrony wód zlewni rzeki Bug* - na podstawie którego - każda ze stron opracowała własne programy kontroli i przeprowadziła czynności kontrolne na terytorium swojego kraju w II i III kw. 2006 r. Pod koniec sierpnia 2006 r., w siedzibie Delegatury NIK w Lublinie, która była wiodącą w przebiegu kontroli równoległej, odbyło się robocze spotkanie z przedstawicielami Komitetu Kontroli Państwowej Republiki Białoruś i Izby Obrachunkowej Ukrainy. Celem spotkania była wymiana doświadczeń z dotychczasowego przebiegu kontroli równoległej Ochrony zlewni rzeki Bug oraz określenia dalszych działań zmierzających do opracowania przez NIK wspólnego międzynarodowego raportu o wynikach tej kontroli. Uzgodniono, iż organy kontrolne Republiki Białoruś i Ukrainy po zatwierdzeniu swoich informacji o wynikach przedmiotowej kontroli, przekażą Delegaturze NIK w Lublinie, najpóźniej do końca 2006 r., kilkunastostronicowe streszczenia tych informacji, na podstawie których zostanie opracowany przez wymienioną jednostkę NIK – projekt Wspólnego Raportu Końcowego, który po stosownych uzgodnieniach zostanie przedstawiony do akceptacji Prezesów trzech organów kontroli – do końca marca 2007 r.

4.1.2. Na zlecenie NIK, Inspekcja Ochrony Środowiska przeprowadziła kontrole w zakładach komunalnych i przemysłowych odprowadzających ładunki zanieczyszczeń do wód w zlewni rzeki Bug, przy czym kontrolą objęte te podmioty, które nie były kontrolowane przez tę Inspekcję w 2005 r., bądź zachodziła potrzeba sprawdzenia realizacji zaleceń pokontrolnych tego organu kontroli.

Dla ujednolicenia technik prowadzenia kontroli, kryteriów oceny i istotności badanej działalności, zostały opracowane i wykorzystane stosowne tabele i zestawienia.

4.1.3. Ostatnia kontrola w zakresie ochrony rzeki Bug, której tytuł brzmiał ***”Realizacja zadań wynikających z umów międzynarodowych na wodach granicznych”*** (Nr P/97/085) została przeprowadzona przez NIK ponad 9 lat temu, tj. w 1997 r. **Celem kontroli było dokonanie oceny formalno-prawnej współpracy międzynarodowej na wodach granicznych, w tym z Republiką Białoruś w zlewni rzeki Bug.**

Badaniami kontrolnymi objęto m.in. Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (OŚZNiL) oraz Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie; Wojewodów: Chełmskiego i Białskiego; WIOŚ w Chełmie i Białej Podlaskiej.

Ustalenia kontroli⁷¹ wykazały nieprawidłowości w realizacji ustawowych zobowiązań Ministra OŚZNiL i w podległych jednostkach organizacyjnych oraz powołanego na wniosek Ministra OŚZNiL przez Prezesa Rady Ministrów w 1993 r. Pełnomocnika Rządu RP ds. współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych - m.in.:

- Minister OŚZNiL nie doprowadził do zawarcia z Republiką Białoruś umowy dotyczącej współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych,

⁷¹ Informacja o wynikach kontroli *Współpracy na wodach granicznych z Republiką Białoruś*, Nr ewid. 232/97/P/97/085/ - grudzień 1997 r.

- prowadzone przez Ministra OŚZNiL rozmowy i negocjacje na rzecz uregulowania i unormowania współpracy z Republiką Białoruś na wodach granicznych były przewlekłe i mało skuteczne.
- brak było zorganizowanego przez Ministra OŚZNiL systemu współpracy z naczelnymi i terenowymi organami administracji rządowej. Nie współpracowano z Ministerstwem Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej w zakresie wód granicznych. Minister OŚZNiL nie podjął starań w celu włączenia Ministerstwa Spraw Zagranicznych do działań drogą dyplomatyczną na rzecz zawarcia z Republiką Białoruś nowej umowy o współpracy na wodach granicznych.

Nie podjęto również działań mających na celu zorganizowanie współpracy instytucjonalnej z wojewodami województw nadgranicznych w zakresie współpracy na wodach granicznych,

- nie doszło w badanym okresie do rokowań Pełnomocnika Rządu RP ds. współpracy na wodach granicznych ze Stroną białoruską, a Pełnomocnik Rządu RP ds. współpracy na wodach granicznych nie powołał na szczeblu centralnym grup roboczych ekspertów i specjalistów w poszczególnych dziedzinach gospodarki wodnej do współpracy ze Stroną białoruską,
- odcinek graniczny rzeki Bug (w województwach: białkopodlaskim i chełmskim) w latach 1995-1996 był pod względem czystości wód, uwzględniając wskaźniki fizykochemiczne i bakteriologiczne poza klasyfikacją. Dotyczyło to granicy z Republiką Białoruś jak i Ukrainą ,
- współpraca wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska z województw: białostockiego, białkopodlaskiego i chełmskiego ze stroną białoruską w badanym okresie ograniczona była do wymiany informacji o wynikach badań jakości wód granicznych.

W wystąpieniach pokontrolnych do:

Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa wnioskowano m. in. o:

- zakończenie negocjacji i zawarcie umowy z Republiką Białoruś, warunkujących efektywną i skuteczną współpracę w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych, z zabezpieczeniem interesów Rzeczypospolitej Polskiej,
- spowodowanie określenia statusu prawnego Pełnomocnika Rządu oraz Przewodniczącego Komisji ds. współpracy na wodach granicznych ich kompetencji, obowiązków i upoważnień we współpracy krajowej.

Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie m. in. o:

- opracowanie programu docelowego „Warunków korzystania z wód dorzecza” dla wszystkich zlewni częściowych wraz z harmonogramem,
- opracowanie „Bilansów wodno-gospodarczych” i „Warunków korzystania z wód dorzecza”, w szczególności dla zlewni lewobrzeżnych dopływów Bugu granicznego”,
- doprowadzenie do końca 1997 r. przewidzianych w planie pracy spotkań oraz ustalenia zasad współpracy ze Stroną białoruską na wodach granicznych,

Kierownicy kontrolowanych jednostek poinformowali NIK o podjęciu działań na rzecz realizacji wszystkich wniosków pokontrolnych. W ustaleń kontroli NIK w temacie *Ochrona wód zlewni rzeki Bug w latach 2003-2006 (I kw)* – wynikało, iż tylko 1 wniosek skierowany do ówczesnego **Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa** nie został zrealizowany i dotyczył niezawarcia z Republiką Białoruś umowy o współpracy na wodach granicznych. Odnośnie 2-go wniosku skierowanego do tego Ministra – w odpowiedzi do NIK poinformowano,

iż po 31.08. 1998 r. nie powoływano Pełnomocników Rządu RP do współpracy na wodach granicznych. W 1999 r. Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa powołał Pełnomocnika do spraw wód granicznych, a status prawny i kompetencje zostały określone w udzielonych pełnomocnictwach.

Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie zrealizował wszystkie wnioski, tj. 1) - Sporządzono dokumentację warunków korzystania z wód dla poszczególnych zlewni bilansowych w drodze realizacji dla każdej rozpatrywanej zlewni toku postępowania składającego m.in. z elementów identyfikacji stanu i problemów gospodarki wodnej w zlewniach; 2) - opracowano Bilanse wodnogospodarcze i Warunki korzystania z wód dorzecza dla zlewni lewobrzeżnych dopływów Bugu granicznego; 3) - z inicjatywy RZGW Ministerstwo Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa zorganizowało w IV kw. 1997 r. w Zamościu konferencję nt. „Programu wspólnego monitoringu jakości wód w zlewni rzeki Bug”. Celem tego spotkania było wypracowanie krajowych zasad współpracy na wodach granicznych rzeki Bug - Polski z Republiką Białoruś i Ukrainą.

4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

4.2.1. Do realizacji kontroli wytypowano 15 jednostek organizacyjnych. Wyniki kontroli przedstawiono w 15 protokołach kontroli, które zostały podpisane przez kierowników skontrolowanych jednostek bez zastrzeżeń przewidzianych w art. 55 ust. 1 i 2 ustawy o NIK.

4.2.2. Nieprawidłowości i wnioski wynikające z ustaleń kontroli omówione zostały na naradach zorganizowanych w 5-ciu kontrolowanych jednostkach, tj. w: Urzędzie Miasta Siemiatycze, Urzędzie Miasta Brańsk, Podlaskim Urzędzie Wojewódzkim w Białymstoku, Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim w Warszawie i Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska w Lublinie.

4.2.3. W wyniku przeprowadzonej kontroli Najwyższa Izba Kontroli skierowała wystąpienie pokontrolne do Ministra Środowiska, 3 wystąpienia Wojewodów: Lubelskiego, Podlaskiego i Mazowieckiego, 3 wystąpienia do Wojewódzkich Inspektorów Ochrony Środowiska w: Lublinie, Białymstoku i Warszawie, 1 wystąpienie do Marszałka Województwa Lubelskiego, 6 wystąpień do organów wykonawczych samorządu gmin. W wystąpieniach zawarto oceny kontrolowanej działalności, wynikające z ustaleń opisanych w protokołach kontroli, a także uwagi i wnioski w sprawie usunięcia nieprawidłowości. **W wystąpieniach pokontrolnych przedstawiono ogółem 34 wnioski, z czego 30 zrealizowano a 4 wnioski skierowane do Ministra Środowiska pozostawały w trakcie realizacji.**

Zastrzeżenia do oceny dotyczącej naruszenia przepisów ustawy o zamówieniach publicznych wpłynęły do Delegatury NIK w Lublinie z Urzędu Marszałkowskiego w Lublinie, lecz nie zostały przyjęte z powodu zgłoszenia ich przez osobę nieuprawnioną.

4.2.4. NIK wnioskowała o podjęcie następujących działań w wystąpieniach pokontrolnych skierowanych do:

Ministra Środowiska zmierzających do:

1. wydania aktów prawnych zgodnie z delegacjami zawartymi w art. 38a ust. 1-4 i art. 155b ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne,

- ogłoszenia w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym RP „Monitor Polski” Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych oraz jego aktualizacji,
- wdrożenia rekomendacji sformułowanych w trzecim Raporcie z realizacji Projektu Pilotowego,
- wznowienia działań zmierzających do zawarcia umowy z Republiką Białorusi, warunkującej efektywną współpracę w dziedzinie gospodarki wodnej m.in. w zlewni Bugu.

Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie
zmierzających do:

- nawiązania formalnej współpracy z organami i instytucjami funkcjonującymi na terenie województwa lubelskiego w celu zapewnienia koordynacji realizacji zadań w zakresie ochrony wód zlewni rzeki Bug, w tym zadań przewidzianych w Programie Gospodarki Wodnej Województwa Lubelskiego,
- zintensyfikowania podejmowanych działań w ramach przygotowania do realizacji projektów mających na celu realizację rekomendacji zawartych w Projekcie Pilotowym,
- określenia w sposób formalny zadań, jakie w ramach współpracy zagranicznej wykonuje Inspektorat w Lublinie oraz dostosowania zakresów czynności pracowników Inspektoratu do zadań faktycznie przez nich realizowanych,
- zaplanowania i przeprowadzania systematycznych kontroli w ramach realizowanego „Programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych”,
- określenia kryteriów typowania podmiotów do planu kontroli oraz przestrzegania zasad związanych z opracowywaniem i dokonywaniem zmian w tych planach.

Wojewody Mazowieckiego zmierzających do:

- wyeliminowania różnic w wielkości danych zawartych w dokumentacji wojewody i urzędów gmin a danymi zawartymi w Aktualizacji KPOŚK,
- egzekwowania od urzędów gmin obowiązku terminowego przedkładania obowiązujących sprawozdań i informacji z zakresu realizacji zadań ujętych w KPOŚK,
- przedkładania pełnych danych w rocznych sprawozdaniach z realizacji KPOŚK.

Wojewody Lubelskiego zmierzających do:

- ustalenia międzyregionalnych zasad współpracy i koordynacji w zakresie ochrony wód zlewni rzeki Bug, w szczególności z obwodami granicznymi na Ukrainie i Białorusi,
- dokonania korekty przekazanego Ministrowi Środowiska sprawozdania z realizacji KPOŚK w województwie lubelskim za lata 2003 – 2005, tj. podanie danych zgodnych ze stanem faktycznym,
- rzetelnego sporządzania i terminowego przedkładania Ministrowi Środowiska sprawozdania z realizacji KPOŚK w województwie lubelskim,
- wyznaczenia aglomeracji, w szczególności ujętych przez Ministerstwo Środowiska w KPOŚK.

Marszałka Województwa Lubelskiego zmierzających do:

- realizacji systemowo-organizacyjnych zadań „Programu gospodarki wodnej województwa lubelskiego” w zakresie ochrony zlewni rzeki Bug, w szczególności powołanie komitetu sterującego wdrażanie programu.

Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Warszawie
zmierzających do:

- naliczania kar umownych za przekroczenie terminów wywiązywania się z umów.

Lubelskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Lublinie zmierzających do:

1. zamieszczania w raportach o stanie środowiska w województwie lubelskim kierunkowych wniosków zmierzających do poprawy stwierdzonego stanu poszczególnych komponentów środowiska, w tym jakości wód zlewni rzeki Bug.

Burmistrza Miasta i Gminy Łosice zmierzających do:

1. rzetelnego sporządzania informacji z realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

Burmistrza Miasta Wyszaków zmierzających do:

1. redukcji zanieczyszczeń ścieków odprowadzanych do rzeki Bug,
2. dostosowania pozwolenia wodnoprawnego do funkcjonującej oczyszczalni ścieków,
3. pełnej realizacji zadań określonych w zaktualizowanym Krajowym Programie Ochrony Środowiska.

Burmistrza Miasta Brańsk zmierzających do:

1. opracowania i zatwierdzenia gminnego Programu ochrony środowiska, zgodnie z wymogami art. 17 ust. 1 i 2 oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo ochrony środowiska,
2. zintensyfikowania działań związanych z budową sieci kanalizacji sanitarnej,
3. przeprowadzenia kontroli szczelności szamb przydomowych w celu wyeliminowania przedostawania się do gruntu płynnych nieczystości z tych szamb,
4. rozpoznania skali obszarowych spływów zanieczyszczeń pochodzących z rolnictwa i podjęcie ewentualnych działań zmierzających do ograniczenia ich negatywnych skutków dla czystości wód powierzchniowych,
5. rzetelnego sporządzania informacji z realizacji zadań zawartych w KPOŚK, o których mowa w art. 43 ust. 3c ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne.

Burmistrza Miasta Siemiatycze zmierzających do:

1. kontynuowania budowy sieci kanalizacji sanitarnej,
2. zinwentaryzowania i przeprowadzenia kontroli szczelności szamb przydomowych,
3. rozpoznania skali obszarowych spływów zanieczyszczeń pochodzących z rolnictwa i ograniczenia ich negatywnych skutków dla czystości wód powierzchniowych,
4. przestrzegania wszystkich obowiązujących wymogów przy udzielaniu zamówień publicznych.

Burmistrza Miasta Włodawa zmierzających do:

1. sporządzenia gminnego programu ochrony środowiska.

W wystąpieniach pokontrolnych adresowanych do **Wojewody Podlaskiego, Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku i Burmistrza Miasta Tomaszów Lubelski** – nie formułowano wniosków.

4.2.5. Kierownicy kontrolowanych jednostek, poinformowali NIK o sposobie wykorzystania uwag i wniosków oraz o podjętych w tym celu działaniach, jednak z różną szczegółowością i tak:

Minister Środowiska w skierowanej odpowiedzi przytoczył wiele faktów oraz treści wyjaśnień ujętych w protokole z przedmiotowej kontroli NIK i przez niego podpisanym w dniu 6 lipca 2006 r.

Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie jedynie formalnie odpowiedział o podjęciu działań na rzecz realizacji wniosków pokontrolnych.

Wojewoda Mazowiecki przekazał rzetelną informację o sposobie wykorzystania uwag i wniosków, m.in. wystąpił do Ministra Środowiska, w związku ze znacznymi

problemami gmin w wypełnianiu sprawozdań z realizacji KPOŚK, wynikającymi z szerokiego zakresu potrzebnych informacji – o przesyłanie w kolejnych latach tabel sprawozdawczych z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym, które umożliwiłyby gminom i Wojewodzie wywiązać się z obowiązków ustawowych, w zakresie terminowego sporządzania tych dokumentów. Jednocześnie Wojewoda Mazowiecki wystąpił do wszystkich organów samorządowych realizujących zadania inwestycyjne, ujęte w KPOŚK, o zapewnienie terminowego przekazywania sprawozdań z realizacji tego Programu.

Wojewoda Lubelski poinformował m.in. że dokonano szczegółowej weryfikacji przekazanego Ministrowi Środowiska z realizacji KPOŚK sprawozdania z postępu realizacji zadań inwestycyjnych i wysłano ponownie skorygowaną wersję tego dokumentu. Wypracowano zasady, które powinny doprowadzić do terminowego uzyskania częściowych sprawozdań z gmin i stanowić podstawę do rzetelnego i terminowego przekazywania sprawozdań zbiorczych do Ministerstwa Środowiska. Wystąpiono ponadto do właściwych gmin uczestniczących w realizacji zadań w KPOŚK o dostarczenie stosownych dokumentów, stanowiących podstawę utworzenia aglomeracji. Przedstawiciel Wojewody Lubelskiego, na posiedzeniu Rady Euroregionu Bug, która odbyła się 12 sierpnia 2006 r. w Brześciu – został wybrany na przewodniczącego grupy roboczej ds. ochrony i monitoringu środowiska naturalnego.

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Lublinie poinformował m.in. że założono systematyczne prowadzenie współpracy z Białorusią i Ukrainą i w tym celu: Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska zostanie przedłożony wniosek o podjęcie działań zmierzających do formalnego uregulowania zakresu współpracy z Republiką Białoruś; wyniki badań monitoringowych będą przekazywane co kwartał stronie białoruskiej i ukraińskiej; zostaną przekazane partnerom zagranicznym stosowne metodyki badawcze oraz informacja o stosowanej klasyfikacji wód wraz z parametrami; w Delegaturze WIOŚ w Zamościu wyznaczono osobę odpowiedzialną za współpracę z Ukrainą.

Kierownicy urzędów jednostek samorządowych i pozostałych skontrolowanych jednostek organizacyjnych również rzetelnie i wyczerpująco poinformowali NIK o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych.

5. Załączniki

5.1. Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole.

Lp.	Jednostka kontrolowana	Jednostka organizacyjna NIK
1.	Ministerstwo Środowiska	Departament Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego NIK
2.	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie	Delegatura NIK w Lublinie
3.	Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku	Delegatura NIK w Białymstoku
4.	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku	
5.	Urząd Miasta Brańsk	
6.	Urząd Miasta Siemiatycze	
7.	Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie	Delegatura NIK w Warszawie
8.	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie	
9.	Urząd Miasta i Gminy Łosice	
10.	Urząd Miasta Wyszaków	
11.	Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie	Delegatura NIK w Lublinie
12.	Lubelski Urząd Wojewódzki w Lublinie	
13.	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie	
14.	Urząd Miejski we Włodawie	
15.	Urząd Miasta Tomaszów Lubelski	

5.1.1. Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność.

Lp.	Jednostka kontrolowana	Stanowisko / Imię i nazwisko	Okres sprawowania funkcji
1.	Ministerstwo Środowiska	Minister Środowiska Stanisław Żelichowski	19.10.2001 – 3.03.2003
		Minister Środowiska Czesław Śleziak	3.03.2003 – 2.05.2004
		Minister Środowiska Jerzy Swatoń	2.05.2004 – 25.04.2005
		Minister Środowiska Tomasz Podgajniak	24.05.2005 – 31.10.2005
		Minister Środowiska Jan Szyszko	31.10.2005 -
2.	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie	Dyrektor Leszek Bagiński	17.01.2002 r. -
3.	Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku	Wojewoda Podlaski Marek Strzaliński	22.10.2001 – 18.10.2005
		p.o Wojewody Podlaskiego Jerzy Pójtanowicz	19.10.2005 – 4.01.2006
		Wojewoda Podlaski Jan Dobrzyński	5.01.2006 -
4.	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku	Podlaski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska Marek Kędzierzawski	15.02.1999 – 28.05.2004
		Podlaski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska Grażyna Żyła -Pietkiewicz	29.05.2004 -
5.	Urząd Miasta Brańsk	Burmistrz Miasta Brańsk Dabiel Bańkowski	29.10.1998 -
6.	Urząd Miasta Siemiatycze	Burmistrz Miasta Siemiatycze Zbigniew Radomski	20.11.2002 -
7.	Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie	Wojewoda Mazowiecki Leszek Mizieliński	22.10.2001 – 10.10.2006
		Wojewoda Mazowiecki Tomasz Koziński	10. 1.2006 -
8.	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie	Mazowiecki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska Adam Ludwikowski	26.04.1999 -
9.	Urząd Miasta i Gminy Łosice	Burmistrz Miasta i Gminy Janusz Stanisław Kobylński	10.11.2002 -
10.	Urząd Miasta Wyszaków	Burmistrz Miasta Wyszaków Grzegorz Nowosielski	10.11.2002 -
11.	Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie	Marszałek Woj. Lubelskiego Henryk Makarewicz	8.01.2003 – 23.05.2005
		Marszałek Woj. Lubelskiego Edward Wojtas	23.05.2005 -
12.	Lubelski Urząd Wojewódzki w Lublinie	Wojewoda Lubelski Andrzej Kurowski	22.10.2001 – 7.12.2005
		Wojewoda Lubelski Wojciech Żukowski	7.12.2005 -
13.	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie	Lubelski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska Leszek Żelazny	15.02.1999 -
14.	Urząd Miejski we Włodawie	Burmistrz Miasta Włodawa Franciszek Gruszkowski	19.11.2002 -
15.	Urząd Miasta Tomaszów Lubelski	Burmistrz Miasta Tomaszów Lubelski -Marian Łysiak	19.11.2002 -

5.2. Główne zadania organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami.

Minister Środowiska – naczelny organ administracji rządowej właściwy do spraw gospodarki wodnej, odpowiedzialny za tworzenie podstaw prawnych oraz prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej na terenie całego kraju.

Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej - centralny organ administracji rządowej właściwy w sprawach zarządzania wodami oraz korzystania z wód - główne zadania to:

- sporządzanie planów gospodarowania wodami, projektów planu ochrony przeciwpowodziowej, prowadzenia katastru wodnego dla obszaru państwa z podziałem na dorzecza oraz zatwierdzanie projektów warunków korzystania z wód regionu wodnego,
- sprawowanie nadzoru nad działalnością dyrektorów RZGW,
- reprezentowanie Skarbu Państwa w stosunku do części mienia związanego z gospodarką wodną.

Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej – organ administracji rządowej, działający na obszarze regionu wodnego. Zadania dyrektorów RZGW można podzielić na trzy grupy:

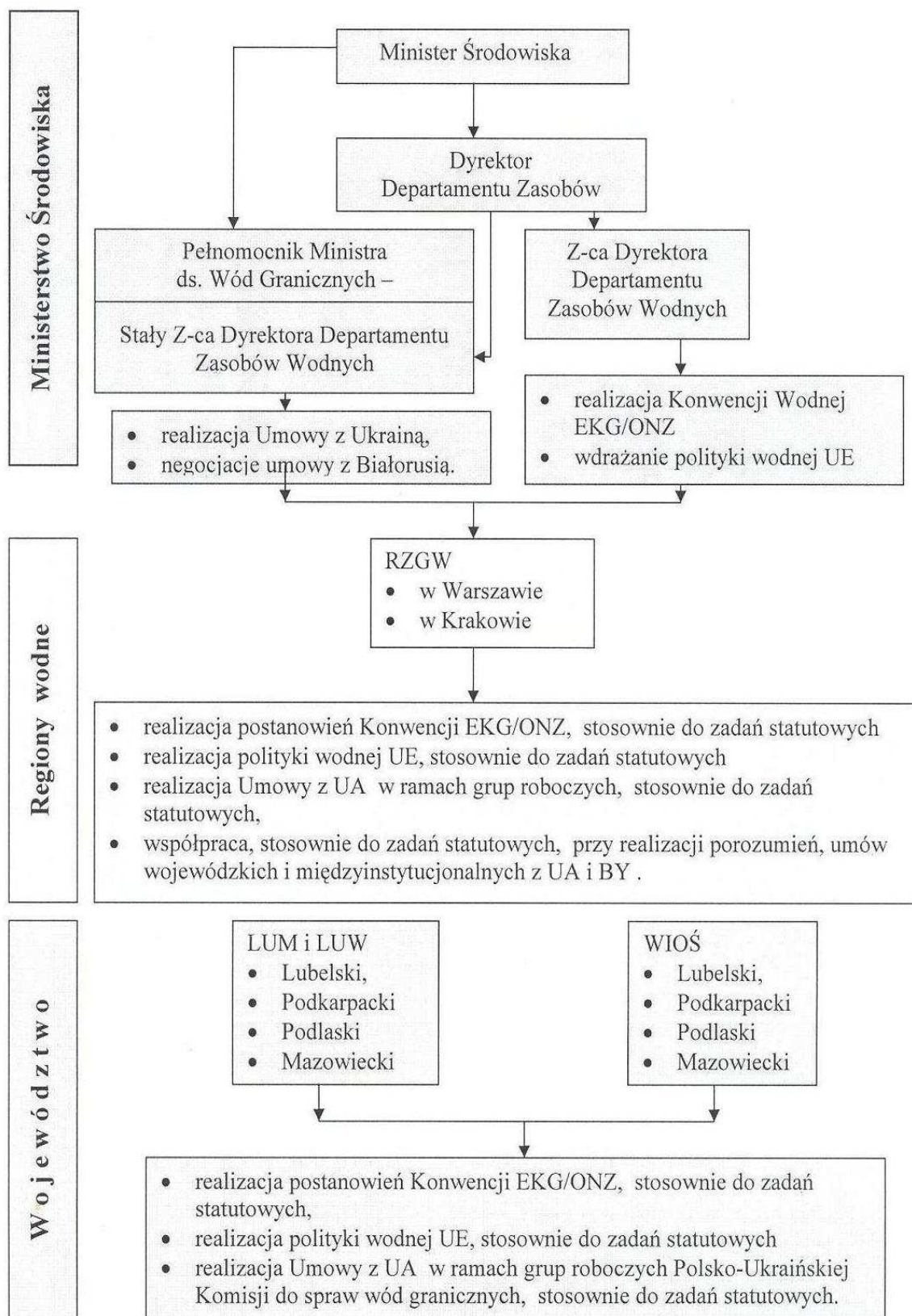
- planowanie w regionie wodnym - opracowanie dokumentów koniecznych do opracowania planów gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy,
- gospodarowanie mieniem Skarbu Państwa – utrzymywanie wód i urządzeń wodnych oraz prowadzenie inwestycji w zakresie gospodarki wodnej,
- realizowanie zadań administracji rządowej niezespolonej – występowanie jako strona w postępowaniach administracyjnych, uzgadnianie studiów i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz decyzji o warunkach zabudowy w odniesieniu do przedsięwzięć wymagających uzyskania pozwolenia wodnoprawnego, kontrolowanie gospodarowania wodami oraz koordynowanie działań związanych z ochroną przed powodzią i suszą w regionie wodnym.

Wojewoda – głównym jego zadaniem w systemie zarządzania zasobami wodnymi jest wydawanie pozwoleń wodnoprawnych dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, na wykonanie urządzeń wodnych zabezpieczających przed powodzią oraz na przerzuty wody.

Marszałek Województwa – wykonywanie uprawnień Skarbu Państwa w zakresie utrzymywania śródlądowych wód powierzchniowych, stanowiących własność publiczną, zaliczonych do wód istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa.

Starosta – jest podstawowym organem wydającym pozwolenia wodnoprawne z wyłączeniem kompetencji zastrzeżonych dla wojewody.

5.2.1 Aspekt instytucjonalny współpracy na wodach granicznych pomiędzy RP, Ukrainą (UA) i Republiką Białoruś (BY)

5.3. Przebieg realizacji Projektu pilotowego monitoringu i oceny jakości wód w zlewni rzeki Bug

<i>Temat pracy</i>	<i>Zatwierdził</i>	<i>Koszt</i>	<i>Termin zakończenia</i>
Projekt pilotowy wdrożenia dla rzeki Bug wytycznych monitoringu i oceny wód transgranicznych, w ramach Konwencji EKG ONZ o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych – analiza i ocena systemów monitoringu. (Umowa nr 462/99/Wn50/NE-OW-TX/D z dnia 29.10.1999.)	Podsekretarz Stanu w MOŚZNiL Marek Michalik dn. 08.04.1999.	I etap – 268 616 zł II etap – 51 384 zł Suma: 320 000 zł	I etap – 17.12.1999. II etap – 14.04.2000.
Projekt pilotowy wdrożenia dla rzeki Bug wytycznych monitoringu i oceny wód transgranicznych, w ramach Konwencji EKG/ONZ o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych – strategia zmian monitoringu rzeki Bug. (Umowa nr 15/01/Wn-50/NE-OW-TX/D z dnia 15.02.2001.)	Z up. Ministra Środowiska Podsekretarz Stanu Janusz Radziejowski dn. 11.05.2000.	190 000 zł	11.06.2001.
Projekt pilotowy wdrożenia dla rzeki Bug wytycznych monitoringu i oceny wód transgranicznych, w ramach Konwencji EKG/ONZ o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych – wprowadzenie zmian w systemie monitoringu zlewni rzeki. (Umowa nr 1222/01/Wn50/NE-OW-TX/D z dnia 06.12.2001.)	Z up. Ministra Środowiska Podsekretarz Stanu Janusz Radziejowski dn. 31.01.2001.	I etap – 141 000 zł II etap – 109 000 zł Suma: 250 000 zł	I etap – 21.12.2001. II etap – 02.07.2002.
Projekt pilotowy wdrożenia dla rzeki Bug wytycznych monitoringu i oceny wód transgranicznych, w ramach Konwencji EKG/ONZ o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych – system wspólnego trójstronnego monitoringu wód rzeki Bug. (Umowa nr 658/02/Wn50/NE-OW-TX/D z dnia 15.11.2002 r.)	Minister Środowiska Stanisław Żelichowski dn. 04.06.2002.	I etap – 50 000 zł II etap – 100 000 zł Suma: 150 000 zł	I etap – 11.12.2002. II etap – 15.09.2003.
Ogółem	x	910.000	x

5.3.1. Główne ustalenia Projektu pilotowego oraz rekomendacje odnośnie harmonizacji monitoringu wód w zlewni rzeki Bug i sposobu wdrażania wyników tego Projektu.

- niewłaściwe systemy zbierania i oczyszczania ścieków w miastach i osiedlach miejskich,
- brak urządzeń oczyszczających wody opadowe na terenach zabudowanych,
- brak systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków na obszarach wiejskich,
- zły stan techniczny oczyszczalni ścieków,
- zanieczyszczenia obszarowe spowodowane stosowaniem nawozów w rolnictwie,
- przeciążone składowiska odpadów,
- niewłaściwy i niekontrolowany sposób składowania substancji toksycznych,
- awaryjne zrzuty ścieków komunalnych i wycieki ropy.
- system monitoringu wód w Polsce, na Ukrainie i Białorusi jest zróżnicowany pod względem strategii rozmieszczenia miejsc poboru prób, częstotliwości ich poboru, listy badanych parametrów, stosowanych sposobów oceny i standardów jakości wód, metod analitycznych – co prowadzi do różnej interpretacji jakości wód,
- monitoring graniczny wód, jak i wymiana informacji ma charakter bardzo ograniczony i zamyka się w ramach bezpośredniej współpracy pomiędzy jednostkami administracyjnymi każdego z krajów,
- biorąc pod uwagę powierzchnię zlewni Bugu, ilość punktów poboru prób jest bardzo duża i wynosi 281, z czego 81 znajduje się na rzece Bug, a pozostałe 200 jest rozlokowanych na jej dopływach. Lokalizacja punktów pomiarowych i zakres mierzonych parametrów nie zawsze są dostosowane do problemów występujących na obszarze zlewni,
- rezultaty badań identyfikujących obecność substancji toksycznych oraz badań porównawczych pokazują, że wyniki analizy, nawet podstawowych parametrów, nie zawsze były zgodne, a wnioski nie były oczywiste,
- dla celów prawidłowego zarządzania gospodarką wodną w zlewni Bugu należy zbudować i realizować wspólny system monitoringu i oceny zasobów wód podziemnych i powierzchniowych, dla Ukrainy, Białorusi i Polski,
- końcową rekomendacją Projektu Pilotowego jest utworzenie trójstronnej ukraińsko-białorusko-polskiej Komisji Użytkowania i Ochrony Zasobów Wodnych zlewni Bugu,
- zgodnie z ustaleniami podczas warsztatów kończących projekt TACIS dla Białorusi, rekomenduje się utworzenie polsko-ukraińsko-białoruskiej Grupy Roboczej ds. Wdrożenia Projektu Pilotowego,
- Grupa Robocza opracuje Program monitoringu dla zlewni Bugu w oparciu o rekomendacje odnośnie strategii monitoringu wynikające z Projektu Pilotowego.

5.3.2. Dane o środkach finansowych wydatkowanych na realizację Projektu pilotowego monitoringu i oceny jakości wód w zlewni rzeki Bug

/ tys. zł /

Rodzaj kosztów	Analiza i ocena systemów monitoringu (Umowa nr 462/99/Wn50/NE-OW-TX/D z dnia 29.10.1999r.)			Strategia zmian monitoringu rzeki Bug. (Umowa nr 15/01/Wn-50/NE-OW-TX/D z dnia 15.02.2001 r.)	Wprowadzenie zmian w systemie monitoringu rzeki Bug (Umowa nr 1222/01/Wn50/NE-OW-TX/D z dnia 6.12.2001r.)			System wspólnego, trójstronnego monitoringu rzeki Bug (Umowa nr 658/02/Wn50/NE-OW-TX/D z dnia 15.11.2002r.)			Koszty OGÓŁEM
1	2			3	4			5			6
Wyszczególnienie	Etap I	EtapII	Razem		Etap I	EtapII	Razem	Etap I	EtapII	Razem	Ogółem
I. Koszty bezpośrednie, w tym:	210,1	43,1	253,2	166,2	125,9	95,8	221,7	45,0	89,1	134,1	775,2
1. Wynagrodzenia z pochodnymi	200,0	28,1	228,1	155,4	100,8	88,2	189,0	43,4	81,0	124,4	696,9
2. Materiały	0,8	2,8	3,6	0,9	14,3	2,0	16,3	0,5	2,8	3,3	24,1
3. Usługi obce	6,7	11,2	17,9	8,3	8,8	1,9	10,7	-	-	-	36,9
4. Inne koszty bezpośrednie	2,6	1,0	3,6	1,6	2,0	3,7	5,7	1,1	5,3	6,4	17,3
II. Koszty pośrednie	58,5	8,3	66,8	23,8	15,1	13,2	28,3	5,0	10,9	15,9	134,8
I – II. Koszty ogółem	268,6	51,4	320,0	190,0	141,0	109,0	250,0	50,0	100,0	150,0	910,0
Udział wynagrodzeń z pochodnymi w kosztach ogółem (%)	74,5	54,7	71,3	81,8	71,5	80,9	75,6	86,8	81,0	82,9	76,6

5.4. Realizacja zadań inwestycyjnych w zlewni rzeki Bug, ujętych w KPOŚK w latach 2003-2005

a)

Województwo lata	Budowa sieci kanalizacyjnych						Realizacja sieci razem w latach		Rozbudowa, modernizacja oczyszczalni ścieków			Razem wydatki w zakresie rozbudowy oczyszczalni (10+11+12) w tys. zł	Ogółem wydatki na budowę sieci oraz rozbudowę oczyszczalni (9+13) w tys. zł
							Długość w km (2+3+4)	Koszt w tys. zł (5+6+7)					
	Długość w km			Wydatki w tys. zł									
I	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
lata	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2003	2005	2003	2004	2005	2003 – 2005	2003 – 2005
podlaskie	18,6	9,7	24,6	3.661	2.819	6.845	52,9	13.325	12.744	1.074	53	13.871	27.196
mazowieckie	56,7	65,6	49,4	11.400	15.211	10.393	171,7	37.004	5.283	1.708	2.598	9.589	46.593
lubelskie	20,3	27,2	36,1	6.986	7.992	15.957	83,6	30.935	11.935	8.146	17.973	38.054	68.989
razem	95,6	102,5	110,1	22.047	26.022	33.195	308,2	81.264	29.962	10.928	20.624	61.514	142.778

b)

Woje- wództwo	Potrze- by sieci kanaliz. w km, ujęte w KPOŚK	Budowa sieci w latach 2003- 2005 w km	% (3:2)	Potrzeby finansowe dotyczące rozbudowy sieci, ujęte w KPOŚK w tys. zł	Wydatki na budowę sieci latach 2003-2005 w tys. zł	% (6:5)	Stan sieci kanaliza- cyjnej na 31.12.2005 r. w km	Potrzeby finansowe rozbudowy oczyszczalni ścieków ujęte w KPOŚK w tys. zł	Wydatki na rozbudowę oczyszczalni ścieków	% (10:9)	Ogółem potrzeby finansowe na budowę sieci i mo- dernizację oczyszczalni wg KPOŚK (5+9)	% (6+10) 12
<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
podlaskie	102,9	52,9	51,3	84.074	13.325	16,1	221	13.962	13.871	99,3	98.036	28,0
mazowieckie	317,7	171,7	54,0	205.528	37.004	18,0	488	47.892	9.589	20,0	253.420	18,4
lubelskie	326,0	83,6	25,6	357.249	30.935	8,7	646	67.641	38.054	56,2	424.890	16,2
razem	746,6	308,2	41,2	646.851	81.264	12,6	1355	129.495	61.514	47,5	776.346	18,4

5.4.1. Źródła finansowania zadań inwestycyjnych realizowanych w zlewni rzeki Bug i ujętych w KPOŚK

w tys. zł

Województwo	Wydatki ogółem	Środki własne w budżetach gmin	Środki z budżetu wojewodów	Krajowe fundusze ekologiczne*	Fundusze zagraniczne**	% 3:2	% 4:2	% 5:2	% 6:2
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>
razem	142.778	52.129	6.159	51.945	32.545	29,6	11,2	36,4	22,8
podlaskie	27.196	7.317	4.659	12.226	2.994	26,9	17,1	45,0	11,0
%	19,1	17,3	75,7	23,5	9,2	x	x	x	x
mazowieckie	46.593	26.485	-	10.902	9.206	56,8	-	23,4	19,8
%	32,6	50,8	-	21,0	28,3	x	x	x	x
lubelskie	68.989	18.327	1.500	28.817	20.345	26,5	2,2	41,8	29,5
%	48,3	41,9	24,3	55,5	62,5	x	x	x	x

*Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska.

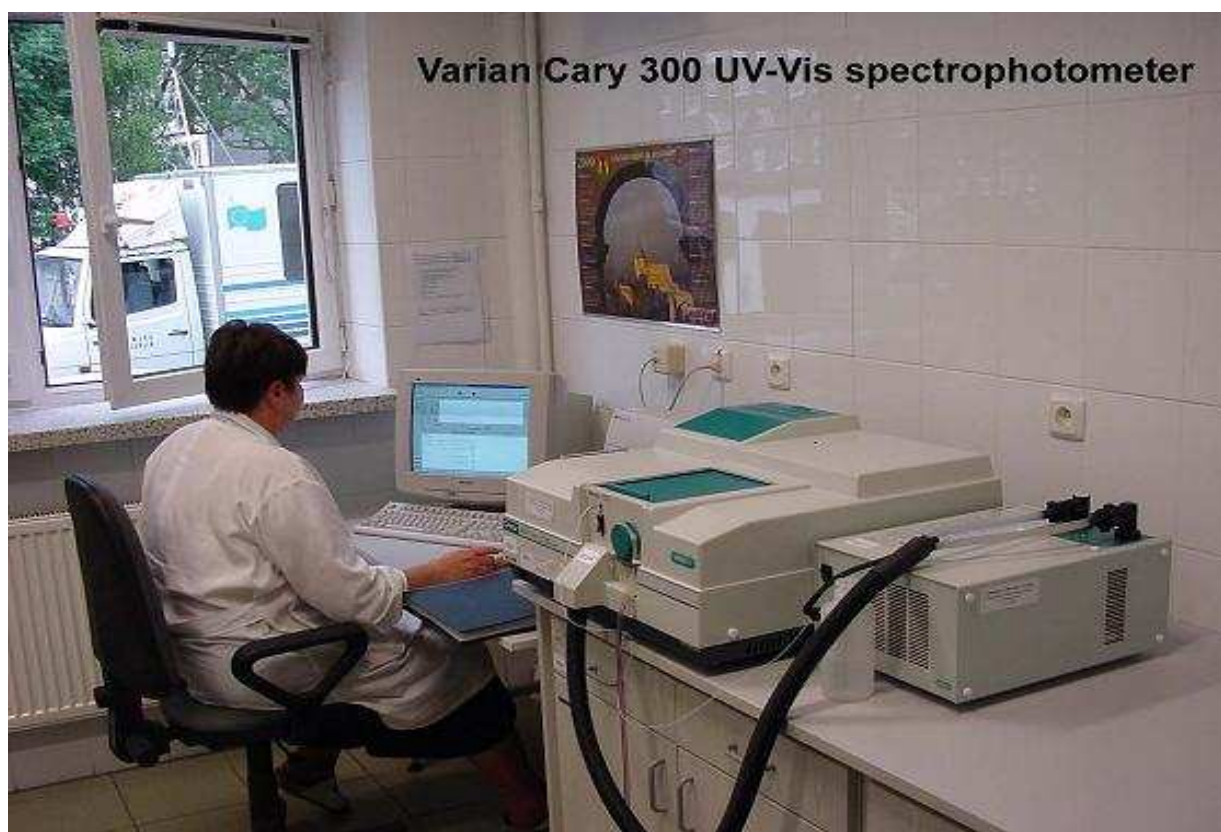
** Fundusz Spójności, Fundusz ISPA, Fundusz SAPARD, Fundusz Phare.

5.5. Wydatki na realizację monitoringu wód powierzchniowych w zlewni rzeki Bug

/ tys. zł /

województwo	lata					ogółem
	2003	2004	% (3:2)	2005	% (5:2)	2003-2005
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
lubelskie	1.160,0	1.288,8	111,1	1.509,5	130,1	3.958,3
podlaskie	79,0	183,0	231,6	73,0	92,4	335,0
mazowieckie	435,9	803,1	184,2	759,4	174,2	1.998,4
razem	1.674,9	2.274,9	135,8	2.341,9	139,8	6.291,7

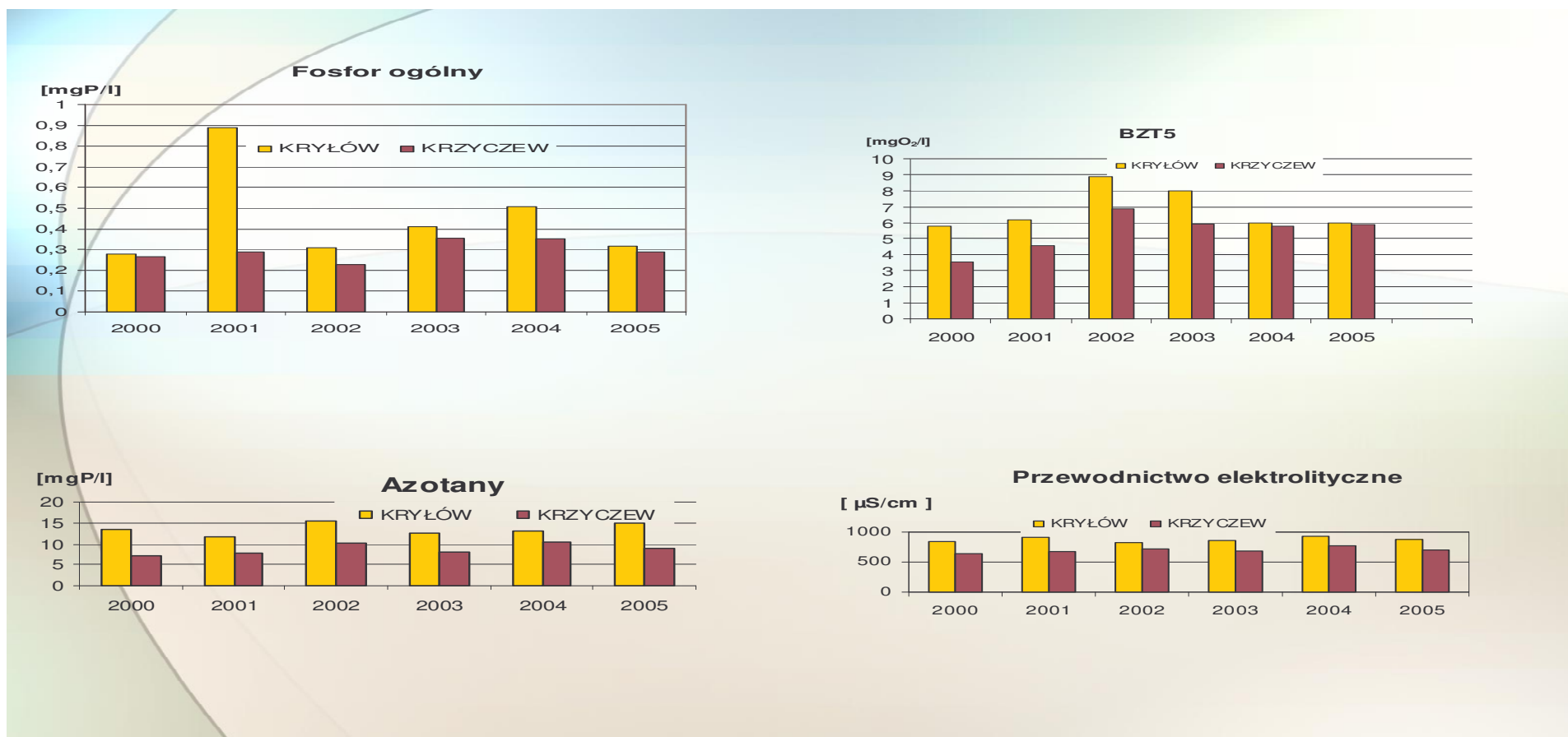
5.5.1. Fotografie z poboru próbek wody w ramach monitoringu na odcinku granicznym rzeki Bug oraz laboratorium w WIOŚ w Lublinie

5.6. Charakterystyka gospodarki wodno-ściekowej w zlewni rzeki Bug na odcinku granicznym z Ukrainą i Republiką Białoruś w latach 2003-2005

Lp.	Wyszczególnienie	J.m.	2003	2004	2005	% 3:2	% 4:3	% 4:2
	1		2	3	4	5	6	7
1.	Liczba podmiotów odprowadzających ścieki ogółem, w tym:	szt.	87	89	90	102,3	101,1	103,4
	- komunalnych	szt.	70	73	74	104,3	101,4	105,7
	- przemysłowych	szt.	17	16	16	94,1	100,0	94,1
2.	Liczba i rodzaj oczyszczalni ścieków oraz ich przepustowość ogółem, z tego:	szt.	112	116	121	103,6	104,3	108,0
		m ³ /d	108 983	112 887	115 057	103,6	101,9	105,6
	- komunalnych	szt.	95	100	105	105,3	105,0	110,5
		m ³ /d	74 642	80 621	82 791	108,0	102,7	110,9
	a) mechaniczno – biologiczne	szt.	94	99	104	105,3	105,1	110,6
		m ³ /d	74 592	80 571	82 741	108,0	102,7	110,9
	b) biologiczne	szt.	-	-	-	-	-	-
		m ³ /d	-	-	-	-	-	-
	c) inne (mechaniczne)	szt.	1	1	1	100,0	100,0	100,0
		m ³ /d	50	50	50	100,0	100,0	100,0
	- przemysłowych	szt.	17	16	16	94,1	100,0	94,1
		m ³ /d	34 341	32 266	32 266	94,0	100,0	94,0
	a) mechaniczno – biologiczne	szt.	14	14	14	100,0	100,0	100,0
		m ³ /d	29 563	29 563	29 563	100,0	100,0	100,0
	b) biologiczne	szt.	-	-	-	-	-	-
		m ³ /d	-	-	-	-	-	-
	c) inne (mechaniczne)	szt.	3	2	2	66,7	100,0	66,7
		m ³ /d	4 778	2 703	2 703	56,6	100,0	56,6
3.	Liczba ludności ogółem	osób	526 656	526 245	523 614	99,9	99,5	99,4
4.	Liczba ludności obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków	osób	283 538	291 979	295 942	103,0	101,4	104,4
5.	wskaźnik w % poz. 4:3	%	54	55	57	101,9	103,6	105,6
6.	Długość sieci wodociągowej	km	3 523	3 721	3 820	105,6	102,7	108,4
7.	Długość sieci kanalizacji sanitarnej	km	870	925	1 016	106,3	109,8	116,8
8.	wskaźnik w % poz. 7:6	%	25	25	27	100,0	108,0	108,0
9.	Ilość ścieków odprowadzonych ogółem, w tym z podmiotów:	m ³ /rok	13 450 134	14 325 785	15 461 653	106,5	107,9	115,0
	- komunalnych	m ³ /rok	11 969 124	12 823 208	13 980 967	107,1	109,0	116,8
	- przemysłowych	m ³ /rok	1 481 010	1 502 578	1 480 686	101,5	98,5	100,0
10.	Ilość ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych ogółem	kg/rok	2 011 684	1 580 107	1 696 425	78,5	107,4	84,3
	wg. BZT ₅	kg/rok	293 576	205 031	237 071	69,8	115,6	80,8
	CHZT	kg/rok	1 127 079	875 948	934 596	77,7	106,7	82,9
	zawiesina ogólna	kg/rok	335 508	283 859	344 699	84,6	121,4	102,7
	azot ogólny	kg/rok	223 461	190 744	160 012	85,4	83,9	71,6
	fosfor ogólny	kg/rok	32 060	24 525	20 001	76,5	81,6	62,4
	metale ciężkie /Cr/*	kg/rok	-	-	46	-	-	-
	bakterie Coli*	kg/rok	-	-	-	-	-	-
11.	Ilość ścieków nieczyszczonych i odprowadzonych do wód	m ³ /rok	-	-	-	-	-	-

5.6.1. Porównanie wielkości stężeń wskaźników w pierwszym punkcie badawczym na terenie Polski (Kryłów – granica z Ukrainą) i ostatnim na odcinku granicznym z Republiką Białoruś w miejscowości Krzyczew.

5.7. Ocena jakości wód w zlewni rzeki Bug, na odcinku granicznym z Ukrainą i Białorusią, w latach 2003-2005.

Lp.	Nazwa rzeki oraz jej kategoria	Odbiornik	Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego (kilometr)	Klasa wód		
				2003	2004	2005
1	Bug (III)	Narew	1. Kryłów (578,1)	IV	IV	IV
2			2. Strzyżów (539,1)	IV	IV	IV
3			3. Zosin (523,3)	IV	IV	IV
4			4. Horodło (514,7)	IV	IV	IV
5			5. Dorohusk (456,2)	IV	IV	IV
6			6. pow. Zakładu Garbarskiego w Orchówku (387,1)	IV	IV	IV
7			7. pow. Włodawy (378,9) nasyp kolejowy	/	IV	IV
8			8. pon. Włodawy - Stawki (366,8)	IV	IV	IV
9			9. Sławatycze (344,0)	IV	IV	IV
10			10. Terespol – most drogowy (291,0)	/	IV	IV
11			11. Terespol – tama (283,0)	IV	IV	IV
12			12. Krzyczew (268,7)	IV	IV	IV
13			13. Gnojno (221,0)	IV	/	/
14			14. Bubel Stary (227,5)	/	IV	V
15	Sołokija (IV)	Bug	1. Łaszczówka (83,5)	V	V	V
16			2. Wierzbica (52,4)	IV	IV	IV
17	Rzeczyca (V)	Sołokija	1. Korczmin - przed granicą państwa (5,5)	IV	IV	IV
18	Warężanka (IV)	Bug	1. Horodyszcze - przed granicą państwa (10,5)	/	III	IV
19	Szyszła	Rzeczyca	1. Most Tarnoszyn - Ulhówek (9,5)	III		
20	Huczwa (IV)	Bug	1. Kolonia Gródek (66,0)**	/	IV	III
21			2. Tyszowce (42,8)	IV	IV	IV
22			3. Werbkowice (23,3)	IV	IV	IV
23			4. Gozdów (18,9)	IV	IV	IV
24			5. Hrubieszów (3,7)	IV	IV	IV
25			6. Gródek (1,0)	IV	IV	IV
26	Sieniocha (V)	Huczwa	1. Śniatycze (13,0)	/	/	III
27	Białka (V)	Huczwa	1. Obrowiec (0,9)	/	IV	/
28	Wełnianka (IV)	Bug	1. Zaniże (19,9)	/	III	IV
29			2. Dubienka (4,9)	/	IV	III
30	Uherka (IV)	Bug	1. Żółtańce (36,0)	IV	IV	IV
31			2. Chełm - ul. Rejowiecka (31,9)	III	IV	III
32			3. Rudka – ujście (3,1)	IV	IV	IV
33	Udal (IV)	Bug	1. Natalin (20,8)	IV	V	V
34			2. Turka - ujście (3,8)	IV	V	IV
35	Słyszówka (V)	Uherka	1. Okszów (1,4)	IV	V	IV
36	Włodawka (IV)	Bug	1. Kołacze (23,2)	III	IV	V
37			2. Włodawa (0,6)	IV	IV	IV
38	Tarasienka (V)	Włodawka	1. Macoszyn (24,5)	III	/	/
39			2. Tarasiuki (5,0)	IV	/	/
40	Mietiułka (V)	Włodawka	1. Mietiułka (1,0)	III	/	/
41	Krzewianka (V)	Włodawka	1. Szczężniki (0,6)	IV	/	/
42	Ciek Bubnowo (VI)	Krzewianka	1. Józefin (8,2)	V	/	/
43	Krzemianka (V)	Włodawka	1. Luta (6,0)	V	/	/
44	Hanna (IV)	Bug	1. Hanna	IV	/	/
45	Krzywólka (V)	Udal	1. Pobołowice (3,7)	/	III	/

Lp.	Nazwa rzeki oraz jej kategoria	Odbiornik	Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego (kilometr)	Klasa wód		
				2003	2004	2005
46	Kanał Żmudzki (V)	Udal	1. Puszcza (0,4)	/	V	/
47	Kanał Świerżowski (IV)	Bug	1. Świerże (0,2)	/	V	/
48	Garka (V)	Uherka	1. Stołpie (10,5)	/	/	III
49			2. Horodyszcze - ujście (2,3)	/	/	IV
50	Gdola (V)	Uherka	1. Karolinów (10,2)	/	/	V
51			2. Ruda Opalin - ujście (0,8)	/	/	V
52	Lepietucha (V)	Uherka	1. Bachus (6,8)	/	/	V
53			2. Sawin (3,1)	/	/	V
54	Ciek Stulno (IV)	Bug	1. Stare Stulno (0,7)	/	/	V
55	Grabar (IV)	Bug	1. Kodeń (1,5)	III	III	IV
56	Krzna (IV)	Bug	1. Poważe (102,5)	IV	IV	IV
57			2. Strzyżew (92,0)	V	V	IV
58			3. Rzeczyca (71,0)	IV	V	IV
59			4. Puchacze (55,1)	IV	IV	IV
60			5. Porosiuki (43,6)	III	IV	IV
61			6. Biała Podlaska (33,6)	III	IV	IV
62			7. Małowa Góra (7,3)	IV	IV	IV
63			8. Neple (1,8)	III	IV	IV
64	Krzna Północna (V)	Krzna	1. Międzyrzec Podlaski (0,1)	III	IV	IV
65	Piszcza (VI)	Krzna Płn.	1. Międzyrzec Podlaski (0,7)	III	IV	IV
66	Żłota Krzywula (V)	Krzna	1. Rogożneczka (2,0)	III	IV	IV
67	Klukówka (V)	Krzna	1. Biała Podlaska (0,9)	III	IV	IV
68	Rudka (V)	Krzna	1. Most na drodze Sidorki-Czosnówka (1,2)	/	IV	/
69	Zielawa (V)	Krzna	1. pow. Wisznic (34,1)	IV	IV	IV
70			2. Rossosz (24,7)	/	IV	IV
71			3. Łomazy (19,2)	III	IV	IV
72			4. Woskrzenice (0,3)	III	IV	IV
73	Muławka (VI)	Zielawa	1. Rossosz (0,2)	IV	IV	IV
74	Żarnica (VI)	Zielawa	1. Dokudów (0,8)	III	/	IV
75	Lutnia (VI)	Zielawa	1. Chotyłów (5,0)	III	IV	IV
76	Czapelka (V)	Krzna	1. Starzynka (0,7)	IV	V	IV
77	Czyżówka (IV)	Bug	1. Janów Podlaski (4,2)	III	IV	V
78	Krzywula (V)	Czyżówka	1. Janów Podlaski (0,1)	/	IV	/
79	Ciek "C" (IV)	Bug	1. Most na drodze Nr 698 w m. Derło (7,4)	IV	/	IV

5.7.1. Wykaz wskaźników, decydujących o klasie wód w zlewni rzeki Bug na odcinku granicznym z Ukrainą i Republiką Białoruś w 2005 r.

Rzeka	Punkt pomiarowo-kontrolny	Klasa	Wskaźniki jakości, które zadecydowały o klasie czystości ¹
Bug	1. Kryłów (578,1 km)	IV	fosforany (V), barwa, zawiesina ogólna, BZT5, ChZT-Mn, ChZT-Cr, chlorofil „a”, liczba bakterii coli typu kałowego, og. liczba bakterii coli (IV)
	2. Strzyżów (539,1 km)	IV	barwa, zawiesina ogólna, BZT5, ChZ-Mn, ChZ-Cr, OWO, fosforany, chlorofil „a”, liczba bakterii coli typu kałowego, og. liczba bakterii coli (IV)
	3. Zosin (523,3 km)	IV	barwa, tlen rozpuszczony, BZT5, ChZT-Mn, ChZT-Cr, fosforany, chlorofil „a”, liczba bakterii coli typu kałowego, og. liczba bakterii coli (IV)
	4. Horodło (514,7 km)	IV	barwa, BZT5, ChZT-Mn, ChZ -Cr, ogólny węgiel organiczny, fosforany, chlorofil „a”, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli, indeks bioróżnorodności (IV)
	5. Dorohusk (456,2 km)	IV	barwa, BZT5, ChZT-Mn, ChZT-Cr, fosforany, chlorofil „a”, liczba bakterii coli typu kałowego (IV)
	6. pow. NZPS Włodawa (387,1 km)	IV	chlorofil „a”(V), barwa, ChZT-Mn, ChZT-Cr, ogólny węgiel organiczny, fosforany, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (IV)
	7. pow. Włodawy – nasyp (378,9 km)	IV	ogólny węgiel organiczny, chlorofil „a” (V), barwa, ChZT-Mn, ChZT-Cr, fosforany, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (IV)
	8. Stawki (366,8 km)	IV	ogólny węgiel organiczny, chlorofil „a” (V), barwa, ChZT-Mn, ChZT-Cr, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (IV)
	9. Sławatycze (344 km)	IV	chlorofil „a”, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (V), barwa, ChZT-Mn, ChZT-Cr, OWO (IV)
	10. Terespol – most (291 km)	IV	barwa, chlorofil „a”(V), zawiesina ogólna, ChZT-Mn, ChZT-Cr, OWO, azot Kjeldahla, liczba bakterii coli typu kałowego (IV)
	11. Terespol – tama (283 km)	IV	barwa, chlorofil „a”(V), zawiesina ogólna, ChZT-Mn, ChZT-Cr, OWO, azot Kjeldahla, fosforany, liczba bakterii coli typu kałowego, og. liczba bakterii coli (IV)
	12. Krzyczew (268,7 km)	IV	barwa, chlorofil „a”, liczba bakterii coli typu kał. (V), zawiesina og., ChZT-Mn, ChZT-Cr, OWO, azot Kjeldahla, fosforany, og. liczba bakterii coli (IV)
	13. Bubel Stary (227,5 km)	V	barwa, ChZT – Cr, OWO, chlorofil „a”, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (V)
Solokija	14. Łaszczówka (83,5 km)	V	tlen rozpuszczony, BZT5, ChZT-Mn, ChZT-Cr, ogólny węgiel organiczny, amoniak, azot Kjeldahla, azot ogólny, fosforany, fosfor ogólny, liczba bakterii coli typu kałowego (V)
	15. Wierzbica (52,4 km)	IV	ChZT-Cr, fosforany (V), barwa, ChZT-Mn, indeks saprobowości fitoplanktonu, liczba bakterii coli typu kałowego (IV)
Rzeczycza	16. Korczmin (5,5 km)	IV	barwa, ChZT-Cr, OWO, indeks saprobowości fitoplanktonu (IV)
Warężanka	17. Horodyszcze (10,5)	IV	barwa, ChZT-Mn, ChZT-Cr, liczba bakterii coli typu kałowego (IV)
Huczwa	18. Kolonia Gródek (66)	III	barwa, liczba bakterii coli typu kał. , og. liczba bakterii coli (IV), zawiesina ogólna, BZT 5, ChZT-Mn, ChZT-Cr, OWO, wapń, indeks sapr. fitoplanktonu (III)
	19. Tyszowce (42,8)	IV	barwa, ChZT-Mn, ChZT-Cr, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (IV)
	20. Werbkowice (23,3)	IV	barwa, ChZT-Mn, ChZT-Cr, OWO, liczba bakterii coli typu kałowego (IV)
	21. Gozdów (18,9 km)	IV	barwa, ChZT-Mn, ChZT-Cr, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (IV)
	22. Hrubieszów (3,7 km)	IV	barwa, ChZT-Mn, ChZT-Cr, indeks saprobowości fitoplanktonu, liczba bakterii coli typu kałowego (IV)
	23. Gródek (1.0 km)	IV	liczba bakterii coli typu kałowego (V), barwa, tlen rozpuszczony, ChZT-Mn, ChZT-Cr, ogólna liczba bakterii coli (IV)
Sieniocha	24. Śniatycze (13,0 km)	III	barwa (IV), BZT5, ChZT-Mn, ChZT-Cr, OWO, azotany, subst. rozpuszczone, wapń, indeks sapr. fitoplanktonu, l. bakterii coli typu kał. (III)
Welnianka	25. Zaniże (19,9 km)	IV	barwa, ChZT-Cr, OWO (IV)
	26. Dubienka (4.9 km)	III	barwa (V), ChZT-Cr (IV), ChZT-Mn, OWO, azotany, substancje rozpuszczone, wapń, indeks saprobowości fitoplanktonu, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (III)
Udał	27. Natalin (20,8 km)	V	barwa, ChZT-Cr, OWO (V)
	28. Turka (3,8 km)	V	barwa, ChZT-Cr, OWO (V)
Uherka	29. Żółtańce (36,0 km)	IV	barwa (V), ChZT-Cr, OWO, azotany (IV)
	30. Chełm – ul. Rejowiecka (31.9 km)	III	barwa (V), ChZT-Cr, OWO, azotany, ogólna liczba bakterii coli (IV), BZT5, ChZT-Mn, azot Kjeldahla, azotyny, azot ogólny, fosforany, fosfor ogólny, substancje rozpuszczone, wapń, żelazo, indeks saprobowości fitoplanktonu, indeks saprobowości peryfitonu, liczba bakterii coli typu kałowego, makrobezkręgowce (III)

Rzeka	Punkt pomiarowo-kontrolny	Klasa	Wskaźniki jakości, które zadecydowały o klasie czystości ¹
	31. Rudka (3,1 km)	IV	barwa, OWO, fosforany (V), ChZT-Mn, ChZT-Cr, azot Kjeldahla, azotany, fosfor ogólny, ogólna liczba bakterii coli (IV)
Słyszówka	32. Oksów (1,4 km)	IV	OWO (V), liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli, azot Kjeldahla (IV)
Garka	33. Stołpie (10,5 km)	III	barwa, ChZT-Cr (IV), ChZT-Mn, OWO, azot Kjeldahla, substancje rozpuszczone, wapń, indeks saprobowości fitoplanktonu (III)
	34. Horodyszcze (2,3)	IV	OWO (V), barwa, ChZT-Cr (IV)
Lepietucha	35. Bachus (6,8 km)	V	barwa, OWO, amoniak, azot Kjeldahla, fosforany, fosfor ogólny (V)
	36. Sawin (3,1 km)	V	barwa, OWO, amoniak, azot Kjeldahla, fosforany, fosfor ogólny (V)
Gdola	37. Karolinów (10,2 km)	V	barwa, OWO, ChZT-Mn, ChZT-Cr, fosforany, fosfor ogólny (V)
	38. Ruda Opalin (0,8 km)	V	barwa, OWO, ChZT-Mn, ChZT-Cr, fosforany (V)
Ciek Stulno	39. Stare Stulno (0,7 km)	V	barwa, ChZT-Mn, ChZT-Cr (V)
Włodawka	40. Kołacz (23,2 km)	V	barwa, OWO, ChZT-Mn, ChZT-Cr (V)
	41. Włodawa (0,6 km)	IV	barwa, OWO, ChZT-Mn, ChZT-Cr (V), azotany, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (IV)
Grabar	42. Kodeń (1,5 km)	IV	barwa, ChZT-Cr, azot Kjeldahla, fosforany, liczba bakterii coli typu kał. (IV)
Krzna	43. Poważe (102,5 km)	IV	barwa, OWO, I. bakterii coli typu kałowego (V), ChZT-Mn, ChZT-Cr, ogólna liczba bakterii coli (IV)
	44. Strzyżew (92,0 km)	IV	fosforany (V), barwa, ChZT-Mn, ChZT-Cr, OWO, amoniak, azot Kjeldahla, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (IV)
	45. Rzeczyca (71,0 km)	IV	OWO (V), barwa, ChZT-Mn, ChZT-Cr, azot Kjeldahla, fosforany, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (IV)
	46. Puchacze (55,1 km)	IV	barwa, ChZT-Cr, ogólny węgiel organiczny, azotyny, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (IV)
	47. Porosiuki (43,6 km)	IV	OWO (V), barwa, ChZT-Cr, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (IV)
	48. Biała Podlaska (33,6 km)	IV	liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (V), barwa, ChZT-Cr, fosforany (IV)
	49. Małowa Góra (7,3 km)	IV	barwa, ChZT-Cr, OWO, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (IV)
	50. Neple (1,8 km)	IV	barwa, ChZT-Cr, OWO, azot Kjeldahla, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (IV)
Krzna Pn.	51. Międzyrzec Podlaski (0,1 km)	IV	barwa, tlen rozpuszczony, ChZT-Cr, OWO, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (IV)
Piszczańka	52. Międzyrzec Podlaski (0,7 km)	IV	liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (V), barwa, ChZT-Cr (IV)
Złota Krzywula	53. Rogożneczka (2,0 km)	IV	liczba bakterii coli typu kałowego (V), barwa, OWO, ogólna liczba bakterii coli (IV)
Klukówka	54. Biała Podlaska (0,9 km)	IV	ogólna liczba bakterii coli (V), barwa, ChZT-Cr, OWO, liczba bakterii coli typu kałowego (IV)
Zielawa	55. Wisznice (34,1 km)	IV	barwa, OWO (V), ChZT-Mn, ChZT-Cr, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (IV)
	56. Rossosz (24,7 km)	IV	barwa, OWO (V), ChZT-Mn, ChZT-Cr, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (IV)
	57. Łomazy (19,2 km)	IV	barwa, OWO (V), ChZT-Mn, ChZT-Cr, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (IV)
	58. Woskrzenice (0,3 km)	IV	barwa (V), ChZT-Mn, ChZT-Cr, OWO, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (IV)
Muława	59. Rossosz (0,2 km)	IV	barwa, OWO (V), ChZT-Mn, ChZT-Cr, fosforany, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (IV)
Żarnica	60. Dokudów (0,8 km)	IV	barwa, OWO (V), ChZT-Mn, ChZT-Cr, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (IV)
Lutnia	61. Chotyłów (5,0 km)	IV	barwa, OWO, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (IV)
Czapelka	62. Starzynka (0,7 km)	IV	fosforany (V), barwa, tlen rozpuszczony, ChZT-Cr, OWO, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (IV)
Ciek „C”	63. Derło (7,4 km)	IV	OWO, azot Kjeldahla (V), barwa, zawiesina ogólna, BZT5, ChZT-Cr, chlorofil „a”, liczba bakterii coli typu kałowego (IV)
Czyżówka	64. Janów Podlaski (4,2)	V	BZT5, OWO, liczba bakterii coli typu kałowego, ogólna liczba bakterii coli (V)

5.8. Wykaz 11 podmiotów najbardziej uciążliwych dla ochrony zlewni rzeki Bug na odcinku granicznym z Ukrainą i Republiką Białoruś

Lp.	Nazwa zakładu	Odbiornik	Ilość ścieków [m3/rok]			%	Wskaźnik	Ładunek zanieczyszczeń [kg/rok]			%
			2003 r.	2004 r.	2005 r.			2003 r.	2004 r.	2005 r.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o.o. w Chełmie	rzeka Uherka	2 665 000	3 184 400	3 574 862	134	BZT ₅	32 955	36 101	33 488	102
							CHZT	106 286	104 156	91 748	86
							Zaw. ogólna	82 967	87 549	98 496	119
							Azot ogólny	47 090	52 368	49 079	104
							Fosfor ogólny	9 194	6 844	3 682	40
2	Bialskie Wodociągi i Kanalizacja "WOD-KAN" Spółka z o.o., w Białej Podlaskiej	rz. Krzna	2 984 929	3 289 357	3 149 609	106	BZT ₅	14 840	18 620	18 900	127
							CHZT	106 590	114 040	116 720	110
							zawiesina og.	46 680	55 390	48 160	103
							azot ogólny	40 920	42 630	44 060	108
							fosfor ogólny	1 370	1 640	1 040	76
3	Przedsiębiorstwo Usług i Inżynierii Komunalnej Spółka z o.o. w Łukowie	rz. Krzna Południowa	1 708 140	2 205 430	2 240 800	131	BZT ₅	13 323	19 113	16 695	125
							CHZT	78 232	91 525	90 620	116
							zawiesina og.	29 209	38 595	39 040	134
							azot ogólny	13 323	9 703	6 219	47
							fosfor ogólny	1 024	727	536	52
4	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Spółka z o.o. w Tomaszowie Lubelskim	Sołokija	1 014 007	700 634	1 288 998	127	BZT ₅	36 504	23 293	38 856	106
							CHZT	164 573	109 307	181 946	111
							zawiesina og.	19 266	12 700	35 496	184
							azot ogólny	51 390	23 952	16 151	31
							fosfor ogólny	3 853	4 618	6 020	156
5	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Spółka z o.o. w Hrubieszowie	Huczwa	860 999	780 422	859 794	100	BZT ₅	96 432	32 272	35 464	37
							CHZT	315 900	100 459	110 238	35
							zawiesina og.	62 508	34 470	36 953	59
							azot ogólny	7 284	6 382	nie bad.	-
							fosfor ogólny	2 092	3 401	nie bad.	-
6	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o.o. we Włodawie	rzeka Bug	545 547	609 546	662 914	122	BZT ₅	31 587	17 982	9 270	29
							CHZT	66 283	62 328	47 037	71
							Zaw. ogólna	21 767	12 811	14 014	64
							Azot ogólny	16 912	28 435	15 695	93
							Fosfor ogólny	3 573	3 261	5 344	150

Lp.	Nazwa zakładu	Odbiornik	Ilość ścieków [m3/rok]			%	Wskaźnik	Ładunek zanieczyszczeń [kg/rok]			% [11:9]
			2003 r.	2004 r.	2005 r.			2003 r.	2004 r.	2005 r.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
7	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Spółka z o.o. w Międzyrzeczu Podlaskim	rz. Krzna	492 405	556 232	561 981	114	BZT5	4 809	4 075	4 833	100
							CHZT	28 719	34 824	38 102	133
							zawiesina og.	11 946	12 836	12 869	108
							azot ogólny	29 938	nie bad.	nie bad.	-
							fosfor ogólny	163	nie bad.	nie bad.	-
8	"Dolina Łąk" Spółka z o.o. w Małaszewiczach	rz. Czapelka	252 096	289 857	300 695	119	BZT5	1 184	2 226	1 392	118
							CHZT	7 058	12 750	12 447	176
							zawiesina og.	2 773	2 683	2 616	94
							azot ogólny	957	579	571	60
							fosfor ogólny	347	46	210	61
9	"VIN-KON-NIELEDEW" Spółka z o.o. w Nieleddwi	Białka dopływ Huczwy	211 700	200 165	215 168	102	BZT5	3 176	1 337	1 805	57
							CHZT	10 924	7 285	22 264	204
							zawiesina og.	4 446	1 209	3 704	83
							azot ogólny	nie bad.	nie bad.	nie bad.	-
							fosfor ogólny	nie bad.	nie bad.	nie bad.	-
10	"SEDAR: S.A., w Międzyrzeczu Podlaskim	rz. Krzna	221 310	227 810	177 280	80	BZT5	396	873	502	127
							CHZT	5 098	6 792	4 293	84
							zawiesina og.	1 991	1 801	1 104	55
							azot ogólny	3 795	5 216	3 297	87
							fosfor ogólny	42	159	96	228
11	Zakład Mleczarski Sp. z o.o. w Łaszczerowie	Kanał Hopkie dopływ Huczwy	211 408	220 259	191 760	91	BZT5	4 080	2 469	2 698	66
							CHZT	13 890	11 387	18 501	133
							zawiesina og.	5 201	6 590	4 665	90
							azot ogólny	822	2 250	1 034	126
							fosfor ogólny	410	446	769	188
Razem			8 502 540	9 079 712	9 648 998	113	BZT5	239 286	158 361	163 902	68
							CHZT	903 553	654 852	733 916	81
							zawiesina og.	288 754	266 635	297 116	103
							azot ogólny	212 431	171 514	136 106	64
							fosfor ogólny	22 069	21 143	17 696	80

5.9.Realizacja i wyniki zadań kontrolnych Inspekcji Ochrony Środowiska w latach 2003-2005

Lp.	Wyszczególnienie	2003	2004	2005	Razem 2003 - 2005	% (5:3)
1	2	3	4	5	6	7
1.	Liczba przeprowadzonych kontroli ogółem,	4 536	4 582	4 857	13 975	107,1
	<i>w tym dot. ochrony zlewni rzeki Bug, z tego:</i>	<i>191</i>	<i>198</i>	<i>152</i>	<i>541</i>	<i>79,6</i>
	WIOŚ w Warszawie	2 409	2 418	2 573	7 400	106,8
	<i>w tym dot. ochrony zlewni rzeki Bug</i>	<i>45</i>	<i>58</i>	<i>36</i>	<i>139</i>	<i>80,0</i>
	WIOŚ w Białymstoku,	809	839	881	2 529	108,9
	<i>w tym dot. ochrony zlewni rzeki Bug</i>	<i>36</i>	<i>35</i>	<i>32</i>	<i>103</i>	<i>88,9</i>
	WIOŚ w Lublinie,	1 318	1 325	1 403	4 046	106,4
	<i>w tym dot. ochrony zlewni rzeki Bug</i>	<i>110</i>	<i>105</i>	<i>84</i>	<i>299</i>	<i>76,4</i>
2.	Liczba zarządzeń pokontrolnych (dot. zlewni rzeki Bug), w tym:	79	90	66	235	83,5
	WIOŚ w Warszawie	34	49	31	114	91,2
	WIOŚ w Białymstoku	7	10	12	29	171,4
	WIOŚ w Lublinie	38	31	23	92	60,5
3.	Liczba wymierzonych kar (dot. tylko zlewni rzeki Bug), w tym:	86	54	35	175	40,7
	WIOŚ w Warszawie	14	11	11	36	78,6
	WIOŚ w Białymstoku	22	10	10	42	45,5
	WIOŚ w Lublinie	50	33	14	97	28,0
4.	Liczba ukaranych podmiotów/zakładów, w tym:	66	47	30	143	45,5
	WIOŚ w Warszawie	14	11	9	34	64,3
	WIOŚ w Białymstoku	16	10	8	34	50,0
	WIOŚ w Lublinie	36	26	13	75	36,1
5.	Nałożone kary w tys. zł, w tym:	4 635,2	1 898,5	3 371,0	9 904,7	72,7
	WIOŚ w Warszawie	205,1	439,9	1 807,1	2 452,1	881,1
	WIOŚ w Białymstoku	849,8	61,1	176,8	1 087,7	20,8
	WIOŚ w Lublinie	3 580,3	1 397,5	1 387,1	6 364,9	38,7
6.	Wpłacone kary w tys. zł, w tym:	303,0	163,9	63,8	530,7	21,1
	WIOŚ w Warszawie	122,4	75,6	4,9	202,9	4,0
	WIOŚ w Białymstoku	104,5	25,4	48,8	178,7	46,7
	WIOŚ w Lublinie	76,1	62,9	10,1	149,1	13,3
7.	Kary odroczone w tys. zł, w tym:	4 329,9	1 478,2	2 996,4	8 804,5	69,2
	WIOŚ w Warszawie	82,7	128,7	1 438,7	1 650,1	1739,7
	WIOŚ w Białymstoku	735,3	48,9	140,3	924,5	19,1
	WIOŚ w Lublinie	3 511,9	1 300,6	1 417,4	6 229,9	40,4
8.	Kary należne, a nie wpłacone, w tym:	4,8	238,9	380,2	623,9	7921
	WIOŚ w Warszawie	-	234,9	380,2	615,1	-
	WIOŚ w Białymstoku	-	-	-	-	-
	WIOŚ w Lublinie	4,8	4,0	-	8,8	-

A. Wykaz organów, którym zostanie przekazana informacja o wynikach kontroli.

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów RP
5. Przewodniczący Komisji do Spraw Kontroli Państwowej Sejmu RP
6. Przewodniczący Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa
7. Przewodniczący Komisji Spraw Zagranicznych
8. Przewodniczący Komisji do Spraw Unii Europejskiej
9. Minister Środowiska
10. Minister Spraw Zagranicznych
11. Główny Inspektor Ochrony Środowiska
12. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie
13. Wojewoda Mazowiecki
14. Wojewoda Lubelski
15. Wojewoda Podlaski
16. Marszałek Województwa Lubelskiego
17. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie
18. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku
19. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie
20. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie Inspektorat w Lublinie

B. Wykaz aktów prawnych dotyczących tematyki kontroli.

1. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (T.j. Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 63, poz. 627 ze zm.).
3. Konwencja o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych sporządzona w Helsinkach dnia 17 marca 1992 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz. 702).
4. Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych, sporządzona w Kijowie dnia 10 października 1996 r. Dz. U. z 1999 r. Nr 30, poz. 282).
5. Porozumienie Między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o gospodarce wodnej na wodach granicznych, sporządzone w Warszawie dnia 17 lipca 1964 r. (Dz. U. Nr 12, poz. 78 ze zm.)
6. Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (T.j. Dz. U. Nr 62, poz. 627 ze zm.).
7. Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 5 listopada 1991 r. w sprawie klasyfikacji wód oraz warunków, jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzane do wód lub do ziemi (Dz. U. Nr 116, poz. 503 ze zm.).
8. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód. (Dz. U. Nr 32, poz. 284) – obowiązywało do końca 2004 r.

9. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. z 2003 r. Nr 4, poz. 44).
10. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych. (Dz. U. Nr 241, poz. 2093).
11. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych (Dz. U. Nr 176, poz. 1455).
12. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do picia (Dz. U. Nr 204, poz. 1728).
13. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji (Dz. U. Nr 283, poz. 2841).
14. Dyrektywa 2000/60/EWG z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. Urz. WE 327 z 22.12.2000) – „Ramowa Dyrektywa Wodna”.
15. Dyrektywa 75/440/EWG z dnia 16 czerwca 1975 r. dotycząca wymaganej jakości wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wody pitnej w państwach członkowskich (Dz. Urz. WE L 194 z 25.07.1975).
16. Dyrektywa 76/464/EWG z dnia 4 maja 1976 r. w sprawie zanieczyszczenia spowodowanego przez niektóre substancje niebezpieczne odprowadzane do środowiska wodnego Wspólnoty (Dz. Urz. WE L 129 z 18.05.1976).
17. Dyrektywa 78/659/EWG z dnia 18 lipca 1978 r. w sprawie jakości słodkich wód wymagających ochrony lub poprawy w celu zachowania życia ryb (Dz. Urz. WE L 222 z 14.08.1978).
18. Dyrektywa 80/68/EWG z dnia 17 grudnia 1979 r. w sprawie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem spowodowanym przez niektóre substancje niebezpieczne (Dz. Urz. WE L 20 z 26.01.1980).
19. Dyrektywa 82/176/EWG z dnia 22 marca 1982 r. w sprawie wartości dopuszczalnych dla ścieków i wskaźników jakości wód w odniesieniu do zrzutów rtęci z przemysłu elektrolizy chlorków metali alkalicznych (Dz. Urz. WE L 81 z 27.03.1982).
20. Dyrektywa 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (Dz. Urz. WE L 135 z 30.05.1991).
21. Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (T.j. Dz. U. z 2003 r., Nr 15, poz. 148 ze zm.).
22. Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 104)
23. Ustawa z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych (T.j. Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 664 ze zm.).
24. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych, obowiązująca od 02.03.2004 r. (Dz. U. Nr 19, poz. 177 ze zm.).
25. Ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz. U. Nr 14, poz. 114).
26. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (T.j. z 2003 r. Dz. U. Nr 207, poz. 2016 ze zm.).